

חוברת ו

נוסד בשנת תרע"ג בפולק

חלק ה

חודש אלול תרצ"א

הפרדס

קובץ רפני חדשי

יפיע לאור בעת בשיקאגא

ישא מדברותיו להגדיל תורה ולהאדירה בהשתתפות נאוני וגדולי דורנו שליט"א

העורך והמו"ל

הרב שמואל אהרן הלוי פרדס

מלפנים רב ור"מ בזוירצה ובנדון (פולין)

ואב"ד בשטשאקאווא (גאליציען), וכעת בשיקאגא.

מחיר "הפרדס" לשנה:

בחור"ל: — 2 דולר

בארצנו: — 3 דולר

“HAPARDES”

Rabbinical Monthly Journal

Volume 5

SEPTEMBER, 1931

Number 6

Price—\$3.00 Per Year

RABBI S. A. PARDES, Editor

1504 South Turner Ave.

Chicago, Illinois

Entered as second class matter November 15, 1928, at the Post Office at Chicago, Illinois, under the Act of March 3, 1879.

Moinester Press, 711 N. Seventeenth St., St. Louis, Mo.

תוכן הענינים

קול השופר, משרד הרבנים בשיקאגא, ועד השחיטה בשיקאגא, ועד הישיבות בשיקאגא, והעיר סינסינטי נכונה, הימים הבאים, סאנשיין כשר קרעקערס, ישיבת סלבודקה, עזרת תורה	המערכת
יום הזכרון	הרב יהודה ליב נרויבארט, טורונטו.
מג) מלאכה שאצל"ג	הרב ישלמה נתן קאטלער, שיקאגא.
מד) הכשר וטומאה במשקין	הרב חב"צ נטולוביץ, האריסבורג.
מה) הכשר וטומאה בקדשים	הרב משה ראזין, ברודלין.
מו) נותר פחות מכוית	הרב משה בנימין טאמאשאוו, ברודלין.
מז) ביטול היתר בהיתר	הרב יחזקאל איישישקין, דעטרויט.
מח) ברבר הפרירידייד בשבת	הרב יוסף תאומים, דעטרויט.
מט) מן המוכחר	הרב אלכסנדר לעססער, דעטרויט.
נ) מקדש — ירושלים, מנעלים,	הרב שמואל קויפמאן, ניריארק.
נא) ברכת השופר	הרב אר"י ליב הכהן קאפלאן, שיקאגא.
נב) סוגיא דקפילה במנחות	הרב משה זאב כהן, שיקאגא.
נג) יעור באמה עבריה	הרב בן ציון בערמאן, דווירוי סיטי.
נד) שם דוד בנט	הרב יצחק ווערנע, קאלומבוס, אהיו.
נה) שם אבי האשה בנט	הרב יצחק רוד אתרוג, לאס אנדזשעלעס.
נו) מחילה בקטנים	מרדכי גיפטער, בלטימארי.

רבני אנדה

רעיונות לראש השנה, הרב שמואל אהרן הלוי פרדס

ברכת השנה לשנת תרצ"ב

מורעות בעולם הכשרות והמסחר

אזהרת אנודת הרבנים

על בית חרושת של ווארשט בשיקאגא.

מבתי חרושת כאלו, בועידה חצי שנתית של אגודה בשיקאגא, כל יעלו על דעתם לתת הכשר לבתי חרושת כאלו אשר מכשילים הרבים בנו"ט, ונאסרו מאגודה ר.

המערכת

צהלי ורוני יושבת סינסינטי כי גדול

בקרנך.

זהעיר סינסינטי צהלה ושמחה, סינסינטי עיר חשובה וגדולה, נתארגן כל העיר באגודה אחת, ויש לה ועד העיר באי"כח מכל בתי כנסיות שבעיר וכל עניני העיר נחתכים על ידי ועד העיר, וכל זה נעשה על ידי עבודת אנודת הרבנים, והמה כל העיר סינסינטי נתנו עיניהם בראש של אגודה ר, הנשיא, הנאון הגדול המפורסם הרב ר' אליעזר סילווער יל"ט"א, ובדוב הפצרות נענה להם ונתקבל לרב אב"ד לאגודת הקהלות בסינסינטי, בתקוה כי שם ימצא מקום מנוחה ושלווה לפי חפצו וימצא בר נרחב לכבוד התורה ולחזוק הדת והשלום והאחדות.

ניריראק אויגוסט 25, באה אלינו ידיעה אשר בקרוב יפתח מחלקה של טרפה — כשר? בבית חרושת של ווארשט, הננו כהתראה ואזהרה אשר כל יהין שום רב לעלות על מחשבתו לתת הכשר על בית חרושת כזה, ובטח מיר אנו יאסרו בית חרושת כזה.

אגודת הרבנים

על טלגרמה זו שבאה לעתונים ולחמשרד הרבנים, ולקהלה, דנה הקהלה באספת ועד הכשרות שלהם, והמה הרפיוסו בעתוני העיר החלטה, אשר המה בהסכם עם אנודת הרבנים, והמה מזחירים נ"כ אשר שום רב לא יתן הכשרו לבית חרושת כזה, ובטח המה יצאו למלחמה כנגד אלה מהרסי הכשרות בעיר.

הערה: אין אנו מאמינים קולות כאלו, כי בטח רבנים חברי המשרד אשר שמעו כל המכשולים

קול השופר

קול היוצא מהר חורב

אוי להם לבריות מעלבונה של תורה.
 אחר מהטעמים על קול שופר אמרו חז"ל לעורר קול מתן תורה, קול שופר שנשמע בהר סיני ביום קבלת התורה, קול הזה מעורר בכל שנה ושנה את האדם לזכור יום מתן תורה, ובזכות קול השופר, זכות התורה אנו מבקשים בימי ר"ח ויוה"כ אשר הש"י ירחם עלינו, שישלח לנו על כל חטאתינו תכלה שנה ומלליותיה, תחל שנה וברכותיה, וכמה אנו יבאו בשנה זאת לבית הכנסת לשמוע קול שופר, לזכור קול מתן תורה? אם התורה עומדת בחוץ, התורה תתן קולה, במר תבכה, חוגרת שק ומתפלשת באפר, על עלבונה של תורה? ובאיזו זכות אנו יבאו בשנה הזאת בימי הדין ר"ה ויוה"כ, לבקש רחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה? אם אין לנו זכות התורה.

בזמן האחרון המשבר הכספי השורר כעת באמריקה הביאה לידי מצב איום לכל הקרוש לנו, בתי תלמוד תורות, וישיבות, עומדות להסגר, חמורים וראשי ישיבות זה יותר מחצי שנה אשר לא נתנו להם משכורתם, והמצב נורא מאד, והנה כל יום ויום יוצא הקול השופר מהר חורב, ותובע עלבונה של תורה, ובפרט הישיבות הגדולות במדינה, המוסד הגדול ישיבת ר' יצחק אלחנן בניויראק, מרכז תורה גדול ונשגב במדינה זו, אשר מצורתו פרושה על כל רחבי אמריקה היהדות, ובית המדרש לתורה בשיקגו, המה המרכזי תורה באמריקה, בישיבות אלו משתלמים התלמידים להיות קברניטי האומה, רבנים ודברנים בישראל, המוסדות אלו סובלים משבר גדול ונורא בישל חוסר אמצעים כספיים, והמה עומדות ממש להסגר אם לא יבאו לעזרתם מהר, ואם חלילה הישיבות אלו יסגרו אוי יפסק אור התורה במדינה זו, וחקול השופר היוצא מהר חורב יאמר אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, בימים הללו נשלחו קול קורא, מישיבות אלו, לכל הרבנים, ונשיאי בתי כנסת בכל רחבי המדינה לעשות בימי ר"ה ויוה"כ מגבית גדולה לטובת ישיבות אלו.

ואנו אומרים כעת לכל היהודים בכל רחבי

אמריקה, שיבאו לבית הכנסת בימי ר"ה ויוה"כ, משה ידבר והאלקים יעננו בקול, אם אתה רוצה לשמוע קול שופר, ובוה לזכור קול השופר במתן תורה, והאלקים יעננו בקול, הקול הזה ישמע למרום עליון, וה' יעננו בקול זכות מתן תורה, אל נשב בחבוש ידיים, וגם בעת הלחץ משבר כספי כעת, נרכז הכחות, וכל אחד ואחד ירנני החוב הקרוי לעשות בעד המוסדות תורה הכבירים אלו.

חוב גדוש מוטל על כל בית ישראל החרדים לדבר ר', ודואנים עתידות עמם להשתדל לפעול בזה לסדר עזרה ממשית בעד המוסדות תורה הכבירים אלו, שיוכלו להמשיך את סדר עבודתם הלאה בלי כל מפריע, התעוררו לראוג לסיומה של תורה וקיום אומתנו, באו לעזרת ר' כנבירים בנבורה של תורה ואז משה ידבר, הישיבות ילמדו תורת משה, והאלקים יעננו בקול, הקול השופר יעורר זכות מתן תורה.

משרד הרבנים בשיקגו

בשנה זו נבחר לנשיא המשרד הרב הגאון המפורסם ר' עזריאל עפשטיין שליט"א. הרב עזריאל עפשטיין נכתר בתור זקן הרבנים דשיקגו, רב ומנהיג בישראל ממדינה ראשונה, עובר עבודת הקודש במסירת נפש בכל עניני החיים היהודים, אחד מהעמודים הראשונים בכל צרכי העיר לטובת התורה ויהדות, בתקופה שעל ידו יתאחדו החכרים רבני המשרד, וכולם יעזרו לטובת התורה ויהדות.

ועד השחיטה בשיקגו

בועד השחיטה שעל ידי משרד הרבנים ואגודת הקהלות, נבחר לנשיא ועד השחיטה הרב הגאון המפורסם ר' אלעזר ראובן מושקין שליט"א. זה שנה שני, אשר הרב רא"ר מושקין, הוא יו"ר של ועד השחיטה, אבל בתוך זמן קצר כזה ניכר פעולתו הגדולה, ומסירת נפשו לטובת הכשרות בשיקגו, המאורע בחורף העבר, הקולל תרועת נצחון הגדול, שהעמידו לשרות שחיטת

העברה על ידי ועד הישיבות של הקהלה השיי-
 קאנאית, זהו עבודה גדולה וחשובה, וכן הסדר
 מחציו אלול העבודה מתחלת, רבנים ובע"כ
 הולכים לבית אנשים נדיבים לחשיני נרכתם,
 וכימי ר"ה ויוה"כ נעשה מגבית בכל בית כנסת
 בשיקאנא לטובת הישיבות, וגם בשנת הזאת כבר
 העבודה הולכת ונמשכת, ואף לפי העת הלחץ
 השורר בעת, העבודה עשתה פרי.

בכל יום ביום באים מכתבי ברכה מגאוני דורנו
 שליט"א, והמה במכתבם נתנו תודה וברכה בעד
 מפעל ועד הישיבות, ובעד הסדר הנכון כנוגע
 לתקציב הכספים הנשלח לכל ישיבה, והמה
 במכתבם מעוררים על המגבית הבא, לשנה
 השלישית לטובת ועד הישיבות, הנאוני הדור
 החפזי חיים שליט"א, הרב ר' חיים עוזר נראד
 זענסקי, הרב ר' משה מדדני עפשטיין, הרב ר'
 אברהם יצחק הכהן קוק, והמה מודיעים המצב
 האיום והנורא אשר שורר כעת בכל ישיבה, קול
 התלמידים גדולי התורה, קול הרמיו"ם מכל ישיבה
 ולמירדים יקרים וחביבים, יושבים רעבים ויחפים
 צועקים חוסו נא! רחמו נא! בעד התורה הקדושה
 ולומדים מתוך הדחק, ובלב אחד חמה פונים אל
 אנשי העיר שיקאנא, אשר בימי הדין ר"ה ויוה"כ
 לעשות המגבית בעד ועד הישיבות, וזכות התורה
 יגן על כל איש ואשה להתכרך בשנת ברכה
 וישועה, ואנו בתקותנו אשר השנה הזאת יוסף
 כח ועצמה לועד הישיבות, וכל אחינו בני ישראל
 יזכנו שיקאנא, יתמכו בתמיכות גדולות להצלת
 הישיבות.

הנשיא מועד הישיבות, מר. א. מ. נולדברג,
 הרב מנחם ב"צ זאקס מזכיר.

תקציב הישיבות שנשלחו בשנה עברה תרצ"א:	
ישיבת חברון	\$2000.00
ישיבת מיר	\$2000.00
ישיבת טעלז	\$2000.00
ישיבת סלבודקה	\$2000.00
ישיבת לומזה	\$1250.00
ישיבת ראדין	1020.00
ישיבת גרודנה	\$1000.00
ישיבת קאמעניץ	\$1000.00
ישיבת קלעצק	1000.00
ישיבת מרכז הרב ירושלים	\$1000.00

עופות על בסיס נכון, הכל הוא ברוב כחו ונבורתי
 של הרב מושקין, ועד היום עומד על המשמר,
 וכל דבר גדול וקטן יגיע אליו, וברוב גדולתי
 וחכמתו יודע לסדר ולארנן הכל, הועד השחיטה
 מתנהג כראוי בכל שבוע ושבוע נתאספו הדבנים
 עם השו"ב"ם במקום המיוחד להם, באים שו"ב"ם
 וסבינם בידם ונבחנו על ידי הרבנים והשו"ב"ם,
 וכל סכסוך בין השו"ב"ם נתפשרו ע"י ועד
 השחיטה, וכל סקודה שיצאה מפי הרבנים נחשב
 לקודש בעיני השו"ב"ם ומלאו אחריה.

בועד השחיטה נבחרו אחד עשר רבנים, הרב
 רא"ר מושקין יו"ר, הרב עזריאל עפשטיין יו"ר
 נכבד הרב חיים מערגני. הרב יהודא האשע"י
 מאן, הרב משה זאב כהן, סגנים. הרב ר' ארי'
 ליב הכהן קאפלאן, הרב רובער סווירסקי, הרב
 אברהם ליב שור, הרב צבי מאיר הכהן ראזעני
 בלום, הרב אברהם יצחק פערלשטיין, הרב יצחק
 אייזיק הלוי סמאהל מזכיר, אחד עשר שוחטים,
 ר' שלמה רעסט נשיא אנודת השוחטים דשיקא-
 נא, ר' בינוש קאנמאר סגן, היימענמאן, בעסקין,
 פארקאש, גערשמאן, יוסף פינפער, מעטיו, רא-
 גינסקי, שור, באשין, אחד עשר בע"ב, א.
 שרירא, ש. ה. כהן, י. אוראנין. י. מישקין מ. גריני
 בערג, א. פרידמאן, ב. פריימאן, סלאון, ד. לעוויר
 טאן, ס. ע. ניובערגער, פינקער, א. גאלדבלאט
 נשיא הקהלה, והרב מנחם ב"צ זאקס, מזכיר.
 השו"ב"ר' שלמה רעסט, הוא מופלג בתורה,
 אהוב וחביב, מעת שנעשה נשיא אנודת השוחטים
 ניכר עבודתו ופעולתו הן בעניני הכשרות,
 ובסכסוכים. וגם לעזרת השו"ב"ם לפרנסתם,
 שלמה שמו, ושלמה עבודתו, הכל נעשה על ידי
 בתכלית השלימות.

ועד הישיבות בשיקאנא

זה שנה שלישית אשר נתארנן ועד הישיבות
 על ידי משרד הקהלה השיקאנאית, ביחד עם
 המשרד הרבנים, שמטרתו הוא להשתדל לעשות
 מגבית בעד הישיבות באירופה וארץ ישראל,
 והתמיכה תלויה בגודל הישיבה וערכה בעולם
 התורני, שלשה ועשרים ישיבות נתמכות בשנה

יום הזכרון

— כאת —

הרב יהודה ליב גרויבארט, טורונטו קנדה.

כל ימי חגיגת המה חגי העבר, פסח שבועות סוכות, יסודם על זכרונות קדומים, אבל יום ראש השנה אין לו כל ענין עם מעשים אשר נקרו ויאיתו, לא איזה עובדא לאומית הרתו וילדתו, הוא כולו יום העתיד, ראש השנה הבאה וממנו יתד ממנו פנה לכל הקורות אותנו במשך השנה. כל מאורע אם לחסד או לטוב — אם נלוי לאדם אשר יקרהו, בהכרח הוא מתפשר ומשלים עם גורלו, נושא וסובל ושוקט במכונו כי נטל עליו. אבל רע, הספק הנסתר המכסה פניו, והאדם לא ידע את אשר ימצא אותו. זה ענין לענות בו, זה לא יוכל מלט משא, זה "הספק החמור מודאי", ירביז עליו ככובד אבן, אוכל ומכרסם את הלב ומדכא את הרוח.

זה מצבנו בראש השנה, האופן סובב הולך לזמן הבא, בכסא ליום חגנו, כולו כסא, מכוסה כמוס וצפון, העתיד מעורפל נעלם מעין כל הי, נתיב לא ידעו עיט.

והיום יום המשפט, היום יחרץ משפטנו ומי לא נפקד ביום הזה, וכל האסונות ומאורעות והרפתקאות והמקרים, נחתך הגורל עתה, מי ינוח מי ינוע מי ישקט ומי יטרף, ועלינו לקדם פני הרעה בטרם יתנגפו רגלינו, ואם נשב עתה בחבוק ידים ובקרת רוח, אז כשיבא פגע לנו ולבנינו, שוא הצועק על העבר ואזלת יד להעביר את רוע הגזרה, אין להשיב ולרמעה העשוקים אין מנחם.

"על משכבי בלילות", אם עתה ביום דין נשכב "שויתי ודוממתי נפשי", בהסח הדעת אז בלילות, בצרה ואפלה ואימה חשכה, לעת דעה כשתפול עלינו או על נפשות בנינו, בקשתי את שאהבה נפשי, אם נבקש ונחפש את הנפשות החביבות, האהובות. בקשתינו — ולא מצאתינו! הלך! — עבר המועד.

* *

הבעש"ט דרש-ה' צ"ל: כצל הזה שמעצמו איננו עושה כל דבר מהקה תנועת האדם,

בלכתו ילך גם הוא ובעמדו יעמוד, כן נוהגים מן השמים עם האדם לפי הליכותיו ומעשיו הוא, אם אמת מארץ תצמח אז — עדיק משמים נשקה "שמים וארץ אינם מתבקשים עלינו רחמים, אך הדבר תלוי רק בנו", היום יום זכרון, זכרונות של מעלה ומטה, אם אנו נזכור "וזכור את בוראך" אז — ה' זכרנו, "ויזכור לעולם בריתו".

* *

באחד בתשרי הוא ראש השנה אין מפורש בתורה שבכתב דק בתלמוד בתורה שבעל פה (ר"ה ב. טז. ה.) והיום הרת עולם.

מי המכבד את יום ר"ה שמקורו מן התלמוד, בהכרח עליו להוקיד את התלמוד ולשמוע בקולו, ומה מוזר ומה גדלה הדיוטת אנשי הדיפורמה המכחישים תורה שבעל פה וחוגגים את ר"ה, שובתים מעבודתם ונוהרים לבית תפלתם, והמינים מזמרים בו במינים "ובל מאמינים", ולאיזה הגיון הוא לחלל שבת ולאכול בשד טרפה ולקדש את ר"ה, ועליהם יצדק הפתגם "בר"ה עוברים כבני מרון", כי עושים מעשה בהמה ככבשים ואילים בלי דעת.

ואמנם לא יד השכל בזה רק מפני מורא היום, שמעו כי כל באי עולם עומדים והיום יוצא גורל האדם ובא מורך בלבכם וחררה גדולה נפלה עליהם.

ובכל זאת המראה נהדר מאד, עם כולו נאסף, רוח ה' קבצם, המונים המונים, נהרו אל בית ה' ובמקהלות יברכו שמו.

ראש השנה הוא ברית התיכון, קצהו האחד פונה למול העבר, ופני הקצה השני אל העתיד, ועלינו החובה לעבוד עבודת היום במלכות זכרונות ושופרות. "מלכות" אנו ממליכים את הנפש על הגוף, מגבירים הרוח על החומר, "וזכרונות" באים חשבון וזכרים את העבר אשר חטאנו, "ושופרות" הננו תוקעים ומכריזים ומעוררים על העתיד, לקדם את פני הימים הבאים.

ואנו שואפים ונושאים את נפשנו, שלא נסתפק ביהדות של יום אחד, בר"ה לבדו, אך נשמע יהדות תמיד, רגש קודש יפעמנו מראשית שנה עד אחרית שנה, לביתך נאווה קודש "ה' לאורך ימים".

סימן מג

מלאכה שאצל"ג

בהפרדס חלק ה' חוברת ד' בסימן י"ב כרף
 ט עמוד ב' שם בשורה כ"ט אחרי תיבת לענ"ד
 רכונת המג"א נחסר זאת: שלא בשביל המ"ד
 דמקלקל בחבורה פטור כפירוש המשנה בדורה
 הנ"ל דע"ז לא מהני מה שחובל לרפואה כהנ"ל
 שאפילו באופן זה הוה לקול ולזה המ"ד פטור,
 רק כוונת המג"א הוא להמ"ד דמקלקל בחבורה
 חייב והמג"א סובר דאף זה המ"ד דסובר חייב
 במקלקל בחבורה מכ"מ בעיני צריכה לגופא דלא
 כהנ"ד א"צ"ע ע"כ כותב שלרפואה נחשב כצורך
 לגופא וחייב ואין לזוז מזה דהמג"א סובר דבריו
 להמ"ד דמקלקל בחבורה חייב אך נשאר עדיין
 צ"ע על דברי המג"א שזאת דוקא להחולקים על
 הערוך וסוברים דפסיק רישא דלא ניחא הוא
 מתכוין ורק שהוה אין צריכא לגופא ע"כ
 בלרפואה חייב דזאת נחשב לצריכא
 לגופא וחייב אבל להערוך דזאת נחשב אינו
 מתכוין ובשאר איסורין ג"כ מותר והכא אינו
 עוסק בהרם רק בהוצאת השן והרם הוא רק פסיק
 רישא א"כ אף ברפואה להערוך פטור ומותר
 א"כ עדיין צ"ע על המג"א למה שהוא מחמיר
 דבעיני שיחלה כל גופו אך זולת דבריו שהוא
 סובר רק מטעם חובל יש להעמיד דבריו דהחייב
 הוא מטעם הוצאת השן והמלאכה הוא מטעם
 עוקר מנידולו ובוה עוסק הוא להוצאות השן ורק
 שאינה צריכא לגופו ע"ז שייך סברתו דלרפואה
 נחשב כלצורך לגופו והא שכתבתי שם דכוונת
 המג"א לא בשביל הרם הוא טעות ושאר דברי
 נשאר במקומה.

שלמה נתן קאמלער

מלפנים אב"ד בלוקניק וכעת בדעסרוויס
 מח"ס בית שלמה.

סימן מד

הכשר וטומאה במשקין

(א) הרמב"ם פ"ד מהל' ט"א, אין שום
 משקה שמקבל טומאה אלא שבעת המשקין בו,

אבל שאר מ"פ כדרך שאינן מכשירין כך אינן
 מקבלין טומאה כלל, והראב"ד בהשנות א"א
 לא מצאתי שאין מקבלין טומאה כלל בו'
 איצטרופי הוא דלא מצטרפי הא אינהו טופייהו
 בני קבולי טומאה נינהו ומבואר כן בהא דטבול
 יום וכן בהא דעוקצין עיסה שנילושה במי
 פירות דמוכה מהמקומות האלו דבני קיבולי
 טומאה נינהו.

ולענ"ד כוונת הרמב"ם דשני גררי' באוכלין
 ומשקין דאוכלין צריכין הכשר ומשקין אינן
 צריכין הכשר משום דמוכשרין מעצמן, פסחים
 י"ה ע"ב, חומרא דמשקין הוא משום דמשקין
 עלולין לקבל טומאה, ומפרשים שם
 הרבה ראשונים דמשקין מוכשרין על ידי עצמן
 וחידוש זה דוקא בו' משקין אבל שאר מי פירות
 כיון דאינן מכשירין אינן מוכשרים מעצמן וליכא
 בהם חומרא דמשקין דעלולים לקבל טומאה וליכא
 בהם גדר משקין לקבל טומאה שלא בהכשר אבל
 לא מגרע גרעי מאוכלין וגדר טומאת אוכלין
 לקבל טומאה על ידי הכשר משקים אחרים מז'
 המשקין בודאי מקבלי טומאה ודברי הר"מ ז"ל
 מדוקדקים מאד, כדרך שאינן מכשירין אינן
 מקבלין טומאה דהכשר הלא מצינו רק במשקין
 דאיכא בהו גדר משקה וזה ליכא במ"פ ולהכי
 אינן מטמאין מטעם משקה בלא הכשר דהרי ז'
 המשקים מטמאי בלא הכשר דמקבלין הכשר
 מעצמן והם כיון שאינן מכשירין אינם מקבלים
 טומאה בלא הכשר אחרים דהרי הכשר עצמם
 ליכא בהם אבל ממקבלי טומאה הם על ידי הכשר
 אחרים דלא נרעא מאוכלים ויסולק השנת
 הראב"ד מעליו דהרי התם בטבול יום ובעוקצין
 איירי שהעיסה נילושה בשאר משקים נמי
 ומקבלים הם טומאה כיון דהוכשרו על ידי אחד
 מז' המשקים.

(ב) ובוה שחדשתי דבכ"מ דאימעטא מגדר משקה
 לקבל טומאה בלא הכשר אבל גדר טומאת אוכלין
 לקבל טומאה ע"י הכשר איכא, אפשר ליישב בזה
 דברי הרמב"ם ז"ל דבפ"י מהל' ט"א ה' ט"ו,
 משקי בית מטבחיא בו' טהורין ואינן מטמאין
 ולא מכשירין ודבר זה מקבלה הוא לפיכך כל דמי
 הזבחים אינו מקבל טומאה ואינו מכשיר.
 ובפ"א מהל' פה"מ הל"ו כ' הרמב"ם ז"ל

כמים ממילא דין משקים לקבל טומאה שלא ע"י הכשר לויכא בהם אבל מכל מקום נדר טומאת אוכלין לקבל טומאה על ידי הכשר אחד מ' משקין איכא גם בדם קדשים היכא שנפסלו, דליכא בהם שם משקי בית מטבחיא שבעורה ומשכחת טומאה בדם קדשים על ידי הכשר אחד מ' המשקין שמכשירים, ומתורץ כל הערות והמקומות דמוכחא דאיכא טומאת דם בקדשים,

(ועיין פסחים י"ז בתוס' ד"ה אבל דם לא דמשמע היכא דנפסל דמקבל טומאה,) אבל מהרמב"ם שהזכרתי מכבוד דגם בדם פסול מ"מ אינו מקבל טומאה מטעם דם שאינו נשפך כמים דהרי מ"מ דם קדשים הוא ואיכא שני נדרים דם קדשים דראוי לזריקה אינו מקבל טומאה משום דם מטבחיא בעורה דמתורין לעולם אפילו על ידי הכשר ובמקום דנפסל הדם או הזבח הטעם דאינו מק"ט היא מטעם דאינו מכשיר מטעם שאינו נשפך כמים וליכא בזה נדר משקין אבל נדר אוכלין ע"י הכשר אחרים בוראי מק"ט, והא דציץ מרצה על טומאת הדם דמשמע דליכא פסול אחד רק טומאה ומ"מ שייך טומאה בדם קדשים.

(ד) ונ"ל בזה דבר חדש דהאי דמעטינן דם קדשים זהו רק טומאת משקים אבל מ"מ יטמא דם קדשים מטעם והבשר לרבות עצים ולבונה וכמו גחלים דכל דבר שנתקדש בכ"ש איכא טומאה מטעם קודש דרבנתה התורה נדר חדש בקודש לא מטעם אוכל ומיסקה רק מטעם קודש שנתקדש בכ"ש מזהו גם בדם ורק מטעם טומאת משקין ממעטינן אבל לא מטעם קודש כמו עצים ולבונה וגחלים וקטורת, והנ"מ בזה דאם היה טומאה בדם מטעם משקין הלא היה מטמא אחרים ואם מטעם עצים ולבונה הלא הוא בעצמו נטמא ופסול מזבח היא ליקרב ולזרק כמבואר ברמב"ם פ"ו מאה"ט ה"א וכן העצים והלבונה אע"פ שאינן אוכלים הרי הם מטמאים כאוכל ויפסלו בטומאה זו למזבח ואין מקריבים אותם, ודין זה יהיה גם בדם שהוא רק פסול מזבח ודם טמא לא נרע מעצים ושאר וקבלת טומאה מטעם נדר זה איתא גם בדם קדשים להפסול מעל המזבח להכי שייך ריצוי ציץ גם בדם שנטמא דהרי שם לענין פסול מזבח וכן דם

ובל דם הקדשים אינו מקבל טומאה כלל שנאמר בדם על הארץ תשפכנו כמים דם שנשפך כמים הוא הנחשב כמים ומקבל טומאה אבל ד"ק שאינו נשפך כמים אינו מקבל טומאה כלל, ולכאורה תמוה דמ"ש שם בטמ"א נתן טעם דמב"מ דלאו דוקא דם, והזכיר לעולם, ובפח"מ הביא טעם אחר דלא שייך רק בדם מטעם שאינו נשפך כמים והנ"מ הביא לה רק לענין הכשר, והלח"מ העיר שם בדבריו, ע"ש ובמל"מ והכ"מ העיר מהא דהציץ מרצה על טומאת דם דמשמע דאיכא טומאה מראורייתא בדם קדשים וכן הערתי בזה דדם הטאת שנתו על בנד טמא זבחים צ"ג דאינו טעון כיבוס וכן ברמב"ם פ"ח מהל' פסוה"מ דאינו טעון כיבוס והלא דם קדשים אינו מקבלין טומאה כלל, וכן מהא דזבחים מ"ו רבעי הנמ' קרא למעט דאין חייבים בדם משום טומאה, וכודאי איירי גם בטומאת הדם לבד מטומאת הגוף וברמב"ם פ"ח מהל' פה"מ דאין חייבים על דם משום טומאה והלא בדם לא משכחת לה טומאה, (וברעק"א גליון פסחים י"ז העיר על דברי התוס' רבם ליכא טומאה דאורייתא ומדמין טומאה להכשר והא שם ט"ו מביאר ונשא אהרן את עון הקדשים מאי לאו טומאת דם הרי דם קדשים טמא מראורייתא וכן מהתוס' ד"ה מדרבנן שם מבואר דאיכא טומאה מראורייתא בד"ק).

(ג) ונ"ל דבר"ק היכא שהוא ראוי לזריקה שם הטעם דאינן מקבלין טומאה משום מב"מ בעורה ואפילו ע"י הכשר אחד מ' המשקין אינם מקבלין טומאה דעזרה גורם וזהו מדכדי קבלה וזהו הטעם שהזכיר הרמב"ם לעולם אינן מקבלין טומאה זהו דבריו בפ"י מטו"א הט"ו וכפה"מ שם איירי במקום דנפסל הזבח או הדם דהרי שם מקודם דין ל"ה איירי בזבח שיצא חדם לחוץ דנפסל הזבח ואח"כ ברין ל"ו הביא וכל דם הקדשים אינו מקבל טומאה כלל מתשפכנו כמים כוונתו בזה שכתב וכל אפילו במקום דנפסל הדם אינו מקבל טומאה משום קרא דתשפכנו כמים הגם דקרא לענין הכשר איירי אבל טעמו בזה למעט דאין בד"ק כאלה נדר טומאת משקין לקבל טומאה בלא הכשר מאחרים דמוכשרים על ידי עצמן אבל בר"ק כיון דאינן מכשירין מתשפכנו

הטעם הוא משום בלוע והווי זה אחר זה, הנמ' צ"ב אזלא למ"ד דסברי דמשום נקייה הוא והווי בבת אחת והרמב"ם דהוא פוסק משום בלוע הווי בזה אחר זה ומצאתי באחרונים שישבו כן (אבל קשה לי היכא משכחת נטמאת דהלא הציץ מרצה ומשכחת לה דוקא בנשבר הציץ וכן תרצו שם בתוס' ר"ה ונטמאת ולמה לא הזכיר הרמב"ם מזה), ולרעתי שכתבתי אתי שפיר דדוקא לשיטת דסוכרים דמשקי בית מטבחיא טמא, יצויר בעיית הנמ' דבטומאה יש חילוק מטומאה קדומה בטומאה באותה שעה וכזה תלי בפלוגתת ר"א וחכמים אבל לפי מאי שבארתי דלרמב"ם טומאת דם קדשים משום פסול כמו עצים ופסול מזבח הוא ומאי שייך לחלק ביה בין קדומה לבת אחת דמ"מ פסול ולהכי פסק הרמב"ם דאינו טעון כיבוס.

היים בן ציון נטולוביץ

האב"ד בהאריסבורג מלפנים רב בשאדאוה.

סימן מה

הכשר וטומאה בקדשים

כאשר ראיתי בחוברת "שערי אורה" שנה יסניה סימן פ"ד שכתב הרב הגאון ר' משה זאב כהן ש"י משיקאנא להשיב על מה שתירצתי את הערותיו על ספרי נור הקודש בענין הכשר לשיטת הרמב"ם דבעינן לרעת בעלים, על זה ראיתי לבאר את הענין ולתרוץ את זה ישקשה לך, ומה שהעיר לתמוה.

(א) מה שכתב בת"ר מדוע לא הקשיחתי, בספרי, לשיטת הרמב"ם דס"ל דהכשר לרצון בעלים בעינן מהא דפסחים כ"ד דמבואר דשייך טומאה באימורין, עכ"ל — לפלא שלא ראה בהספר פנימה שכתוב בהדיא שם בספרי נור הקודש בזה הלשון, "וכבר רבתה תורה לטומאת עצמן כמבואר בפסחים כ"ד ע"ב", — והביאוד בזה פשוט אשר גם מסוגיא דפסחים מוכח להדיא שיש לאימורין טומאת עצמן, — ומונתי בספרי בספרי להקשות על הרמב"ם משתי חסוניות.

(ב) מה שתמה בת"ר מדוע לא הקשיחתי

הטאת ינתנו על בנד טמא הדם יטמא לענין פסול זריקה ולהכי לא בעי כיבוס ולהכי בעינן למעמי מחיובא דם שנטמא דהרי מ"מ היא בעצמו טמא והא דדם קדשים אינו מקבל טומאה מטעם טומאת משקין, ואם הא דעצים ולבונה היא טומאה מדאורייתא עי"ש בלח"ם ובכ"מ ומל"מ וברש"י זבחים מ"ו ובמנחות כ"א ברש"י ובתוס' ובזבחים ל"ד ובתוס' שם וברמב"ם פ"י מהל' ט"א.

(ה) וברם קדשים שבשלו דאינו ראוי לזריקה אם מקבל טומאה דנימא דרומה לשאר דם קדשים שנפסלו דמהרמב"ם מבואר דלא מקבל טומאה או דשאני שאר בפסולים כמו יוצא דפסול מחיצות היא ולא בגופיה אבל בדם שבשלו דלא חזי למזבח מטעם השתנות שנעשה בדם אפשר דפקע שם קדשים מן הדם כמו קדשים ימתו כיון דלא חזיא למזבח לא קרינא בהו קדשי ד' ונפקע שם קדשים מיניה, והנה הגאון דעק"א בהגהותיו בגליון זבחים מ"ה ע"ב העיר על קושית התוס' שהקשו למ"ד אין איסור חל על איסור בקדשים ל"ל קרא בדם למעוטי מותר וטמא והעיר דעק"א הא שיטת התוס' בדם שבשלו אינו עובר עליו א"כ צריך קרא לבשלו הדם דפקע איסור דם דמ"מ אינו חייב משום נותר וטמא, ולענ"ה דהיכא שבשלו פקע שם קדשים מיניה כיון דלא חזי למזבח מטעם השתנות שנעשה בו והווי כמו קדשים שמתו, ולהכי הרי אי אפשר לאוקמי המיעוטים דתלתא קראי בדם בבשלו דלא הווי קדשים, ועי' בתוס' קדושין נ"ז שלי בשלך ובתוס' זבחים ס"ז מלק בסכין ובמהר"ם שם דשם הקדש אולי יישאר, ובעצם הערת דעק"א נראה לי ליישב דהרי המיעוטים בדם התלתא קראי מן הכפר לכפרה נתתיו וא"כ ליכא לאוקמי מיעוט הקרא בדם שבשלו דהרי אז לא לכפרה נתתיו דאדרבא דם שבשלו נפסל מכפרה.

(ו) הכ"מ העיר בהא דפסק הרמב"ם פ"ח מהל' מעה"ק דנתנו על בנד טמא אינו טעון כיבוס והלא היא נגד הנמ' זבחים צ"ג דלרבנן טעון כיבוס וכיון דהוא פסק כרבנן לענין טומאה קדומה, למה פסק דאינו טעון כיבוס ואמרתו זה טכבר דכיון להמסקנא שם אמר רבא דעיקר

טומאה"ג דחייב כרת, אעפ"י שע"כ יש גם טומאת עצמן, וכמו שהשיבו שם חכמים, אבל הדבר פשוט, דבאופן זה דהטומאה והאכילה באין כאחת, אמרינן בהבי חייבי' דחמנא, וזוה פליגי תנאי באופן שהקרבן נטמא מקודם, וע"כ ילפי מאימורין שחירשה תורה לטומאה, והדבר פשוט דזה נלמד מהא דרבתי תורה לאימורין שחייב משום טומאה"ג.

(ו) והנה לכאורה יש להעיר על המסקנא שמשני הי"ס ולא היא שאני אימורין דלא חוי להריוט אבל חוי לגבוה אבל בשר שלא הוצלה לא חוי לא לגבוה ולא להריוט, דקשה מדוע לא פריך מבשר קודש שנטמא, — אבל לפי מה שביארתי בספרי נוד הקודש דהכוונה דשאני פסח שלא הוצלה דלא חוי עליו תורת קרבן כלל, אתי שפיר בבשר קודש, דעכ"פ תורת קרבן עליו, וכמוש"ג.

(ז) וזוה יש ליישב מה שהקשה הקרן אורה דמדוע לא מוכיח רבא מהא דפרים הנשרפים דחייב משום טומאה, לשיטת הרמב"ם, ועיי"ש, אבל אתי שפיר משום דכוונת הש"ס דלא מוכרח מאימורין דעכ"פ אין חסרון בזה מצד קרבן, ולפ"ז י"ל דגם בפרים הנשרפים עכ"פ אין בהם חסרון מצד קרבן, היינו קרבן למצותו.

(ח) מה שכתב כת"ר ורוצה לרמות חסרון איסור חלב לחסרון טומאה, לומר ששניהם שווים להיות גרועות בהקרבן, פשוט דליתא דע"כ שאני חלב דאין זה חסרון כלל לגבי גבוה, משום דמצינו שחלב קרב לגבי מזהב, וכמו שמצינו בחולין צ"ג.

(ט) ומה שכתב בשם ידיו הרב הגאון הגדול מוהר"א זיכער שליט"א שהקשה, על מה שכתבתי בספרי דאכהן העובד חוי גזבר ונחשב כבעלים, מדברי התוס' חולין קל"ח ע"ב דכתבו דלא שייך גזבר דק בקדשי ברה"ב, ע"כ, נראה דע"כ אין כוונת התוס' דלא שייך גזבר בקדושה"ג דהרי מצינו בכמ"ק דגם בקדוה"ג נזכר גזבר, וזוה במסכת שקלים גבי שמנים וסלתות וקטורת, וכן גם מדברי הרשב"א הובא בש"ך חו"מ סי' רנ"ה ד"ה ולפי, מבואר שאינו מחלק בין קדוה"ג לקדושה"ג, ובבבולס שנו ענין גזבר, וע"כ כוונת התוס' דלא שייך

מכריתות כ"ג דמבואר להדיא דחלה טומאת עצמן באימורין מטעם דאיחא שם אשר לר' לרבות האימורין, עכ"ד — לפלא: אשר דרש זה אתיא לטומאת חנוף — וכן מבואר להדיא בפסחים כ"ד הנדרש מקרא זה אשר לר', שדרשו לרבות אימורין, הכוונה לטומאת חגת, שהוא בכרת, וממילא מוכן שע"כ הסוגיא דכריתות גם כן הכוונה לפי מסקנת הש"ס בפסחים, דריבוי זה מאשר לר' אתי לטומאה"ג, וכן פירש"י שם בכריתות, ודברי רש"י מוכרח לפי הסוגיא דפסחים כ"ד, — ואין זה שייך לנידון דין לענין טומאת עצמן.

(ג) מה שכתב בתמי' שלא הוכחתי מוכחים ק"ו, ומרמב"ם פ"ח מפסות"מ הי"ג, שמבואר דיש טומאה לבשר קודש, עכ"ד — הנה מלבד שאין מקום להקשות אם אין אנו נוהגים ברוכלא — וכבר אמרו חז"ל אטו ברוכלא לחשוב ולזייל, — אבל אם כת"ר מדויק בזה, הנה טפי חיי' לו להקשות מהמשנה דמחט שנמצאת בבשר דהבשר טמא, והיא משנה דעדות, והובא בפסחים ב', — האין זה מפורש דיש טומאה לבשר קודש? — והדבר פשוט שיש לתרץ כמו שמשני הש"ס שם דפסחים ב' ובחולין ל"ו דמיירי כפרה של זבחי יצמיים וכו', והיינו דבקרשים קלים גם הרמב"ם מודה מטעם שהם ממון בעלים, וממילא יש בזה רצון בעלים, וכמו שכתב הקצוה"ח סי' ת"ו, — וממילא כל הני מקומות שחשב כת"ר, אין הכרח לומר דמיירי בקדשי קדשים, ושפיר מיתוקמא בקדשים קלים, אשר יש לזה רצון בעלים למו"ע.

(ד) מה שתמה מדוע ההכרח לפרש דאימורין לאו בני אכילה נינהו משום טומאתן, ולא מטעם איסור חלב, עכ"ד, — חנה כבר ביארתי זה בתשובתי לכת"ר בהמאמר "תשובה בתירח" בחוברת "שערי אורה", שהוא בכדי להשוות לבשר פסח שלא הוצלה, בכדי שיהי' פסול בהקרבן מצד דין קרבן, — ולמותר להכפיל הביאור מפני שכבר מבואר שם בביאור נכון.

(ה) מה שדאקשה מדוע לא הביא רבא ראייה ממשנה זבחים ק"ו דמבואר דאף דיש בזה חסרון בקרבן, ומכ"ו חייב כרת על טומאה"ג, עכ"ד, הנה לכאורה הי' לכת"ר להקשות מעצם דין

קרא מיני' ואנא ידענא דישרף דהו"ל נותר וכו' יעו"ש וכן בסמוך כאו"ד דהקשו וא"ת ואמאי צריך קרא בפסול הדם דכיון דצריך עיבוד צורה פשיטא דישרף משום נותר ואו"י דאיצטריך דלא למיעבד לי' קבורה קודם שיהי' נותר א"נ הו"א אפי' כשיהי' נותר לא ישרף דנותר שהי' ראוי לאכילה קודם שנתותר דוקא ישרף בדמשמע לא תותירו אלא תאכלוהו וכו' וזוה הביא המנ"ע דאיה דבקדשים פסולים איכא בל תותירו ואף שפלא לי על המנ"ע דלהא"נ שבתוס' מוכח איפכא דלא נקרא נותר בקדשים פסולים אלא דוקא בראוים לאכילה אבל עכ"ל מתירין קמא דתוס' ומתחילת דברי התוס' שהבאנו מוכח דס"ל דבקדשים פסולים איכא נותר (ומדברי התוס' וכן מנמ' דפ"ב ע"ב דאיתא שם דהבשר אשר ינע בכל טמא לא יאכל איצטריך לנופי' דאי לא הו"א דבקבורה סגי מוכח דאף דלא בני שריפה מ"מ אינו רשאי בהשלכה אלא בעינן קבורה וזה לא כדברי הצ"ח שחידש לתרין דברי הרמב"ם גבי נטף מרוטבו וכבר זכרנו ידונו זה בהפרדס להקשות מסברא.

ולכן נראה דבזה תלוי דאי נימא דבקדשים פסולים איכא לאו דבל תותירו א"כ חזינן דאף כדאינן ראויין לאכילה שייך בל תותירו ואיכא שריפה אבל אי נימא דבקדשים פסולים ליכא בל תותירו דבל תותירו אינו אלא בראוי לאכילה ואף דגם קדשים פסולים דינם כשריפה כמו דמרבין בדרפ"ב היינו מדין אחר לא מטעם נותר דבנותר בעינן דוקא שיהי' ראוי לאכילה וא"כ גם פחות מוית או נא ומכושל ליכא בהו דין נותר ושפיר ניחא דברי רש"י בפשטו והחינוך אפשר דסובר דגם בקדשים פסולים איכא בל תותירו ולהכי כתב שלא ישאיר כלום דגם בפחות מוית איכא לאו דבל תותירו אבל הרמב"ם ו"ל כפי שהוכחנו בהפרדס שם סובר דבפחות מוית ליכא לאו דבל תותירו וגם קדשים פסולים ליכא לאו דבל תותירו כן נלפענ"ד.

מה שכתר"ה שו' מחלק בין שומן כחוש דאינו מפעפע ובין שומן דמפעפע ותפס על מה שהבאתי מת"ח גדול אחד שחביא ראייה משמנונית של גיד דחזי לצלי' דלא ראינו דברי התוס' בחולין דצ"ז ע"א ד"ה שאני וגם הקשה

חיוב הנאה לגזבר דק בקדשי בדה"ב, משא"כ קדשי מזבח שכל אחד מחויב בהקובה, ממילא הוא עצמו תורת גזבר עליו, וממילא כהן העובר תורת גזבר עליו.

(י) מה שהקשה כת"ר על דברי שכתבתי דמשכח"ל טמאמה לבשר קודש בקדשים קלים הנאכלין בכל העיר, והבעלים האוכלים הוי בעלים גם לענין הכשר לדעת הרמב"ם, והקשה מסוגיא דחולין דפריך שם האי בשר וזאיתכשר רמאי, וכו', עכת"ד, הנה כשבאנו לדיוק מסוגיא זו הלא בפשיטות יש להקשות גם להרשב"א והתוס' דלא בעינן רצון בעלים להכשר, הלא תקשה מסוגיא זו דחולין מאי פריך האי בשר דאיתכשר וכו' הלא פשיטא דמיתכשרי חוץ לעזרה, וכמו"כ כבר הקשו מסוגיא זו הצ"ח והאור חדש על רש"י פסחים כ' דפירש דעל הקרא לא קשה דמיירי בקדשים קלים וכו', ובתירוץ שמתרצים לרש"י, כן יתורין גם להרשב"א והתוס' וכן גם להרמב"ם.

(יא) מה שהקשה דתאך משכח"ל הכשר לאימורין לשיטת הרמב"ם, כיון דמשקי בי מטבחיא דכו, עכת"ר, הדבר פשוט דמשכח"ל הכשר באופן שהעבירה בנהר, והוא תירוץ הש"ס שם בפסחים כ' ובחולין ל"ו, וע"כ הא דהש"ס נקט שלמים לאו דוקא הוא, כימן דגם קדשי קדשים הוי הכהן העובר בעלים לענין הכשר, כמו שכתבתי בספרי נור הקודש. והדבר פשוט. וזוה הגני ירדו מברכו משה ראזין, חופ"ק ברקולין, מחבר ספר "דברי סופרים" וספר "נור הקודש".

סימן מז

נותר פחות מכזית

(המשך מסוף מחלק ה' חוברת ג' סי' כ"ז). והמנחת עני הביא ראייה מתוס' דפ"ב דס"ל דבקדשים איכא דין נותר דשם כתוס' ד"ה בשלמא כתבו דאין לפרש דאמיד דסתני כמתני' קאי דכיון דכתיב בקרא ישרף אית לן למימר דהינו מיד בלא עיבוד צורה דאי בעיבוד ישתוק

ט' הכלאים דצמד נמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה אם רוב מן הנמלים מותר האיך בטל הצמר רחלים בנמלים הא הוה היתר בהיתר דלא בטל כמו דבשר לא בטל בפת לאכלו עם חלב בשלמא לדירן לא קשה הא דצמר נמלים וצמר רחלים הוה מין במינו בשמא ואם כן לא לבטל מדין יש לו מתירין דיש לומר לדבר אחר חזין מפשתן לא נאסר מעולם כמו שהקשו מהאי טעמא על הרו"ף אבל לדברי הר"ן בשיטת הרו"ף דבטל מקום הוה דבר שיש לו מתירין קשה כנ"ל דמה חילוק בין ריח משהו של בשר שנבלע בפת דלא בטל משום ישל"מ דהוה היתר בהיתר ואי דצמר רחלים שם איסור עליו דאסור לחברו עם פשתן הכי נמי בשר שם איסור עליו דאסור לחברו עם חלב עיי"ש וכן הקשה בחידושינו ביורה דעה סימן צ"ט עיי"ש.

ובספר באר יצחק להגאון ר' יצחק אלחנן זצ"ל מקאוונא כתב בתשובה חלק יורה דעה סימן ו' וז"ל הנוודע ביהודה מהדורא תנינא סימן ג"ג הקשה על הר"ן שכתב דהא דרבר שיש לו מתירין לא בטל הטעם משום דזה דומה לרם הפר ורם השעיר דלא בטל לכ"ע אם כן קשה לפי מה שהוכיחו התוס' ביבמות (דף פ"ב ר"ה רבי יהודה לטעמיה כו') דרבי יהודה דסבירא ליה מין במינו לא בטל עם כל זה מודה דביבש מיבטל וכו' אם כן ה"ה לשיטת הר"ן דס"ל דהא דרבר שישל"מ לא בטל דזה הוה דומיא לרם הפר אם כן ברבר יבש דבעי להיות מיבטל אף ברבר שיש לו מתירין עיי"ש, ונראה לי לתרץ שבאמת גם הר"ן סבירא ליה כסברת רש"י דהא דרבר שיש לו מתירין לא בטל הטעם משום עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר וכו', ויש לומר דזה תלוי בפלוגתת הראשונים ביורה דעה סימן ק"ט גבי יבש ביבש דבטל ברוב דהא שיטה ס"ל דההיתר הוה מצד רוב המכרז על כל חתיכה שאכל ושאר שיטות ס"ל דהאיסור נהפך להיתר על ידי ביטול ברוב ולפי"ז יש לדון דבאמת גם הר"ן ס"ל סברת רש"י דהא דרבר שיש לו מתירין אינו בטל טעמא משום עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר אלא שזה אינו שייך רק ביבש שנתערב דכיון דהאיסור כמאן דאיתא דמי דלא נהפך איסור להיתר והא דמתירין באכילה הוה משום

מהמציאות ומהאחרונים לענין שומן ששהה ג' ימים בלא מליחה דאי אפשר בצל"י לפ"ד מיתתן הראיות עצמן שהביא בת"ר ימצא סתירות לדבריו דהלא התוס' שם בחולין הוכיחו מהמתני' דרוטב איירי רק בציר דאינו מפעפע דאל"כ אמאי בנטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו ותו לא יעוי"ש, וא"כ גם הרמב"ם ז"ל מורה לזה דהמתני' איירי ברוטב דאינו מפעפע כ"כ וא"כ הדרא קושיא לדוכתה. דהי' לו יעשה"כ וגם מה שהקשה הת"ח משומנו של גיד וכתר"ה כתב ע"ו דתוס' כתבו שם דשומנו של גיד כחוש הוא לא אבין את דבריו דא"כ מה יעשה לפי תירוצו של הר"י בר"מ שם בתוס' דאינו מפרש כן איך יחלקם הנמ' דשומנו של גיד דחזינן דראוי לצל"י ובנותר יקשה לפי הראב"ד ז"ל דמפרש דהרמב"ם ס"ל דצולין את הפסח גם כל החלבים ועיין ברמב"ם הק"פ פ"י הי"א ובהשגת הראב"ד ובכ"מ שם וגם קשה לדברי כתר"ה איך צולין כל השמנונית של הפסח אלא ע"כ מוכרחים אנו לומר דגם בשמנונית שייך צל"י והא דהקשה מהמציאות ומהאחרונים דרנו בשומן של אווזא התם איירי בשומן שנפשט מע"ג האווזא ונשאר רק השומן בעצמו אז אינו יכול לצלותו אבל בשהשומן ע"ג בשר ראוי לצל"י.

ואולי יכול כתר"ה שי' לתלות זאת כברירה ולומר אחרי דהרוטב לא נצלה חוברר הדבר למפרע שרוטב זה לא הו' ראוי לצל"י וא"כ לא הו' לו שעה"כ אבל לו יהא אם נאמר כן קשה דהלא בדאורייתא אין ברירה וא"כ הוה ספיקא דאורייתא וצריך שריפה מספק.
משה בנימין טאמאשאוו (מביט)
 מלפנים עורך ומו"ל "יגדיל תורה" בסלוצק וכעת באמעריקא חופ"ק בראנוויל.

סימן מז

בענין ביטול היתר בהיתר

בשנ"ה רבי עקיבא איגר זצ"ל כתבים סימן קפ"ט כתב וז"ל תמוה לי מאד על דברי הר"ן בשיטת הרו"ף הנ"ל ממתניתין ערוכה ריש פ'

מפשתן לא נאסר מעולם.

ומה שכתב הר"ן בנדרים (דף נ"ב) בסוף דבריו וז"ל שהקשו עליו מדאמרינן פ' הערל (דף פ"ב) חתיכה של חטאת שנתערבה וכו' אלמא לא מקרי דבר שיש לו מתירין אלא מאי דאסיר האינדא ולבתר זימנא שרי כו' ומתחזי לי דהא דפרכינן עליה מיהא ודאי בדותא היא דהתם הכי קאמרינן דכיון דלישראל לעולם אסור למה נחמיר אצל ישראל מפני היתרא של כהן אינו ברין אבל פת שאפאה עם הצלי בתנור כיון שיש לו ולכל אדם היתר בה עכשיו דאוי להחמיר בבטולה עיי"ש.

ומבואר מזה דלא אמרינן דלא מקרי דבר שיש לו מתירין אלא מאי דאסיר האינדא ולבתר זימנא שרי גם נבי חתיכות ולוא היו כמו פת הוה הדין דלא בטל, אך שם נבי חתיכות מיירי בלח כמו פת וכפירש רש"י בנימוחה עיי"ש ובתוס' אבל ביבש אמרינן דגבי דבר שיש לו מתירין סברת רש"י עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, מאי דאסור האינדא לבתר זימנא שרי, אבל היתר בהיתר בטל.

והנה יש להקשות על הר"ף מחולין (דף קי"ב) מהו לאנחוי כדא רמלחא נבי כדא דכמכא אמר לו אסור דחלא מאי אמר לו שרי ומאי שנא וכו' האי איתא איסורא בעיניה האי ליתא איסורא בעיניה עיי"ש הא אם גם ליתא איסורא בעיניה לא בטל משום דהיתר בהיתר לא בטל.

וי"ל דגם להר"ן הוה רשיל"מ דלא בטל רק מדרבנן וכ"כ הר"ן פ"ב רפסחים, ועי' בס' באר יצחק חיו"ד סי' י"ב, ובמלא הרועים אות דשיל"מ עיי"ש לכן קאמר האי איתא איסורא בעיניה ולא בטל והאי ליתא איסורא בעיניה ולא בטל רק מדרבנן אבל מדאורייתא בטל, וכתבתי בזה בספרי מראה יחזקאל, (וויילנא תרנה).

יחזקאל אישישקין, הרב בדעטרויט.

רוב המכרז וכיון דקיי"ל דהיכא שיכול לברר לא סמכינן על הרוב א"כ ה"ה ביש לו מתירין כיון דיכול להמתין ולתקן לצאת מחשש ספק לא סמכינן על הרוב דהא הזמן יברר לנו ומקרי דבר שאפשר לברר אבל בלח דהאיסור כמאן דליתא דמי ונהפך האיסור להיתר א"כ לא שייך זה כלל לומר עד שתאכלנו כאיסור תאכלנו בהיתר דהא אינו אוכל האיסור כלל דכמאן דליתא דמי לכן הוכרח הר"ן לחדש טעם אחר בלח שנתערב בדשיל"מ משום דהיתר לא בטל אבל ביבש מודה הר"ן לסברת רש"י הנ"ל אם כן מתורצת קושית הנוב"י הנ"ל דאף דביבש לא שייך טעם הר"ן הנ"ל דהא דביבש דלא הוה דומיא דדם הפר כנ"ל בטל אף היתר בהיתר עכ"ו אמר משום עד שתאכלנו באיסור כו' ובלח דלא שייך סברת רש"י הנ"ל מ"מ אינו בטל משום היתר בהיתר לא בטל.

ובזה מתורץ קמשיית הגאון ר' עקיבא איגר הנ"ל דצמר גמלים שטרפן בצמר רחלים מותר לערבן עם פשתן דהתם הוה תערובות יבש רבזה מודה הר"ן דבטל אף היתר בהיתר וסברת רש"י דעד שתאכלנו באיסור כו' לא שייך בזה דהא מכואר בט"ו (יורה דעה סימן ק"ב) דלטעם זה לא שייך ג"כ להחמיר אלא במזין במינו דלא נקרא אלא על שם הרבר שנתערב כמש"כ הת"ח י"ט עיי"ש.

ויש להעיר על דבריו דהא צמר גמלים וצמר רחלים הוה מין במינו וכמו שכתב התיב' יום טוב כמשנה דכלאים הנ"ל וכמו שהבאתי לעיל דברי הגאון ר' עקיבא איגר וז"ל בשלמא לדין לא קשה הא דצמר גמלים וצמר רחלים הוה מין במינו בשמא.

ולתרוץ קושית הגאון ר' עקיבא איגר נלך בדרך אשר סללו לנו והיא דרך ישרה הגאון ר' עקיבא איגר כתב בשלמא לדין לא קשה הא דצמר גמלים וצמר רחלים הוה מין במינו בשמא ואם כן לא לבטל מדיון יש לו מתירין דיש לומר להבר אחר חוץ מפשתן לא נאסר מעולם, והגאון ר' יצחק אלחנן כתב דגם להר"ן ביבש בדבר שיש לו מתירין הוה הטעם כסברת רש"י משום עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, ובצמר גמלים וצמר רחלים הוה יבש ביבש לדבר אחר חוץ

סימן טח

תשובה להלכה

אם לא נעשה תיכף אבל בוודאי יהי' כשיתקבץ החמימות למדה הנדרשה זסיף ההבערה לבוא בגרמא דילי'.

וביותר יפלא גוף ההיתר שלהם מטעם ספק פס"ד ונסתייעו מדברי הטו"ז בס"י סט"ז במחכ"ת אין דבריהם נכונים דהאיך שייך כלל לומר על פס"ד שהוא ספק, הלא כל עצמו של פסיק ריש' הוא על שם שהוא וודאי כ"כ כמו שאומרים חתוך הראש ולא ימות וא"כ אם אתה אומר ספק פס"ד הוא תרתי דסתרי דאם הוא ספק א"כ איננו פס"ד כלל ואם אתה אומר עלי' פס"ד א"כ שוב אין אתה יכול לומר שהוא ספק. מאנם יצויד גם ספק בפס"ד אבל במוכן אחר ובאופן אחר, היינו היכי שהענין מצד עשייתו הוא פס"ד רק שהספק הוא מצד חוץ, וזה יתכן היכי שהאיסור של המלאכה תולה ברבר שמתנין או שלמפרע, ובהא רמבואר ביו"ד סי' פ"ז דאסור לחתות איש תחת קרירה שהעכו"ם מבשל משום רלפעמים מבשל בשר ופעמים חלב וגורם לבישול בכ"ח וכ' שם בחי' רעק"א דזהו הוי ספק פס"ד רמצר העשיי" בעצמה היא פס"ד אבל האיסור תולה ברבר שלמפרע אם הי' מקודם בליעת בכ"ח בקרירה וכן בטו"ז סי' שט"ו שנועל תיבה והזבובים נצודי' בתוכה רמצר העשיי' להבא הוא פס"ד דבורואי הזבובי' יהי' נצודי' בנעילתו התיבה אבל האיסור תולה בשלמפרע אם הי' שם זבובי' מקודם, אבל אין שייך לומר ספק פס"ד אם הספק הוא בעצם המלאכה דלהבא בכנ"ד.

אמנם מה שיש לרונ ולברר בנידון שלפנינו הוא אם בפעולה כזו שאינו עושה בידים עתה שום מלאכה רק שגורם שיהי' נעשה אח"כ מלאכה מעצמה אם אסור בשבת.

הנה ד"ו שרשו פתוח במס' ביצה ד' כ"ב דתמן תנינן המוסיה שמן כנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה ופי' תרא"ש דבשמן שחי' בנר הי' נכה כשיכלה הזמן ובהוספת שמן הוא גורם שיהי' רולק יותר נחשב מה שרולק אח"כ כאלו הוא חלוק בידים וכן לענין כיבוי ע"י שמתסר מהשמן הוא גורם שיהי' נכה קודם הזמן והוי' כאלו כבה בידים, אמנם בתוס' שם הקשו דחרי' מה שנכבה אח"כ הוא רק גורם ועל גרם כיבוי אינו חייב לכן

דבבר ה"פרידוידיר" ובדבר ה"אויטאמא-טיקל אויל בויורנער" בשבת.

ברבר השאלה שהציע ידידנו הרב הנאון העורך נ"י אם מותר להשתמש בהפרידוידיר בשבת להניח מיכ בתיבות קטנות שבשם לעשות מהם קרח ע"י פעולת העלעקטרוי שבשם — הנה שאלה גדולה שאל וצריכא עיונא כי הלכ' רבתא לשבתא, וכמה הלכתא גבורתא איכא למושמע מינה גם בנוגע לתנור חורף הנקרא "אויטאמא-טיקל אויל בויורנער" שהמציאו מהדש, שתכניתו כתכנית הפרידוידיר רק באופן מהופך, היינו שהולך ובוער בעצמו עד שיביא לבית מרת החום שמעמידים הטערמאמעטער בבית, וכשיתקרר מעט ויפחת ממדת החום של הטערמאמעטער, ע"י פתיחת הרלת והחלונות, אז יתחיל מעצמו פעילת ההבערה, וכן כשרוצים לתמיט או להרבות מרת החום בבית מעתיקים את מחט הטערמאמעטער, ויש לחקור אם מותר לעשות זאת בשבת בעת שהתנור בוער בטרם נפסק מהלכו וכעין שהתירו בש"ע סי' של"ח להמשיך הווינער בשבת בטרם נפסק מהלכן.

ויען דין זה מסתעף להרבה סניפי הלכות לכן הנני בעת לברר דין הפרידוידיר להלכה. והנה בהפרדס חלק ה' הביא מרבנים גדולי תורה שהשיבו להתיר וטעמם היא משום דהוי רבר שאינו מתכוין ראין מונתו להבערה כלל, ופסיק ריש' ל"ה דיוכל להיות שיפתח בלי שיגרום כח הבערה בזרם החשמל, ואף רלפעמים יגרום כי הבערה זה הוי ספק פס"ד ומבואר בטו"ז דספק פס"ד מותר, עכ"ד.

והנה אנכי אשמע ולא אבין, אף אי יהיכנא להו דפתיתת הרלת והנחת המים הוי דשא"מ אבל מדוע הוי ספק פס"ד, הלא המכונה מיוסרת על כחות הטבע שאינם משנים את תפקידם ונם נראה בחוש של חמימות שיוכא להתיבה ע"י פתיחת הדלת והנחת המים שמוציא קיטור חם ילחץ האוויר בחומרים הנזוליים עד שיפעול במכונת העלעקטרוי לעבוד עבודת ההקשרה, ואף

פירשו דמיידי דחכיבו בא תיכף, ועל הבערה לא כתבו כלום דהבערה דהו דאו' גם נרמא אסור, וכן פיינו במנחות ד' נ"ו הניח שאור ע"ג עיסה של מנחות והלך וישב לו ונתחמצה מאלי' חייב כמעשה שבת ופירשו' ותוס' שם כי היכי דפיהויב בשבת בשר ע"ג נחלים והלך לו ונעלה אח"כ מאלי', וכן בהרביק פת בתנור דבשעה שהרביק לא עשה מאומה דהרי אמרי' בשבת ד' ד' דהתירו לו לרדותה קודם שיבוא לירי חיוב ואפ"ה חייב כשנאפת אח"כ מאלי' ובב"ק ר' ס' אמרינן דבנזקין נרמא פטור אבל בשבת חייב מירי דהוי זורה וחרוז מסייעתו. ואמרי' שם הטעם דמלאכת מחשבת אסרה תורה ופי' בתוס' דבשבת חייב גם בשאינו עושה מעשה בעצמו רק בגרמא משום דמלאכת מחשבת וכו' והרי נעשית מחשבתו ועפ"ן כ' האעו"ו בסו' שכ"ח להננותן חטים ברתיים של מים ונטחן מאלי' דחייב, והסנ"א כ' בסו' שכ"ח סקנ"ג דהיכי דנעשה ממילא בגרמא דילי' הוי כאלו עשה בידים.

ומעתה שנתברר לן דגם מלאכה כזו אסורה בשבת, נשובה ונחקרה אם יש בה גם הדין של פס"ר, הינו חיובי ולא נתכוין לרבר רק דהוי פס"ר שבוודאי תהי' נעשה אח"כ המלאכה מעצמה וממילא, בגרמא דילי' אם אסור גם בזה. והנה המהר"ל מפראנ בספרו גור ארי' בשבת ע"ג כ' דחיבי דהמלאכה נעשה אח"כ בגרמא דילי' אין בה משום פס"ר, ובס' מנחת פתים להג"ר ר"מ אריק ז"ל באו"ח של"ו תמה ע"ו וכ' שהוא דבר מחודש ונגד הפוסקי' באו"ח של"ז שכתבו דאסור ליטול ידיו ע"ג עשבים בנינת דהוי פס"ר שגורם לזריעה שאח"כ, אמנם באמת המהר"ל מפראנ לאו יחיד הוא בזה שמצאתי לו חבר הפנ"י בביצה כ"ב בר"ח עולא שכ' ג"כ דלשו' הרא"ש דהאיסור הוא שגורם לכיבו שיהי' אין לאסור בה משום פס"ר עיי"ש וזה באמת תמיה גדולה דמאי שנא שנעשה תיכף או שנעשית בגרמא אח"כ הלא בכל אופן אסור ולמה לא נדון בה משום פס"ר.

ומעתה שנתברר לן דגם מלאכה כזו אסורה בשבת, נשובה ונחקרה אם יש בה גם הדין של פס"ר, הינו חיובי ולא נתכוין לרבר רק דהוי פס"ר שבוודאי תהי' נעשה אח"כ המלאכה מעצמה וממילא, בגרמא דילי' אם אסור גם בזה. והנה המהר"ל מפראנ בספרו גור ארי' בשבת ע"ג כ' דחיבי דהמלאכה נעשה אח"כ בגרמא דילי' אין בה משום פס"ר, ובס' מנחת פתים להג"ר ר"מ אריק ז"ל באו"ח של"ו תמה ע"ו וכ' שהוא דבר מחודש ונגד הפוסקי' באו"ח של"ז שכתבו דאסור ליטול ידיו ע"ג עשבים בנינת דהוי פס"ר שגורם לזריעה שאח"כ, אמנם באמת המהר"ל מפראנ לאו יחיד הוא בזה שמצאתי לו חבר הפנ"י בביצה כ"ב בר"ח עולא שכ' ג"כ דלשו' הרא"ש דהאיסור הוא שגורם לכיבו שיהי' אין לאסור בה משום פס"ר עיי"ש וזה באמת תמיה גדולה דמאי שנא שנעשה תיכף או שנעשית בגרמא אח"כ הלא בכל אופן אסור ולמה לא נדון בה משום פס"ר.

ואשר אחזה אנכי כביאור שיטתם, ואמינא מילתא במעמא, הסבת ושמע — הנה נוח הדבר דאמינא דרשא"ם פטור ובפס"ר חייב הא

ומעתה אמינא, דכ"ו יתכן חיבי דמעשה נגמרה מיד, אבל חיבי דהמלאכה נעשית אח"כ ממילא בגרמא דילי', נחי דחייב גם בזה כמבואר בב"ק ר' ס' אבל הא מבואר שם הטעם דהוא משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה והרי נעשית מחשבתו עיי"ש, א"כ שוב אין אתה יכול לחייבו במלאכה כזו מצד פס"ר דהאיך תאמר דמצד פסיק רישוי' אין מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו והוי מחשבה נרידא ואין מחשבה מוציאה מיד מעשה, זה אינו, דהרי המלאכה זו הרי גם המעשה אין האיסור שבה מצד המעשה רק מצד המחשבה ומשום דמלאכת מחשבת אסרה תורה, ושוב אין אנו צריכים למחשבה כמעשה לבטלה דהרי גם במחשבה נרידא קיי"ל דמחשבה מוציאה מיד מחשבה כמבואר בפירושו' נ"ט ולכן הטיבו אשר דברו המהר"ל מפראנ והפנ"י דבמלאכה כזו שהיא ע"י גרמא פטור בפס"ר.

אמנם כל הטורח הזה שטרחנו להראות פנים כהלכה להתיר בזה בפס"ר לא יועיל לנו בנ"ד דבאמת לא הוי כלל דשא"ם, דהרי באמת הוא מתכוין בהנחת המים בהפרידו דידיך בכרי' שיהי' נעשה קרה באמצעות עבודת העלעסטר, והרי

ובמנ"א סי' שו"ד סק"ה, ומעתה כיון שהוכחנו
דבנ"ד הוי משאצ"ג דאסור דק מרבנן שפיר
יש להתיר התשמיש בהפרידו דייר מטעם דהוי
כחו בדרבנן דשרי.

והנה ממוצא דברינו הנזכרים כמה מילי איבא
למישמע מינה בנוגע להלכה ל"האויטאמאטיקל
אויף בוידנער", ובתשובתנו המיוחדת לזה
נכבדות מדובר בה בענינים מחדשים.
יוסף תאומים, רב אב"ד בדעטרדיט, מייש.

סימן מט

מן המובחר

בהפרדס ח"ה חוברת נ' סימן ל' בד"ה וכן
צריך לומר גבי עומר עצמו וכו' עד ומשנה שם
אין מביאין לא מבית הזבלים וכו' יש לפרש
לרש"י דקאי על כל המנחות דהיינו עומר ושתי
הלחם ושאר המנחות, ומשום דאין התבואה מחן
יפה, צריך להיות שם להלן, וכן פירש"י בתריא
בפסחים דף י"א ע"א ד"ה ושל בית העמקים,
וצריך לומר דרש"י ור"ע ס"ל דילפינן מכל
מבחר נדריכם דהוא הדין עומר ושתי הלחם
צריכין לכתחילה להיות מן המובחר, וכלן אינן
באין אלא מן המובחר במשנה ריש פרק כל
קרבנות, קאי אף על העומר ושתי הלחם, ומשום
הכי פירש"י שם כל הארצות, שבארץ ישראל,
דעומר ושתי הלחם אינן באין אלא מן הארץ, וכן
משמע ברש"י פסחים שם, (עין תוס" שם) א"כ
לרש"י ור"ע ז"ל דס"ל דאף עומר אין מביאין
לכתחילה אלא מן המובחר, צריך לומר דהא
דחנן מצות העומר להביא מן הקרוב, היינו מן
הקרוב היפה, אבל מן הנרוע אע"פ שהוא קרוב
יותר מן היפה אין מביאין דצריך להיות מן
המובחר, ולא מן הנרוע, כמו ששינוי וכולן אינן
באין אלא מן המובחר, ואין מביאין לא מבית
הזבלים וכו', אע"נ דאין מעבירין על המצות
ואמאי צריך ליטול עומר מן המובחר אפילו
במקום דאיכא נרוע קרוב כמנו ולעבור על המצות
דהא בדיעבד כשר הוא, ועיין בתוס' פרק הקומץ
רבה דף ל"ז ע"א ד"ה וקשרתם, ובהרא"ש על

דימה להא דשבת ד' ע"ד האי מאן רשדו סיכתא
לאתונא שהשליך יתד לח לתנור חם כדו שיתקשה
חייב משום מבלש פשיטא מ"ד לחזק היתד הוא
מכוין קב"ל דמירפי רפי והדר קמיט פירש"י
כיון שקודם שמתקשה המים יוצאים ומתבשלי'
מחום האור ואף דהוא נתכוין רק להקישו, מ"מ
כיון דטעם הקישוי מוכרח שיתבשל חייב על
הבישול עיי"ש ועיין בתוס' ביצה ד' ל"ב ד"ה
מלמטה.

אמנם מה שיש לדון בהיתר בנ"ד הוא לפי"מ
דקו"ל בס' של"ד דגרם כיבוי מותר דכיון
דכיבוי הוי משאצ"ג לכן התירו בה גרמא, כמו
כן יש להתיר בנידון דירן אף דהוי הבערה, דהנה
אכנס כן דאש העלעקטרי דינו כאש לכל דבר
ומכרך עלי' בנר שבת והבדלה כהסכמת האחרון
נים ובראשם מורי הנאון ר"י שמעלקעש ז"ל
בשו"ת בית יצחק, אבל הרי במשכן לא השתמשו
בזרם השמלן, דהרי השתמשו בשמן למאור ועצים
להדלקה, ומבואר בתוס' שבת צ"ד דכל מלאכה
שאינה לצורך דבר שהצריכו אותו דבר פמש
כשישן אף שהצריכו דוגמתו הוי משאצ"ג ועיי"ש
בפנ"י שם, א"כ בנידון שלנו שהוא גרמא
בפעולת העלעקטרי הוי גרמא במשאצ"ג ודינו
כגרם כיבוי דמותר.

אך לא נתקדדה דעתי בהיתר הלז דהרי אף
בגרם כיבוי התירו רק במקום דליקה כמבואר
ברמ"א סי' של"ד, אמנם כיון דאתינא להכא
יש לנו דרון בכחא דהתירא מטעם אחר, והוא
דהנה פעולת ההבערה בהפרידו דייר הלא איננה
מפעולת האדם בעצמו דק הוא בא מכחו, ועד
שנעשה ההבערה הוא כח שני או שלישי,
שהחמימות שגורם בחיבה פועל באויר שם,
שפועל שוב בחומר הנוזלי שבשם לפעול ולעורר
כח העלעקטרי, ומבואר בחולין ט"ז בקובע סבין
בגלגל בסרנא דמיא ושחט דכח ראשון הוי כח
גברא אבל כח שני דאתי מכוה לא נחשב
כמעשיו, וכן באו"ח סי' קנ"ט לענין נט"י,
ומבואר באו"ח סי' שנ"ה לענין לשפוך מים
ע"ג קרקע ברה"י ואחר שפילק ידיו המים יוצאים
אח"כ מעצמם מכחם לרשות אחרת אם היא
לרה"ר אסור אבל אם המים יוצאי' לכרמלית
דהוי דרבנן מותר רכחו בכרמלית לא גזרו עיי"ש

התפארת ישראל אין מביאין לא מכות הובלים וכו', שום מנחה, דמשמע אף עומר ושתי הלחם אין מביאין מהן, הא ס"ל דמצות העומר להביא מן הקרוב אפילו גרוע ומדקתני סתמא אין מביאין משמע דלעולם אין מביאין מהן אפילו אם קרובין הם מן היפה.

אלכסנדר לעססער, דעטררויט

סימן ג

מקדש ירושלים

(א) בבאה"ט לאו"ח סי' תקפ"ט סק"ג, הביא דהרמב"ם ורש"י ז"ל פליגי בפירוש מקדש ומדינה, דהרמב"ם ס"ל דבכל מקום שנזכר מקדש ירושלים בכלל, ומדינה היינו שאר גבולים אבל ירושלים אינו בכלל מדינה ורש"י ז"ל ס"ל דמקדש היינו מקדש חוקא ומדינה היינו ירושלים ויארזי גבולים, ושמעתי מקשים מהא דאמרינן ביומא על הא דתנן עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש, ופרו' נמ' פתח במקדש וסיים בירושלים, והרי לדעת הרמב"ם דס"ל דבכלל מקדש הוי ירושלים א"כ מה פריך הא בכלל מקדש הוי ירושלים, ועיון ביד אהרן שם, ונ"ל דלק"מ, דזה אמת דהיבא דקתני מקדש סתם גם ירושלים בכלל וכד' הרמב"ם, אבל במשנה דאבות דקתני בבית המקדש שפיר הכוונה רק על בית המקדש בלבד ואין ירושלים בכלל ושפיר מיקשה הנמ' דרו"ק.

(ב) בדין מנעלים של מת, המבואר ב"הפרדס" ח"ה חוברת ב' סימן י"ג, הנני לכתוב בזה בשם הגאון הקדוש ר' פנחס מקארין זצ"ל שהביא ראי' מוכרחת לזה מגיטין דס"ח: דאמרינן מ"ט כי שמעתיה להווא נכרא דאמר לוי לאושפכא עביד לוי וכו' א"ל ההוא שבעה יומי לית לוי מסאני לישב שנין בעי וכו' יעו"ש, והקשה הגה"צ הנ"ל למה אהוך כשאמר לו לעשות מנעלים לוי שנה, ולמה לא אהוך מאנשים שבונים בתים שמתקיימים למה שנים, וצ"ל דמכאן מוכת דמנעלים של מת אסורים ואין יכול להרויש אותם לבנים, ע"כ אהוך מיני, משא"כ שאר דברים דיכול להרויש לבניו, עבר"ס.

שמואל קייפמאן ניוֹאָרק.
(המכונה מיראפאליר רבי).

הרי"ף שם דכתבו בשם רש"י דפירש עבדרי דרעא אטוטפתא אסור, כשפוגע בתפילין של יד תחלה אסור להעביר ולהניח של ראש דאין מעבירין על המצות, דמשמע דטעמא דפגע בשל יד תחלה אסור להעביר, אבל אם פגע בשל ראש תחלה מניח אותה כדי שלא יעביר על המצות, וכן דייק הרב"ז ז"ל בחלק דאשון סימן תסכ"ט מרש"י, ונימוקי יוסף על הרי"ף שם כתב בהדיא כן דאם פגע בשל ראש תחלה יניחנה דאין מעבירין על המצות, א"כ חזינן אע"ג לכתחלה צריך להניח של יד תחלה דכתיב וקשרתם לאות על ירך והדר והיו לטוטפות בין עיניך, אפילו הכי אם פגע בשל ראש תחלה צריך להניחה משום אין מעבירין על המצות, וצריך לומר הטעם משום דכדיעבד אינה מעבב, כמו דתנן תפלה של יד אינה מעבבת את של ראש, שפיר שייך בזה אין מעבירין על המצות, א"כ הכא נמי כיון דכדיעבד כשר אמאי מעבירין, אלא וראי כיון דאותה מצוה עצמה יש לעשות אחר כך יותר משובה ולכתחילה צריך להיות מן המבחר מעבירין וכמו שכתב הח"צ, אבל נבי תפילין אך מניח של יד תחילה אינו עושה בזה מצות תפילין של ראש עדיפא.

אמנם התפארת ישראל בדיש פרק כל קרבנות פירש מצות העומר להביא מן הקרוב אפילו גרוע, וכולן אינן באים אלא מן המוכחר ארישא קאי ולא על עומר ושתי הלחם, ונראה שיצא לו כן מן הרמב"ם ז"ל פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הלכה ה' דכתב שם לא בא מן הקרוב מביאין אותה מ"מ, דמשמע אבל אם בא מן הקרוב אפילו גרוע מביאין מן הקרוב, דנראה דהרמב"ם ס"ל דעומר אפילו לכתחילה מביאין מן הגרוע, דפירש בפירוש המשינות על אין מביאין לא מכות הובלים וכו', סלת מהחטה ולא קאי על עומר, וכן כתב בפ"י מהלכות איסורי המזבח הלכה י"ב, וכולן אינן באין אלא מן המוכחר, לא קאי על עומר ושתי הלחם אלא על שאר המנחות לפיכך פירש שם במשנה כל הארצות, אף חוץ לארץ, הילכך מביאין העומר מן הקרוב אפילו גרוע דאין מעבירין על המצות, ובריותא שם אלמלא סמוכות לירושלים, אפשר לפירש כתום' שם, אבל לא ידעתי איך מפרש

סימן נא

ברכת השופר

הטור כתב שבעל התוסע יברך לשמוע קול שופר וכן פסק המחבר בשולחן ערוך אורח חיים בימן תקפ"ה וכתב הטור הטעם משום דעיקר המצוה היא בשמיעת הקול שופר ולא בתקיעה ומשום הכי מברכין לשמוע קול שופר ואין מברכין לתקוע והטור הביא ראייה מהא דתנן ראש השנה דף כ"ז התוסע לתוך הכור או לתוך הדות אם קול שופר שמע יצא ואם קול חברה שמע לא יצא ש"מ דעיקר היא השמיעה ולא התקיעה, אמנם המודחי הביאו הרב"י דחה זה דרלמא לענין השומעים הרברים אמורים דאינו יוצא אבל התוסע עצמו יוצא אבל נראה ל"י לתרץ ולהביא ראייה לסברת הטור דגם התוסע בעצמו גם כן אינו יוצא בתקיעות כאלו משום דהעיקר היא השמיעה ולא התקיעה מהא דקאמר הש"ס שם אמר רבה שמע מקצת תקיעה בכור ומקצת על שפת הכור יצא ומקשינן עלה שם ומקמינן להך מילתא דרבה בתוסע ועולה לנפשו מהו דתימא זימנין דמפיק רישי' ואכתי שופר בכור וקא מיערבב קלא קא משמע לן ומבואר מזה דהתוסע בתוך הכור אף התוסע עצמו לא יצא ידי חובתו ואפשר שזה הוא כונת הטור ולכך נקט בלשונו התוסע בכור ואף שכתב הטור בלשון דתנן והראייה שהביאו אינו במישנה רק דרבה קאמר לה אך יש לתרץ מפני דרבה קאמר על המתניתין על כן כתב בלשון דתנן. אבל הסמ"ג חולק וסובר דעיקר מצות היום בתקיעת שופר ועיקר הוא התקיעה ולרד"י צריך לברך לתוסע בשופר והא דהתוסע מוציא אנשים אחרים הוא מתורת שליחות שעושה שליחות להוציא והכונה הוא שעושה שליח לחבירו שיתקע עבורו וכיון דשומע ממנו התקיעה יצא וכי תימרו אם העיקר הוא התקיעה איך יוצא אדם כמה שתבירו תוסע עבורו הא במצות שבנופו אין אדם יכול לעשות שליח וכי חיבי דאין אדם יכול למנות שליח שישמע שופר בערו משום דתליא בנופו הכי נמי לא יוכל לעשות שליח שיתקע בערו, אבל יש לתרץ על זה משום דקרא כתיב יום תרועה יחיה לכם משמע שכל ישראל יוצאין בתרועה אחת ואי

אפשר זה אלא על ידי שמיעה אם כן הרי נילח קרא דלענין תקיעה יכול לעשות שליח ולא תפסיד בנוף של האדם אלא השמיעה לפיכך לא מצי משוי שליח בשמיעה אבל יש לומר דהתקיעה הוא עיקר המצוה ובעל התוסע נעשה שליח עבור השומעים שיתקע עבורם אבל זה יתכן לסברת המצוה"ח סימן קפ"ב שהעלה דלא מהני שליחות במצות שבנופו משום דספירת חזרה על גוף האדם אבל לפי מה שהעלו שאר אחרונים דענין שליחות לא תוי דעשית השליח חשוב כאלו עשה המשלח רק דנותן לשליח הכח שיתעיל עשית השליח והשליח חשוב העושה משום הכי לא מהני במצוה שהרי בעשית השליח לא קיים הוא מצוה ולסברא זו גם בכאן קשיא כיון דהתקיעה היא העיקרית לסברת הסמ"ג כמה יצא הוא כמה שחבירו יתקע עבורו אבל גם זה יש לתרץ שביאור הדבר כך הוא כמו מקרא מנילה דמברכין על מקרא מנילה, ועיקר המצוה היא קריאת המנילה ומכל מקום השומע יוצא בקריאת אחרים והוא שומע והענין הוא שמי שהוא שומע יוצא בקריאת אחרים והוא הרין בתקיעה השומע יוצא בתקיעה האחרים ומכל מקום העיקר היא התקיעה זה הוא דעת הסמ"ג והראייה שהביא הטור דהשמיעה היא העיקר המצוה מהך דהתוסע בתוך הכור יש לתרץ לפי דעת הסמ"ג דאינו מוכרח רק דאם אינו שומע לא יצא ידי חובתו כדמצינו בשאר דברים דבעינן שישמע לאזניו אבל מכל מקום אין די בשמיעה לחוד רק בעינן שיעשה מעשה התקיעה ומכל מקום התקיעה צריכה להיות באופן שישמע באזנים מה שהוא תוסע. זה הוא השיטת שבארנו עד כה, לבאר המחלוקת של הטור והסמ"ג שבמצות תקיעת שופר מה העיקר אם השמיעה כדעת הטור או התקיעה כדעת הסמ"ג ובאמת הוא מחלוקת הראשונים דכבר הביא הרא"ש בפרק ד' דראש השנה דר"ת סובר דיש לברך על תקיעת שופר משום דס"ל דהתקיעה היא העיקר והראב"ה סובר דיש לברך לשמוע קול שופר והמחלוקת שלהם מה הוא נוסח הברכה דלא כהספר בגדי ישע שכתב שיש טעות בדברי הרא"ש כמה שכתב בשם רבינו תם שיש לברך על תקיעת שופר משום דעשיתה היא נמר מצותה צריך להניח דעשיתה לאו נמר מצותה וכונת

ר"ת לא ללמדינו נוסח הברכה אלא כונתו שיברך רק בזמן התקיעה ולא בזמן עשיית השופר וכרמסקינן במנחות רכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה אין מברכין על עשייתה אלא על סיום המצוה אבל כבר כתב השרי חמד במערכת ראש השנה דלא כדברי המחבר הספר בגדי ישע אלא שהמחלוקת בין ר"ת ובין ראבי"ה היא בנוסח הברכה שר"ת סובר דצריך לברך על תקיעת שופר והראבי"ה סובר דצריך לברך לשמוע קול שופר ואף רבפ"ק דפסחים הביא הרא"ש בשם רת"ם דצריך לברך לשמוע קול שופר אך כבר העיר על זה הקרבן נתנאל בהנהותיו על הרא"ש. אך מאד קשה לי על פסק רבינו תם וסמ"ג שסוברים דהתקיעה היא העיקר המצוה אם בן חרש המדבר ואינו שומע שהוא כפקה לכל דבריו וחייב בכל המצות רק שבמצות שופר פטור הוא משום שאינו יכול לשמוע ואם נאמר דהתקיעה הוא העיקר בהמצות שופר אמאי לא יהיה מחויב כמה שביכולתו לקיים רהינו שתקע בעצמו או שיצוה לאחר שיתקע עבורו ויחשב כאלו תקע הוא מדין שליחות ולולא רמסתפינא הייתי אומר שמפני קושיא זו סוברים כולם. כסברת הטור דהשמיעת הקול העיקר כהמצוה הלזו, ולכן פסק המחבר בשו"ע אורח חיים שקודם שיתקע יברך לשמוע קול שופר ומשום הכי החדש המדבר ואינו שומע פטור ממצות שופר משום שאינו יכול לשמוע המצוה של תקיעת שופר.

אבל עוד צריך להבין סברת הטור שסובר דהעיקר המצוה בשמיעת הקול שופר ולא התקיעה דהרמב"ם בהלכות שופר פסק כל שאינו חייב ברבד אינו מוציא את אחרים ידי חובתו לפיכך אשה או קטן שתקעו בשופר השומע מהן לא יצא, ומעתה אם נאמר כסברת הטור דהא דיצא בתקיעת חבירו זה הוא לאו מטעם שליחות רק דעיקר המצוה הוא השמיעה מ ה איכפת לן ממה ששומע ממי שאינו בר חיובא. וראיתי בלבוש שכתב אבל מי שאינו מחוייב אנו מוצא גם כן אחרים דכיון שאין ר' חפץ בו לקיים מצוה זו מפני שהוא פטור ממצוה זו איך יוציא אחרים וגם מברתו נעלמה כמני להבין דזה שייך לשיטת האומרים דמי שאינו מחוייב אינו יכול לברך וצונו אבל לפ"מ דקו"ף דנשים מברכות

על מ"ע שחמ"ג מבואר מזה דהא דמפורת הם רק מפני שלא הטיל עליהן חתורה חיוב מצוה אבל אם עשו ראו השובין שמקיימין מצות והא דנרול המצוה ועושה הוא מטעם אחד כמו שכתבו התוס' בקידושין דף ל' וגם איך שייך לומר סברת הלבוש שאין ר' חפץ בה במצוה זו דהא באמת חפץ התורה גם במצות שעושות הנשים או הקטנים רק שעליהן לא הוטל החיוב אמאי אין בידן להוציא את המחוייב כיון דלאו מתורת שליחות הוא רק בשמיעה תליא מילתא וגם אין זה דמיון למה דאמרין וזבחת. דמי שאינו בר זביחה אין בירו לזבוח דהא הכא לא כתיב ותקעת וכיון שהעיקר היא השמיעה לסברת הטור מה איכפת לן אם ישמע ממי שאינו מחוייב ברבד וזה קושיא גדולה בעיני. אבל יש לתרץ דהא משיטא דבעינן תקיעה אלא שאם תקע האחד השני יצא בשמיעת הקול אבל כמה דברים אמורים שיוציא בשמיעת קול כששמע מבר חיובא אבל אם תקע מי שאינו בר חיובא אין השומע ממנו יוצא דהרי בקרא כתיב תקיעת של מצוה על בן אם שמע ממי שהוא בר חיובא יוצא מפני שהוא שמע תקיעת קול שופר אבל אם שמע ממי שתקע הוא אינו בר חיובא חזי כאלו לא שמע קול שופר מחוייב האמור בתורה והוי כמו פסול קול קרן של פרה על כן אינו יוצא ובשמיעה כזו. וזוה תרצתי על נכון קושית מחרם בן חביב בקונטרס יום תרועה איך אפשר בדין מי שמצא עבר וחציו בן חורין אינו יוצא אפילו את עצמו בתקיעת עצמו וצריך שיתקע לו בן חורין להוציאו היאך אפשר שיוציא בתקיעת אחרים מי איכא מירי דאיהו לא מצי עביר ושלוח מצי משויי אבל בזה א"ש כיון דהאחר שיתקע לו הוא בר חיובא הרי זה שחזא חציו עבר וחציו בן חורין יוצא כמה שהוא שמע ממנו ולא בתורת שליחות ואף דהוא לא מצי לתקוע יוצא בשמיעתו מאחר ויש מכאן ראיה להטור דיוציא בשמיעת הקול שופר אף לפולא ומדברים אלו יוצא חידוש גדול בדין מפני שראיתי לבעל הגהות מיימנו שכתב ואם האשה תוקעת בעצמה אם הוא מברכת דעתו דלשיטת הסוברים ראשה מברכת בעצמה כציצית גם בתקיעת שופר הדין כן שהאשה מברכת לעצמה

ברכות של תקיעת שופר, אבל לפי מה שביארתי יכול להיות דאף הרב המגיד הביא בשם ראשונים שאף הנשים פטורות ממצות תקיעת שופר מכל מקום רשאות לתקוע ולכרך אבל הרמב"ם אף שהוא סובר גם כן כדעת הראשונים דרשות ביד הנשים לכרך על קיום מצות שאינן מחויבין בכל זאת במצות שופר אין האשה רשאית לכרך רק דוקא אם התקוע הוא איש והאשה היא השומעת אבל את האשה היא התוקעת בעצמה אין באן קול חיוב האמור בתורה כלל והווי כמו קול קרן פרה דהפסול הוא מצד הקול בעצמו וממילא אינו רשאית לכרך כלל ומלבד בהכרעת דבר זה הוא מצד הסכרה דחנה בכל המצות אשר נאמר עליהם כנמרא דנשים אינן מוצאות את האנשים אבל הם מברכת לעצמן אין בעצם העשיה אשר הברכה קאי עליה שום מצוה כלל ואין מניעת הברכה בהנשים מצד פטור של עצם העשה והא דמצינו בכל מקום שהנשים אינן מוצאות את האנשים לא קאי רק על הברכה דבברכתיה אינה יכולה להוציא את האיש ידי חובת הברכה המוטל עליו אבל בנוף העשיה אשר חיוב הברכה עליה אין חלוק בין אישה לאיש וכמו בברכת המזון אשר חיובה הוא אחר האכילה רבנוף האכילה אין חלוק בין אישה לאיש לא שייך בנוף העשיה לצאת את האיש רק דהאשה פטורה מברכה לבן אינה יכולה להוציא בברכתיה את האיש אבל היא בעצמה רשות בידה לכרך לעצמה אם תרצה דהא בנוף האכילה אין חלוק בין אישה לאיש רק דאשה פטורה מן הברכה על האכילה על בן אם רוצית להחמיר על עצמה ולכרך רשאית, מה שאין בן בתקיעת שופר דהמצוה היא בעצם העשיה ועל גוף העשיה נאמר דאינה מוציאה את האיש בתקיעתה וכיון דמניעת פטור האשה בזה הוא בנוף העשיה של התקיעה הרי גוף קול תקיעת שופר של אישה אין קול חיובא שמוציאה בו ידי חובת איש וכיון דההכרח בזה דהא דאשה אינה מוציאה את האיש הוא בנוף העשיה הרי הוי הפסול בנוף הקול ובפסול זה שבנוף הקול אין חלוק בין להוציא את האנשים בתקיעתה או לתקוע ולכרך לעצמה וממילא גם האשה בעצמה אינה רשאית לכרך על קול שופר זה השומעת בעצמה דאנו אין בדינו לכרך רק על קול

תקיעת חיוב נמור וכל שארי קולות אשר אין האנשים יוצאים בו הוי כמו קול קרן פרה או כל שארי קולות פסולין וממילא כיון בהקול של תקיעת אשה פסול הוא לצאת בו ידי חיוב תקיעת שופר הרי ממילא כל ברכה אשר איש או אשה מברך עלה הוי ברכה לבטלה על כן היוצא לנו מדברים אלו דהא דאשה רשאית לכרך לעצמה בקול שופר היינו כששומעת קול תקיעת איש אבל אם תקעה בעצמה אינו רשאית לכרך מפני שאם היתה קול האשה קול כשר בעצם למה לא יהיה יוצא בר חיובא בקול השופר ששמע מתקיעת האשה הלא שמע קול תקיעה מעליותא אלא על כרחך צריכין אנו לומר דקול היוצא מתקיעת שופר לפי שאינה מחויבת בהמצוה של תקיעת שופר קול פסול הוא ולכן מי שהוא בר חיובא אף בשמיעתו אינו יוצא דהא שמע קול פסול וכמו אם ישמע קול היוצא מתקיעת קרן של פרה וממילא גם כן לענין הברכה של האשה דתוקעת בעצמה ודאי אינה רשאית לכרך דכיון דהקול בעצמו ששמעה בתקיעתה בעצמה הוי קול פסול ממילא הוי ברכה לבטלה וכמו המכרך על קול קרן פרה והא דהאשה מברכת לעצמה ורשאית לכרך היינו כששומעת קול תקיעת איש זה לפי דעתי נובל לומר כדעת הרמב"ם גם יש להביא ראיה לדיון זה דקול תקיעת נשים הוי בפסול בנוף הקול דהטור הבא ראיה דהעיקר מצוה בהתקיעת שופר היא בהשמיעה מהא דתקע לתוך הבור ולא יצא השומע ואפילו התקוע בעצמו לא יצא היכי דעומד על שפת הבור והכנים פיו בתוך הבור ודקדק הלח"מ מזה דגם לדעת הטור שהעיקר מצוה הוא בשמיעת הקול שופר ולא בהתקיעה ואם תקע ולא השמיע לאזניו לא יצא והוא הדין אם האטיס אזניו אם דתקע בעצמו לא יצא. ולפי זה הא דיוצא התוקע בתקיעת עצמו לא בתקיעה יוצא רק בהשמיעה ששומע קול התקעה היוצא מתקיעתו והוא בעצמו יוצא בשמעות קול תקיעתו כמו אחרים העומדים אצלו ולפי זה אמאי לא יכולה אישה להוציא אנשים בני חיובא בתקיעתה אף דכלל בדינו דכל שאינו יוצא אינו מוציא את אחרים הלא חלל זה אינו שייך אלא היכא דנוף המצוה אינו אלא כנופה על כן אנו אומרים דמי שאינו בר חיובא

הוא סימן קללה עב"ל.

הרי רואין אנו מכל אלה הראיות שהבאתי
דבכל המנחות — מלבד החוץ שמחשב הש"ם —
אין קפידה אצל החלות אם אחת גדולה מחברתה,
או קטנה, ואף לכתחילה יש לעשות אחת גדולה,
ואחת קטנה, וא"כ לפי"ו נכון תירוצי שתירצתי
לדברי הת"ק לשיטת רש"י כת"ו.

ובהנחה זו יש גם לתרץ קושיא הראשונה
שהקשינו על רב המפרשים שפירשו דהאי "ובולן"
פותתן כזיתים" לאו דברי ר"ש הם אלא דברי
הכל הם, והלא קשה דלפי חשבון הנ"ל כשקופלין
כל חלה לארבע הרי מגיע לכל פתית יותר משני
זיתים וא"כ איך אפשר לפרש דהאי "ובולן"
פותתן כזיתים" גם לדברי הת"ק שאמר כרישא
שקופל רק לארבע? דו"ל רש"י וכוון לכתחילה
בעת עריכת החלות דמאותן חלות שמהן יעשה
הקמיצה יהיו קטנות כ"כ עד שכל פתית יהיה
אחר הקפילה לארבע רק כזית.

(ב) דיש גם לתרץ דכיון דכל המנחות באות
מצה כמנחות דף נ"ב ורמב"ם פי"ב מהל'
מעה"ק, ומשמרן שלא יחמיצו (שם דף נ"ה
וברמב"ם שם) א"כ ע"י הלישה נתבוצה
ונתמעטה המנחה, ואף ע"י אפיה לא נתעלה
כיון שהיא מצה, ולכן אף שלפי החשבון של
הסלת צריך להיות בכל פתית כשאנו חולקין
לארבע יותר משני זיתים, מ"מ כיון שנתמעטה
ע"י הלישה, ולא נתעלה באפיה היה כל פתית
רק כשני זיתים אשר אף כהן בינוני שקומצו
מחזיק רק שני זיתים היה יכל לעשות הקמיצה
גם לדברי הת"ק שהיה קופל רק לארבע, ואפילו
בזמן שעשה כל החלות שוות במדת גודלן.

(ג) דיש לומר ביתר ביאור, דהלא אמרינן שם
בגמ' דף נ"ג ע"ב "עיסת השאור עבה נמצאת
יתירה" ועיי"ש במשנה דף נ"ב ע"ב ברש"י
ד"ה "אף היא" וא"כ לפי"ו יש לומר דבשעת
לישה שיער וכוון לעשות עיסה בלולה כזו שאחר
שיחלקו אותה לעשר חלות וכל חלה לארבע
פתיתין לא יחא יותר משני זיתים בכל פתית
כדי שיוכל כהן בינוני לעשות בהם הקמיצה.

ואולי דיש בזה גם לתרץ לשון שלישי של
רש"י שהבאנו לעיל אשר כל המפרשים הקשו
עליו כאמור, דו"ל רעשה עיסה שבלילתן עבה

אינו נוכל להוציא את בר חיובא מה שאין כן
הכא האשה אינו עושה רק התקיעה והתקיעה
בעצמה אינו מצוה כלל רק השמיעה אשר
שומעים ממנה וחשמיעה אשר האיש שומע אינו
באה מכה האשה ואם קול תקיעת אשה קול כשר
הוא בעצם למה לא יהי יוצא בר חיובא בקול
השופר ששמע מתקיעת אשה הלא הוא שמע קול
שופר אלא מוכרחים אנו לומר שקול שופר היוצא
מתקיעת האשה הוא קול פסול ולכן מי שהוא
בר חיובא אינו יוצא כשמיעת קול פסול וכמו
שישמע קול קרן של פסול פרה ומחכא ראייה למה
שכתבתי דתקיעת האשה הוא קול פסול בעלמא
ולכן אינה רשאית לברכת כרבת שופר אם היא
תוקעת בעצמה מפני שאינו קול שופר.

ארי' ל"ב הכהן קאפלטן

רב בבית"כ עורת ישראל אנישי מאטעלע בייסקא

סימן נב

ביאור סוגיא דקפילה במנחות

(המשך מח"ה חוברת ה' סימן מ"ב).

אולם במל"מ פי"ג הל' ד' מהל' מעה"ק ראיתי
טעם אחר בחביתין שצריכין להיות שוות שמקשה
מדוע באמת בעא הגמ' רק בחביתין כה"ג במה
כהלפן לחלות כו' ולמה לא שאלו בסתם על כל
המנחות שהיו באות עשר, עשר במה מחלקן,
ומתרץ וו"ל וי"ל דשאני שאר מנחות שהעשיה
היתה כאחת כלומר שהיה לש כל העשרון בבת
אחת ואח"כ היה מחלק העיסה לעשר חלות וכיון
שכן אין להקפיד אם החלה האחת תהיה גדולה
מחברתה או קטנה, אבל חביתין שאחת אחת היו
נעשות וכמו שפסק רבינו, וצריך לתת לכל חלה
וחלה רביעית שמן וכדאמרינן בפ' שתי מדות
דף פ"ח רביעית למה נמשחה שבה היה מודר
לחביתין כה"ג רביעית שמן לכל חלה וחלה,
א"כ צריך להקפיד טובא בשיעור החלות שיהיו
שוות כדי שלא תהיה האחת מרובה בשמן והאחת
חריבה, ומש"ה שאלו בגמ' במה מחלקן, והשיבו
לו שאע"פ כן מחלקן ביד ולא בכלי לפי שהכלי

סימן נג

יעוד באמה עבריה

(המשך כח"ה חוברת ה' סימן ל"ט)

ועל פי הסבר זה יוצא לנו, אף דאמרנו דלרבנן הוי קנין כסף באמה עבריה גם קנין של אשות, בכל זאת יש אופן דגם רבנן יהיו מורים לר"י ב"ר יהורא דהקנין באמה עבריה הוי רק קנין של עברות, והמצוה של יעוד היא מצוה חצונית שאין לה יחוס וקשר להקנין שהיה בתחילה בין האב והאדון, וכמו שאבאר.

דהנה יש לחקור היכא דהקנין היה בשטר, דאמה עבריה גם ניקנית בשטר, היכא הוי קנין זה אליבא דרבנן דסברי בקנין כסף דהוי גם קנין של אשות, אם גם בשטר אמרינן כן דהוי קנין גם של אשות, ואם רוצה ליעוד, יהיה היעוד בזה השטר גופא שקנה אותה לאמה, ראשה ניקנית לקדושין גם בשטר, והקידושין יהיו למפרוע כמו בכסף, או באמה עבריה אי אפשר לומר דהשטר יהיה גם קנין של אשות אפילו לרבנן, ונראה דהדבר תלוי בהמחלוקת של רב הונא ורב חסדא, אם שטר קנין באמה עבריה האב כותבו או האדון כותבו, רב הונא דסובר בקדושין דף ט"ז א' דהארון כותב את השטר, אולי סובר דשטר אצל אמה עבריה הוא גם ענין של קידושין כסף, ולכן כמו בקדושי אשה צריך להיות הבעל המקרש, כמו כן גם בשטר אצל אמה צריך להיות האדון הכותב, כמו כן הנוסח בשטר צריך להיות מתאים באופן המועיל גם לקדושין אם נימא אליבא דרב הונא ריש בשטר אצל אמה גם משום אשות, ורב חסדא דסובר דהאב כותב את השטר במכירת בתו לאמה, בודאי גם סובר דהשטר אצל אמה עבריה הוי רק קנין לעברות שאינו ענין כלל לקדושי אשה, ואף ריש לפקפס הרבה אליבא דרב הונא אם נוכל לומר דהוא סובר דשטר באמה יכול גם להיות קנין של אשות, והרעת נוסח להכריע ללאו, אבל אליבא דרב חסדא דסובר דהאב כותב את השטר אין לפקפס כלל, והדבר ודאי דהוא סובר דהשטר הוי אך ורק קנין של שפחות ואמהות, ואינו שייך כלל לאשות, אפילו אליבא דרבנן, והרמב"ם

היות סלת עד שבכל חלה היה רק שיעור של שני והיה הנפח חסר כ"ב ממה שהיה מקודם בעת ביצים, ובשעשה ארבע פתיתין מכל חלה היתה בכל פתיתה רק חצי ביצה שהוא כזית, וניחא בזה לשון רש"י זה שאומר "ולא היה בכל פת אלא כזית".

ד) ואילו לא דמסתפינא הייתי אומר פירוש אחר בדברי רש"י ז"ל.

דהנה ישנן נוסחאות שונות במתניתין ריש גורסים, וכולן "פותתן" כזיתים, ויש גורסים, וכולן "פתיתין" כזיתים, והנפקא מינה ביניהן י"ל — לרעתי — דלגירסא הראשונה אשמעינן משנתנו בסיפה דמלבד הקפילה לארבע שזכר הת"ק, צריכין עוד לפותתן עד שיהיו הפתיתין כזיתים, כי הרי המלה "פותתן" היא "פעל" ובא להורות לנו שצריכין אנו לעשות עוד פתיתות יותר מהארבע שעשינו מקודם, כדי שיהיה כל פתית כזית.

ולגירסא השניה הכונה היא שהמשנה מפרשת לנו רק כי הפתיתין של מנחה הן כזיתים וגירסת רש"י היא, וכולן "פותתן" כזיתים, וע"ז פירש ר"ר"ש קאמר ובתרתו פליגי, ולכן י"ל דהכונה היא, דפליגי במאי דת"ק אית ליה דמנחת כהנים נפתתת ור"ש סבר דלא, ופליגי דת"ק סבר דעושין חלות קטנות שמהן עושין הקמיצה — או שעושין העיסה בלילתן עבה — עד שאחר שיקפלו כל חלה לארבע יהא בכל פתית רק כזית כאמור, ור"ש סבר דלא כן, אלא שעושין החלות שוות ובלילתן דכה עד שצריכין עוד לפותתן מלבד הארבע פעמים כדי שיהיו הפתיתין כזיתים וממילא לפי פירושו זה בכונת רש"י ז"ל, אין שום פלוגתא בין הת"ק ובין ר"ש בעצם הפתיתין כי לשניהם היו הפתיתין לכזיתים רק דלת"ק היו פתיתין כזיתים תיכף ומיד אחרי הקפילה לארבע ולר"ש נצרך עוד לעשות פתיתות והכרלות מלבד הארבע קפילות כדי שיהיו הפתיתין כזיתים כאמור, ולפיכך לפי"ז מתורץ קושינתנו על הת"ק שהרי בודאי גם להת"ק היה כהן בינוני וכל לעשות הקמיצה בטוב כמו לר"ש, ור"ק בכ"ז.

משה זאב כהן

רב בביהכ"ג תפארת ציון בשיקאנא, מלפנים רב בעיר אפעל ועוד קהלות בליטא.

כסף הוי קנין גם לאשות אצל אמה, א"כ יש סברא למימר דסברי דק בחקנין של כסף גזר קרא רתהי ראויה ליעוד כשום דקנין זה הוי קנין של אשות, אבל קנין של שטר דאינו קנין של אישות דק של אמהות, לית לן בו אף אם אינה ראויה ליעוד, והקנין קיים.

ונראה דאמנם אמרינן בן, דהמל"מ בהלכות עבדים מביא שיטת ר"ת דסובר דוקא אם הקנין של אמה עבריה היה בכסף או בעינן דתחילת הקנין תהי בשעור יותר מפרוטת כרי שתהי' ראויה ליעוד ולצאת בנרעון כסף, אך אם הקנין היה בשטר ליתא להאי דינא, והקשה הנאון בעל המחבר "דברי סופרים" כסימן כ"ד אות ה', לפי מה דמבואר במשנה בכורות דו"ג דמצות יעידה קודמת למצות פדיה, דמשמע מזה דהמצוה של פדיה היא מעין מצוה של יעידה כמו חליצה במקום ייבום, א"כ אף בשהקנין הוא על ידי שטר מ"מ מדוע לא נבעי נ"כ כסף בתחילה בכדי לקיים המצוה דהפדה, וממילא ניבעי נ"כ בשיעור נרעון כסף דהיינו יותר מפרוטת ונשאר בצ"ע.

אבל לפי הסברא שאמרנו אליבא דרבנן דסברי דהקנין כסף אצל אמה הוי גם קנין של אשות, צריכין למימר דמה דהכתוב גזר דתהי' ראוי' ליעוד, קאי דק על קנין זה דהוא קנין של אשות והיינו קנין כסף, אבל קנינים אחרים דהוי רק קנין של עבדות, לא קפיד קרא גם אם אינה ראויה ליעוד, או לפדיה דהוי במקום יעוד, ור"ת מסתמא נ"כ סבירא ליה לדינא כרבנן דמעות הראשונות לקדושין ניתנו, לכן עסק דקנין שטר לא בעינן ראויה ליעוד ולגרעון כסף.

ועוד ראייה ראיבא דרבנן עכ"פ לא בעינן שטר ראויה ליעוד ולפדיה, מהא דתוס' רי"ד סובר דאמה עבריה ניקנית בשטר מתנה, והקשה נאון ישראל ר' אברהם משאכמשאב וצוק"ל בעל המחבר ספר "אבני נזר" בחרושיו לקידושין סימן תר"ה דהקשה על תוס' רי"ד דסובר דאמה עבריה ניקנית בשטר מתנה "הא אינה ראויה ליעוד לרבנן דאית להו מעות הראשונות לקדושין ניתנו" ונשאר בצע"ג, אך לפי הנ"ל צריכים לתרץ כמו שתירצתי למעלה דהקרא קפיד דוקא היכא דהקנין היה בכסף, דקנין זה צריך להיות

דפסק בפ"ד ה"ג מהל' עבדים דהאב כותב את השטר, ש"מ דסביר דהשטר אצל אמה הוי דק שטר קנין של עבדות.

ולפי זה יוצא לנו מדברינו היכא דהקנין באמה היה בשטר, או גם לרבנן הוי המצוה של יעוד ונרעון כסף רק מצוה חצונית ואין לה יחוס ישר וקישור פנימי להמכירה שהיתה בתחילה, ובמהות הקנין של שטר אין נ"מ בין רבנן ובין ר' יוסי ב"ר יהורא, אך יש להסתפק היאך סברי רבנן אם הארון לא נתן להאב בער השינוי של האמה שקנה בשטר, רק פרוטה אחת, דאינה ראויה ליעוד ולגרעון כסף, ושטר הא כדאמרן אינו קנין לאישות רק לעבדות, באופן כזה היאך סברי אם הקנין בטל או לא.

לכאורה יש לפשוט מהא דאמרן בקדושין רי"ט ב' בהמחלוקת של ר"א ורבנן היכא דהאב מכר בתו לשפחות לקרובים אם המכירה קיימת, והמחלוקת אם דרשינן את הדרש לאמה דלפעמים הוי המכירה לשפחות, גם בנידן קרובים או רק בפסולים, ומוקמינן הברייתא אליבא דר' יוסי ב"ר יהורא, ומשמע דק הכא רש מ"ד דהמכירה לקרובים קיימת משום דבמקום זה, הקרא התיב, אבל במקום אחר לא אמרינן דהמכירה קיימת, ואף דלר' יוסי ב"ר יהורא גם בקנין כסף ובשתי פרוטות, נ"כ לא הוי המכירה לאשות, דהא הוא סובר דהיעוד הוי מכאן ולהבא משום דהמעות הראשונות לא לקדושין ניתנו, ובכל זאת אם אינה ראויה ליעוד המכירה בטילה, א"כ הוא הדין גם אליבא דרבנן היכא דהקנין היה בשטר, אף דלא הוי הקנין לאשות, נ"כ אמרינן דאם לא נתן הארון כסף להאב בעד השינוי שלהאמה שתי פרוטות שאינה ראויה ליעוד, גם כן המכירה בטילה.

אבל זה אינו, דדרשינן בקידושין י"ב ועוד בכמה מקומות, אשר לא יעדה מכאן דבעינן שתהי ראויה ליעוד, א"כ גזירת הכתוב הוא דבעינן ראויה ליעוד, א"כ לר' יוסי ב"ר יהורא דסביר דאין במציאות קנין אצל אמה עבריה שיהיה קנין גם לאשות, כל האופנים וכל הקנינים הוי אצל אמה רק קנין של שפחות, א"כ מוכרחים אנחנו למימר דהכתוב גזר שתהי ראויה ליעוד בכל אופנים ובכל קנינים, אבל רבנן דסברי דקנין

סימן נד

שם דוד בגמ'
יתבררו ויתלכנו הדברים

תשובה

לחבר הנאון ר' אלכסנדר לעססער בדעטרויט
שלום רב:

תשובה על דברי כת"ה בהפרדס חלק ה'
חוברת א' מודה אני לכת"ה כי הצדק אתו במה
שהוא אומר "כי אין דרך הפוסקים והמפורשים
לכתוב כל במקום דטעמיה לא הוה אלא משום
רוכ" ואם יעיין בדברי בהפרדס מאמר "כל כל"י"
יראה שם ממש דבריו במה שהכאתי לחלק,
בנט כמו בנדירים הלכו אחר לשון ב"א ובלשון
ב"א כולכם ממש ואין הולכים אחר לשון סבלה
ולשון "שברו להם חכמים" (תשובתי לשאלתו של
הרה"ג רש"מ הלוי פיין שמצא סתירה לחט"ו
בסימן ש"פ מהא דניטין סו. ונדירים כו.) כמוכן
הוא הדיון בלשון הפוסקים והמפורשים שהוא
לשון בני אדם ממש, אבל לפי זה הודא קושית
הרה"ג רש"מ הלוי פיין לדוכתיה, שהגר"א כתב
בפירושו וז"ל דבכ"מ נכתב כן לבר בד"ה, ויתית
ליה לכת"ה רדיוק בלישנא דבני אדם, ובי
אפשר לדחוק לשון ב"א כל כך ולומר, "דבכ"מ"
שכתב הגר"א כונתו רק לספר תהלים — וכי
לשון ב"א הוא זה? לשון הפוסקים והמפורשים
להלן יאמר כת"ה הכל הואים שדברי הגר"א
הם מתה"ד כמו שמסיים לעיין בתה"ד, אם הדבר
כך הוא מדוע שינה לשונו של תה"ד וכתב
בכ"מ סתם, מודה אני במקצת דברי תה"ד
שמזכירם הגר"א אבל לא בכלם, וכשיעיין היטב
בדברי תה"ד ימצא איזו נענועים בלשון ואני
מעתיקם בזה (עם ציוני הקושי שלי) אות באות,
וז"ל:

"ובשם דוד כתב (מי?) בסימנים הנזכר שאין
נראה כלל שום ספיקא אם נותבים דוד מלא או
חסר כיון שהוא כתב (מי?) בכל ס' תהילים, בכל
מקום (לכאורה "בכל מקום" מיותר, כי בכל ס'
תהלים משמע בכל מקום כספר תהלים) בלא יוד,
ואע"ג דבס' דה"י יותר מק' פעמים כתב (מי?)
דויד מלא כ"מ כיון דבכל ס' תהלים לא נכתב

ראוי לאשות, אבל בשטר כאמה עבריה דהוא כלו
קנין של עבדות, לית לן בה גם אם אינה יכולה
לייער, ואף דנתבטלה ע"י זה המצוה של יעוד
או פדיה, אכל אין זה פגם בהקנין.

אבל לפי זה קשה טובא אמאי נדחק רב עמרם
משמיה דר' יצחק בקידושין רף י"ט ב' למיקם
הברייתא "אין מוכרה לקרובים, משום ר' אליעזר
אמרו מוכרה לקרובים, ושונים (חכמים ור"א)
שמוכרה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן
הדיוט" — בקדושי יעוד ואלויבא דר' יוסי ב"ר
יהודא, דלא כהלכתא, הא יכול למיקם בקדושי
יעוד, והיכא דהמכירה היתה בשטר, דהכל מודים
דהני רק מכירה של שפחות, והיעוד בא לא על
דיו האב באופן כזה, ואתי הברייתא אליבא
דכו"ע ונס אליבא דרבנן.

אך אם נעיין בדבר היה מוכרה ר' יצחק לפרש
הברייתא דמיירי דהמכירה היתה בכסף ונעשתה
אלמנה גרושה חלוצה ע"י קדושי יעוד, וככל
זאת שונים חס (חכמים ור' אליעזר) דיכול האב
למוכרה שנית לכהן גדול, וממילא גם מוכרה
הוא למיקם הברייתא רק אליבא דר' יוסי ב"ר
יהודא, דסובר דהמעות הראשונות לאו לקידושין
ניתנו, והיעוד לא היה מצטרף על חשבון האב,
דאם לא כן, אלא מיירי דהמכירה הראשונה
היתה בשטר, א"כ ברישא דחולקים ר' אליעזר
וחכמים אם מותר למוכרה לקרובים או לא,
בהכרח גם כן מיירי דהמכירה היתה כשטר כדי
שיהי חומה רישא לסופה, והתם הא לא מיירי
מקדושי יעוד, אלא פשוט המחלוקת ביניהם אם
האב יכול למכור את בתו לקרובים, ואם מיירי
דהמכירה היא בשטר, איך סוברים חכמים דאסור
למכור, הא מכירה בשטר הוי רק קנין של עבדות,
ועל קנין כזה לא הקפידה תורה אפילו אם אינה
ראויה ליעוד כמו שהוכחנו לעיל משיטת ר"ת
ותוס' רי"ד, ובמה שאני מכירה בשטר לקרובים,
מנתינת מתנה בשטר או אפילו דאם ניתן בעד
השויי שלה פרוטה, דאמרינן דהמכירה קיימת,
אלא על כרחך דהברייתא מיירי בקנין כסף וכו'
יוסי ב"ר יהודא.

(המשך יבא.)

כן ציון הלוי בערמאן, רב כדורזי סיטי.

תה"ר שכתב עפ"י הנהתנו בכל ספר תהלים ובכמה מקומות, ועל כרחן נאמר דהגר"א השתמש זאת הפעם בתיבת כל משיטפא דלישנא להודאת רוב רבאמת מלכד דה"י תהלים וכמה מקומות הוא רוב גדול מאד עד שאין להשניח על שנים שלשה מקומות.

ומה שכתר"ה מתפלל מאור עלי שכתבתי "אולי נקרא שמו לא אחרי דוד מלך ישראל אלא אחרי דוד אחר הנקרא דויד מלא" — ותמה הוא קורא: איך שייך בזה לומר הנקרא דויד מלא הא במבטא לא ניכר בין מלא וחסר — אני מתפלל מאד מאד על כתר"ה איך לא שם לב לדברי המחבר שכתב באה"ע שם אם החזיק עצמו לקרות עצמו ירחמיאל ודחק בלשונו החידק כך כותבים, ואחר זה נמשך הגאון בעל טיב שמות ניסין אות ר' שכתב ז"ל ואפשר דבמדינות שרוחקים הואו בחירק יש לכתוב מלא אוי לכתחילה ויעיין ג"כ בס' מנחת אהרן לחרה"ג ר"א גרנ"ז ז"ל שגם הוא מביא דבריו הרי שאפשר ואפשר להכיר השנוי בין מלא וחסר גם כמבטא. ותנני בזה דרש"ת עבר לעברי ה' החולכים בתורת ה'.

יצחק המכונה ד"ר ווערנע

ראב"ד דקאלומפוס, אוהיו.

סימן נה

שם אבי האשה פגט

(המשך מח"ה חוברת ה' סימן מ"ב)

ועי' שו"ת ח"ס אה"ע סי' ט"ו בנכתב בגמ' בת פלוני הלוי ואח"כ נודע שלא הי' לוי עיי"ש שמקיל במקום עיגון גדול אפי' לכתחילה שב"כ בשו"ת מהר"א סי' קצ"ו כ"מ שיש טורח לתקן הוי כדעבד ועי' ג"פ סי' קכ"ט ס"ט ס"ס מ"ג עיי"ש, ועי' בשו"ת משברי ים סי' כ"ח שכתב בשאלה כזאת להקל בשינוי בשם אבי האשה ע"י שליח כיון שהכל יורעין שהאשה לא היתה בעת כתיבת הגט ושמה ושם אביה כראבין כמה פעמים על ידי הבעל וזהו אפשר להיות שיטעה האיש בשם חותנו ולכן יתלו הרואים השינוי

אפילו פ"א מלא אלא כולם בלא יוד ואמרינן בפ"ק דבתרא דוד כתב ספרו (והלא כבר אמר לעיל "כתב בכל ס' תהלים בכ"מ" ולמה הוא חוזר וכותב על אורות העובדא שרוד כתב ס' תהלים?) פירש, הוא עצמו כתב ספר תהלים וכיון שהוא עצמו כתב שמו כך היאך נכתוב אנו בענין אחר? — עכ"ל.

לכן בנטילת הרמנא ורשוחא ממרנן זרבנן אני מניה השניאות של חסרון ויו שבזראי נפלו על ידי איזה מעתיק, וצריך לקרוא כך:

"ובשם דוד כתוב (ולא "כתב") בסימנים הנזכר שאין נראה כלל שום ספיקא אם כותבים דוד מלא או חסר כיון שהוא כתוב (ולא "כתב") בכל ספר תהלים ובכ"מ (ולא בכ"מ) (וכהצעת הרה"ג רמ"ש זיוויץ שליט"א בכמה מקומות מה שיתכן בנוסח תה"ר ולא יתכן בנוסח הגר"א) בלא יוד ואע"ג רבס' רה"י יותר מס' פעמים בתוב (ולא כתב") דויד מלא, מ"מ כיון דבכל ס' תהלים לא נכתב אפילו פ"א מלא, אלא כולם בלא יוד ואמרינן בפ"ק דבתרא דוד כתב ספרו, פירש הוא עצמו כתב ס' תהלים (וזהו באמת טעם חדש שלא הוכיר מקודם כלל) וכיון שהוא עצמו כתב שמו כך, היאך נכתוב אנו בענין אחר: — ולפ"ז צדקתי בהחלטתי כי הרב בעל תה"ר אחו בשני הטעמים: א) בטעם הרוב (כיון שהוא כתוב בכל הספרים ובכ"מ) ובכמה מקומות) בלא יוד, ב) בטעם שרוד כתב כן (מ"מ כיון דרוד כתב ספרו וכו').

ומה שקשה לכתר"ה, א"כ למה הקשה מס' דה"י, והלא בס' שמואל ומלכים בלכר הא איכא רוב כננר ס' דה"י — הלא הוא הדבר שכתבתי בהפרדס ח"ד ח"ז ס' נ"ט 'ואם לא יספיק טעם הרוב מפני שאולי אין להשניח ברובא במקום ששייך לאישים פרטיים וכו' יחזור אחר השם ויבדקוהו בכתיבתו כמו שכתבו דוד בעצמו". והגר"א מחזיק בכלל שכתב הרמ"א באה"ע עכ"מ ס"ק ל' וז"ל: "ורבר הנמצא בכתוב לפעמים חסר ולפעמים מלא הולכים אחר הרוב" ויעויין בביאור הגר"א שם הערה מ"ח שהסכים לזה בדבריו: "כן נראה לי" ויתכן שהגר"א מרגיש דבריו התה"ר בטעמא דרוב כמו שכתב דככל מקום נכתב כן לכד בדה"י, וזהו ממש לשון

בטעות הבעל ולא יאמרו שאהרת היא שנתגרשה ומביא דהפני יהושע בניטין פ'. כותב דשינה שם מקום עמידת האשה קיל משם מקום עמידת האיש ומביא משו"ת שם אדי" שמיסס ג"כ להקל בשינוי שם אבי האשה עפ"ד הפנ"י, והאריך עוד במ"י הנז' להביא מכמ"ק בתלמוד שכל היה נהנין לכתוב שם אבי האשה בגט כמו בניטין פ"ה" אתקין רב בניטין איך פלניא בר פלניא פטר ותריך ית פלונית אינתתי' ולא נאמר בת פלניא, וכן ביבמות קט"ו: אנא דוד בר נהלאי (כן גירסת הרא"ש ניטין פ' השולח, ועי' בהגהות אשרי שם) פטרית ותרכית את פלונית אינתתי, ועיי"ש שמביא עוד ראייה מב"ב קס"ו: לענין שני יוסף בן שמעון הרדים בעיר אחת דאין מגרשין נשותיהן אלא זב"ז עיי"ש, ובוראי זה דוקא אם גם שמות הנשים שוים וממבואר באה"ע סי' קל"ו סעיף ל' ז"ל אם יש א' בעיר ששמו כשמו ושם אשתו כשם אשתו אינו יכול לגרש אלא בפני אחר, ואם כי הרמ"א שם כ' בשם י"א דנ"ס אם רק שמות המגרשים שוים אפי' כשאין שמות הנשים שוים יכתבו סי' המגרש, היינו רק להחמיר לכתחילה אבל מצד הדין גם הרמ"א מודה ראיין להקפיד וכשר בדיעבר כמ"ש הב"ח בשו"ת החרשות סי' פ"ט הובא בפ"ת סי' קל"ו סק"ו עיי"ש, וא"כ אמאי לא קאמר בנמ" ב"ב שם דמה דאין מגרשין נשותיהן אלא זב"ז רק בידעינן ששמות הנשים ג"כ שוים דאם לא הוחזקו אז בוראי אין צריך לגרש זב"ז כמ"ש התוס' ניטין כ"ד: ד"ה בערי דאפי' לר"מ דעדי חתימה כרתי ובעינן מוכח מתוכו מודה דכלא הוחזקו חשיב שפיר מוכח מתוכו עיי"ש, אלא ודאי מוכרחין לומר דבימי הנמרא לא הי' כותבין שם אביהן ולכן שפיר חיישינן לשמות שוים שוים דזה שכח שיהי' רק שמותיהן שוים, אבל לפי שנהגו אח"כ לכתוב שם אביהן א"כ אם לא הוחזקו ששמות הנשים ואביהן שוים אין חשש באמת כיון דלא שכח שיהי' שמותיהן ושמות אביהן שוה, ועיי"ש במ"ו שהאריך להקל גם בשינוי גמור בשם ב' האשה גם אם לא נשאת אם יש טורח גדול להשיג גט אחר וכמ"ש רש"י ניטין י"ט. ד"ה לסמוך עליו בשעת הרחק, שחלך זה לדרכו וכו' עיי"ש, ועי' מרדכי ר"פ מי שאחזו

דכל ניטין הפסולין מדרבנן יש להכשיר ביטעת הרחק ועי' נדה ז'. וכיון שנזכר דלאו יחיד פליג עלי" אלא רבים פליגי עלי' אמר רבי כדאי ר"א לסמוך עליו בשעת הרחק עיי"ש, ועתוד"ה בשעת ז"ל, ועוד י"ל שעת הרחק שהשואל הלך לו והי' טורח גדול לדרוף אחריו עיי"ש, ועי' נחלת שבעה כלל מ"ג סי"א דבומנינו שקורעין הגט והוא נשאר ביד הדב ורק הוא נותן כתב פטור להאשה אז אין חשש הרוואין כ"ב שיאמרו שלא זה גירש כי אפשר שיתלו יותר הטעות בהפטור ולא בהגט, והנה עפ"י כל הסברות שהבאתי נראה דבישאלתינו אשר הבעל הי' נחפו לדרכו ולא יכול להמתין עד שהרב יכתוב להרב שבמקום המגרשת לחקור אחרי שמותי' ושם אבי', והבעל א' שיודע כברור את שם חמיו, וכפי המבואר בפ"ת סי' ק"ב סקי"ג בשם הרא"ש ח"א סי' ס"ו וג"פ ס"ק י"ח, דכותבין שם חמיו ע"פ הבעל עיי"ש, וג"כ האשה אחרי שאמרה ששם בעלה הי' בנימין אשר חזרה אח"כ מדבריה ואמרה שנקרא כפי כל רק בשם בנימין, וגם כי כתב בן עירה של המגרשת וזכר את אבי' שנקרא רק בשם בנימין וא"כ גם נאמין לדברי האשה שאמרה קודם יש ע"ז הכחשה מצד עד השני ובוראי יש לפלפל בזה הרבה אם נאמין לה כיון שאמרה קודם, ועי' שו"ת ח"ס אה"ע סי' ע"ה עיי"ש מה שכתב דאפי' בעדות נשים שאינו כשר מה"ת רק מדרבנן מ"מ הגדה ראשונה היא עיקר ממבואר בשו"ת הר"ן סי' ל"ד וסי' מ"ג, ועיי"ש היטב. א"כ מכל הלין טעמי נראה דבאופן המבואר בהשאלה, שהבעל נסע למקום שאין שם רב וא"א לסדר י"ס גט אחר והבעל חלש וזקן וא"א לו לנסוע עוד הפעם לעיר אחרת רחוקה מאד לכתוב גט אחר אין ספק שמותר למסור הגט להאשה ומצוה גדולה להציל בת ישראל שלא תשאר עזובה כל ימי' ותהי' מגורשת בגט זה כדמ"ו באין פקפוק ושלום על ישראל.

יצחק דוד אתרוג בהנאון הרנ"א
רב ואב"ד דלאס אנרושעלעס, קאל.

סימן נו

מחילה בקטנים

מתוס' ב"ב רקמ"ו: ד"ה המוכר, וז"ל ואומר רבי דשמא קטנה היתה ולא היו יכולין לנכות ממנה כלום, ומ"מ מחילתה מחילה כיון שהגיעה לעונת הפעוטות כמבואר בהניזוקין דמתנתה מתנה עכ"ל, ומשמע מדבריהם דאם לא הגיעה לעונת הפעוטות אין מחילתה מחילה, ולפ"ד הגר"א הנ"ל אמאי לא הוי מחילה דהא התם מיורי דמחלה בפירוש ומחילה כזו מועיל וצ"ע.

מדרכי ב"ר ישראל גיפטער, בלטימורי

בביאור הגר"א לחו"מ סי' רל"ח סק"ט כתב דהא דאמרינן ביתמי קטנים לאו בני מחילה זינהו הינו בסתמא לא הוי מחילה דאין דרכן להתייאש אבל היכא דמחלו בפירוש הוי מחילתן מחילה יעושה, וק"ל טובא על ד' הגר"א ז"ל

דברי אגדה

רעיונות

ליום א' דר"ה שחל בשבת

מאת הרב שמואל אהרן הלוי פרדס
העורך ומו"ל הפרדס.

משה ידבר והאלקים יעננו בקול

היום ראש השנה, יום זכרון תרועה, כי שבת היום ואיננו חוקעים, גזירת חכמים לבלי לתקוע, וזה למד גדול, לישמוע דברי חכמים, מצוה לישמוע קול שופר, ומצוה לישמוע דברי חכמים, וחכמים אמרו שלא לתקוע היום בשופר, וזהו משה ידבר, (משה כינוי לכל ת"ח חולין צ"ג, ועוד), אם אנו מקיימים כל דברי חכמים, בכל דור ודור, וכל מה ישגורו החכמים, או "והאלקים יעננו בקול" בקול חכמינו ז"ל שאנו מקיימים לישמוע להם, על פי התורה אשר יורוך, יעננו ד' בכל משאלות לבבנו, היום הזה ר"ה שחל בשבת הורה לנו, כמה גדולים דברי חכמים, ועלינו לחלק להם כבוד.

ליום ב' דראש השנה

במשוך היוכל המה יעלו בהר, השופר ביום הזה יתעורר בלבנו וזכרון היום אשר עמדנו לפני ד' בהר סיני, יום אשר נאמר לנו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ובנח התורה אנו חיים וקיימים לעד, וזה במשוך היוכל, בתקוע כעת בשופר נעלה במחשבותינו על ההר הקדוש, הר סיני, ויזכור יום הנעלה ונשב יום קבלת התורה הקדושה

ותקעו בהן ונועדו אליך כל העדה, (במדרב"י) קול התקיעה מורה על שלום ואחרות, אם אחדות שורה בישראל אין אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, ונודע ד' מהר"ל מפראג ז"ל

דכששלום בין ישראל, אזי הטבע מכריח לישראל שיצדקו מעשיהם, ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תרועו, (במדרב"י) תקיעה מורה על שמחה כמש"נ וביום שמחתכם וגו' ותקעתם וגו', תרועה מורה על גנוחי גניח וילולי יליף, עת לא טובה לישראל, כמש"נ וכי תבואו מלחמה וגו' הרעותם וגו'. והכל תלוי באחרות, כי אם ישראל באנדרה אחת, אזי שום רע לא ישלוט בהם, וזש"נ ובהקהיל את הקהל, אם יכולים להקהיל כל ערת ישראל, שיתאחדו אלו עם אלו אזי תתקעו ולא תרועו, שמחה שורה בישראל, המרומו בתקיעה, וזהו שקרא התורה יום מתן תורה, יום הקהל, (דברים ט, י), כי ביום מתן תורה התאחדו בלב אחד כאיש אחד, ולכן נקרא יום הקהל.

ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה, (דברים כ) בעת שיעקב אבינו בא למצרים, וכאשר יוסף בא לפניו, אמרו חז"ל כי יעקב קורא את שמע, יעקב בחיר שבאבות, נתירא שמא שם במצרים לא יוכל לשמור על קניניו הרוחניים והדתיים, יעקב היה מלא פחדים מפני העתיד, הדרודות העתידיים אולי ח"ו יזניחו את תורת ד' והאמונה הקלושה, ולכן צעק באותו הפעם שמע ישראל, כי מי יודע עד היכן הדברים יגיעו, אם חלילה ישכחו בד', ויעזבו אמונה הקדושה, כן היום באמריקה, שוכחים התורה והמצות, השבת, ופירת משפחה, והחנוך אינו נשמר כהלכתו, ומי יודע אל מה מגיע דורות העתידים, אם חלילה המה ישכחו לגמרי בד' ותורתו, וזש"ג ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום, היום זהו ר"ה צריכים לזכור ולצעוק שמע ישראל, אמונת השם, ואזי בכח האמונה יבא הישועה.

ברכת השנה לשנת תרצ"ב

וביחוד להרב הגאון עורך הפרדס שליט"א המישימיע בקול עז לבוא לעזרת גבורי ה'. שנת היים וישלום עשר וכבוד ונחת ושנת גאולה ישועה ונחמת עמנו ועם כל ישראל.

ועד עזרת תורה.
ישראל הלוי ראזענפערג, נשיא
יוסף אדני הענקין, מנהל

* * *

בשנה טובה ומאושרה, הנני מברך את כל אחי אגודת הרבנים הגאונים שליט"א דארצות הברית וקנדה, וכל הרבנים הגאונים שליט"א ב"ר ר"א בכל המדינות, ובפרט לרב רחומאי הרב הגאון המפורסם ר' אליעזר סילווער שליט"א נשיא אגודת ר' ולהרב הגאון המפורסם ר"ל זעלי צער שליט"א המנהל, כולנו נזכה לשנת ברכה וחיים ושלום, ולהרמת קרן התורה והיהדות. ישראל הלוי ראזענפערג,

אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה

מברכת בכתיבה וחתימה טובה במשצ"ג את כל חבריה הרבנים די בכל אתר ואתר, גם לכל הנלוים עליהם בע"ב תמכין דאורייתא ביחוד לאלה מחזקי בדקו חומת הדת העוזרים לשמירת הישבת, הבשרות, המהרה, החזקת הישיבות ולמוד תש"ר, ולכל דבר שבקדושה.

יהי ה' עמם ועמנו להגדיל תורה ולאדירה, ונזכה לשנה גאולה וישועה עכ"ל.
הרב יהודה ליב זעלצער, מנהל.

* * *

בשם אלפי הרבנים והצדיקים שבאה"ק ויור"פ הנתמכים מעזרת תורה הננו מאחלים לכל הנודכים על מוסד קדוש זה ולכל חברינו הרבנים המעשים והמשימיעים על צדקה זו, ולכל פרנסי ראשי הקהלות ונבאי הצדקה העוזרים לכך —

ברכת השנה

מנשיא אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה

הרני מברך בשנה טובה וכט"ס את כל חברי הרבנים הגאונים שליט"א חברי אגודת הרבנים, חברי ועד הרבנים דניו-יארק רבתי, ובפרט לחביבי הרב הגאון המפורסם ר' ישראל הלוי ראזענפערג שליט"א, ולהרב הגאון המפורסם ר"ל זעלצער שליט"א, מנהל לשכת האגודה, חברי ועד הרבנים דמאסס, חברי ועד הרבנים דאהיו, וחברי משרד הרבנים דשיקאגא, לתלמידי ישיבת ר' יצחק אלחנן, לתלמידי בית המדרש לתורת, לאישי עיר ספרינגפיעלד, לגרי עיר סינסינטי, לאישי עיר האריספורג, ולכל מכירי. תהא השנה הבאה שנת חיים טובים ושלום, שנת הרמת קרן התורה, שנת גאולה וישועה.

אליעזר זילבער, האב"ד בספרינגפיעלד, מאסס,
ומצ"פ לסינסינטי, ונשיא אגודת ר'

ברכת חיים ושלוה, הנני מברך לכל אחי אנורת הרבנים הגאונים שליט"א ולכל קהל ישראל שובני נוארק, כולם יזכו לשנה טובה ומתוקה. יוסף קאנאוויץ, אב"ד בנווארק.

* * *

בשנה טובה ומאושרה הנני מברך לכל אחי אנורת הרבנים הגאונים שליט"א, וכל קהל ישראל בעיר רושורווי סיטי, ובעיר בעיאן, נר"ו. כולם יזכו לשנת ברכה וחיים ושלוה. יצחק הלוי סינגל, רב בנר"ו.

* * *

שנת ברכה וחיים ושלוה אל כל אחי אנורת הרבנים הגאונים שליט"א וכל קהל ישראל בעיר פאסייק נר"ו, כולם יעמדו על הכרכה. יוסף ראזין,

* * *

רב אב"ד בפאסייק, ומלפנים אב"ד בסוויסלאץ,

* * *

שנה טובה ומבורכת הנני מברך אל כבוד חברי וראשי אנורת הרבנים הגאונים שליט"א, וחביבי יר"נ הרב הנאון המפורסם דר"א לעווינטאהל שליט"א האב"ד בפילאדעלפיא, וכל אנשי עיר קעמדען, נר"ו, כולם יעמדו על הכרכה, בשנת חיים טובים ושלוה. נפתלי צבי יהודא ריף, אב"ד בקעמדען, נר"ו.

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומתוקה את כבוד אחי אנורת הרבנים הגאונים שליט"א, וכל קהל ישראל בעיר עליוזאבעטה, נר"ו. כולם יזכו לשנת אושר והצלחה.

אלעזר מאיר פרייל, אב"ד רעלויאבעטה, נר"ו

* * *

מעמקי לבבי הנני מברך ברכת השנה אל כבוד אחי אנורת הרבנים הגאונים שליט"א בארצות הברית וקנדה, ואת חברי הרבנים הגאונים ראשי "ישיבת ניו-היינעווען" בקליוולאנד, הרב ר' שעפ"י טיל קרעמער, וחתנו הרב ר' יצחק יעקב רודער מאן, ותלמידי הישיבה, וכל המנדבים והתומכים המוסד הנדול זה, וכל קהל ישראל מעיר ניו-היינעווען, וחתני היקר מר משה מיניץ נ"י, תהא השנה הבאה שנת הרמת קרן התורה שנת גאולה וישועה.

יהודא העשיר לעווענפערג, אב"ד בניו-היינעווען ומיכר ישיבת ניו-היינעווען.

* * *

שנה יוצאת ושנה נכנסת הנני מברך בשנת חיים ושלוה לכל חברי הרבנים בארצות הברית, לחברי המזרחי, ולכל ירידי בקענטאן וקלומפוס, וכל אחינו בני" בעיר פרידושפארט, יה"ד שתהא השנה הבאה שנת ברכה והצלחה, שנת ישועה, שנת הרמת קרן התורה.

אפרים פעלקאוויץ, רב אב"ד בעיר פרידושפארט, קאננ.

ברכת השנה מזקן הרבנים ניו-יארק הנני מברך בשנה טובה את אחי אנורת הרבנים הגאונים שליט"א מארצות הברית וקנדה כל אנשי בהבנ"ס קהלת ישורן, וכל אחב"י שובני ניו-יארק, כולם יזכו לשנה טובה ומתוקה. משה זכולן מרגלות, החופ"ק ניו-יארק.

* * *

בברכה משולשת, ברכת כהנים הנני מברך לכל אחי אנורת הרבנים הגאונים שליט"א מארצות הברית וקנדה, וכל הרבנים בפילאדעלפ"י יא, וכל קהל עדת ישראל דהעיר פילאדעלפ"י, וכל משפחתי ואחב"י ומיודעי כולם יזכו לשנת חיים טובים ושלוה.

דוב ארי' הכהן לעווינטאהל האב"ד בפילאד' *

* * *

* * *

הרב דוב פער דר' רעוועל ראש ישיבת ר' יצחק אלחנן

מברך בשנה טובה ומאושרה את חברי הרבנים הגאונים שליט"א בכל אתר ואתר בארצות הברית וקנדה, וכל הרבנים ראשי ישיבה, המורים והתלמידים, ובפרט לכל התלמידים הרבנים מוסמכי הישיבה אשר המה לתפארת קהלתם בכל אתר ואתר. וחברי הדירעקטארים, וכל המנדבים והתומכים הבית אולפנא אדיר זה. מהעיר ניו-יארק ומכל קהלות ישראל בארצות הברית וקנדה, תהא השנה הבאה שנת הרמת קרן התורה, שנת גאולה וישועה.

* * *

בכתיבה וחתימה טובה

הנני מברך את ירידי ראשי וחברי אנורת הרבנים וראשי וחברי ועד הרבנים דנו-יארק רבתי וקהל עדת ישראל בסאנט לואיס וראשי וחברי ועד העיר בראשם, והקהלות אשר שכנתי בתוכם בכיא"יאן נור"ו, בקליוולאנד בסינסינאטי ובברוקלין. וגיסי הרבנים ואחי ואחותי וכל משפחתי.

חיים פישל עפשטיין, אבר"ק סט. לואיס, יצ"ו.

* * *

לעת בוא שנה החדשה, הנני מברך בשנה טובה ומבורכת כבוד אחי אנורת הרבנים הגאונים שליט"א בארצות הברית וקנדה, ובפרט לרב רחומאי הגאון המפורסם הרב אליעזר סילווער שליט"א, ולכל אנשי העיר האריסבורג, וכל החברים ומכירים ומיודעים, כולם יחברנו בשנה טובה ומאושרה.

חיים בן ציון נטולוביץ, אב"ד בהאריסבורג.

* * *

הנני מברך ברכת השנים אל כבוד אחי הרבנים הגאונים שליט"א, בארצות הברית וקנדה וכל קהל עדת ישראל בעיר פיטסבורג, ובפרט אנשי בהב"נ "שערי תורה" וכל משפחתי אחב"י ומיודעי, כולם יזכו לשנה טובה ומתוקה. משה שמעון זיוויטץ, האב"ד בפוטסבורג, פא.

שיקאנא אירל

ברכת שנה טובה מאת משרד הרבנים נטירי קרתא שיקאנא

אגודת הקהלות האורתודוקסיות דשיקאנא. בשם כל ועדיה השונים, ועד הכשרות המרכזי ועד הישיבות, ועד החנוך, ועד השחיטה, ועד הצדקה, ועד המהלים. מכרכת את כל בתי הכנסת המקומיים, נשיאיהם מנהיגיהם וחבריהם את משרד הרבנים וכל חבריו הרבנים, כל ההסתדרויות השונות וכל מוסדות התורה והחסד ובראשם בית מדרש לתורה, בשנה של עבודות פוריות וצלחית להגברת והאדרת היהדות המסורתית, יהי רצון שהקהלה המקומית עם כל סניפי עבודתיה יצלחו להגשים את תכניותיהן להגדיל ולהפריח את היהדות המקומית שתתפוס מקום ראוי ומתאים בבנין עמנו תורתו וארצו.

אבא גאלדבלאט, נשיא.

חרב מנחם בן ציון זאקס, מזכיר כללי.

* * *

הנני מברך בכתיבה וחתומה טובה את חברי משרד הרבנים בשיקאנא, וחברי הרבנים בכל אתר ואתר בארצות הברית וקנדה, ואחינו בני ישראל שוכני שיקאנא ובפרט לבהכ"נ בני יעקב אנשי לוקניק מנהליהם ומנהיגיהם, ואגודת הקהלות, וכל משפחתי ואוהבי ומכירי ומיודעי, וכיתוד בני היקר הרב יהודה ליב עפשטיין שליט"א רב בברוקלין, מאסס. כולם יזכו לשנת חיים טובים ושלום.

עזריאל עפשטיין, רב אב"ד בבהכ"נ בני יעקב אנשי לוקניק בשיקאנא.

* * *

הנני מברך בכתיבה וחתומה טובה את חברי משרד הרבנים בשיקאנא, וחברי הרבנים בכל אתר ואתר בארצות הברית וקנדה, ואחינו בני ישראל שוכני שיקאנא ובפרט לבהכ"נ אנשי כנסת המדרש לתורה, וכיתוד בני היקר והחביב הרב צבי חיים עפשטיין יחי' רב באטלאנטא, רוש' כולם יזכו לשנת חיים טובים ושלום.

אפרים עפשטיין, רב אב"ד בבהכ"נ.

"אנשי כנסת ישראל" בשיקאנא.

* * *

לעת השנה החדשה אשר תופיע אלינו הנני מברך בכתיבה וחתומה טובה כל חברי משרד הרבנים וכל חברי הרבנים דארצות הברית וקנדה, ואגודת הקהלות, וכל ערתי בני ישראל שוכני שיקאנא ובפרט אנשי בהכ"נ "בהמ"ד הגדול אנשי דרום" מנהליהם ומנהיגיהם, ואגודת השובי"ם מנהליה ומנהיגיה, וכל ועד השחיטה. יזכו לשנה טובה ומאושרה ויתברכו בכל טוב. אלעזר ראובן מושקין, החופ"ק בהמ"ד. הגדול אנשי דרום בשיקאנא.

לשנת החדשה שנת תרצ"ב הבעל"ט לעת בין השמשות של העבר והעתיד, ביום האחרון של השנה ההולכת מאתנו ולפני עלות השחר של השנה החדשה שנת תרצ"ב והופיע אלינו, הננו מברכים בכתיבה וחתומה טובה את אחבי שוכני שיקאנא ובפרט את אגודת הקהלות ומנהלי בתי כנסיות וחבריהם את מוסדי התורה הצרקה והחסד, את העורך הנכבד של "הפרדס" יאת כל העובדים על שדה הרבצת והחזקת תורה בישראל עם כל העוסקים בצרכי צבור באסונה, ואנחנו תפלה כי בימים הנוראים ימי הדין הממששמים ובאים יזכרם ד' לטובה ויברך את כל מעשי ידיהם להרמת קרן התורה והיהדות.

בשם משרד הרבנים דשיקאנא.

עזריאל עפשטיין יו"ר

חרב יהודה דוד גאלדמאן, מזכיר

* * *

בברכת שנה טובה ומאושרה. הרינו מברכים את הרבנים הגדולים מסוימי ומוסמכי ישיבתנו בית המדרש לתורה, ה"ה הרבנים, שמעון קרעמער, יהודה ליב לעהרפיעלד קלמן מאנעלא, פנחס נרויבארט, דוד נרויבארט אשר צפתמן, י. מיוזל, ת. מיללער, י. חבל, ע. גערשטיין, ל. קויפמאן, מ. שלטץ, פ. דוסין, ת. רובינשטיין, א. סגל, י. קרוינשטיין, י. רובינ' ע. שטיין, פ. בענדער, ח. ראימבוים, ח. שפירא, ע. נאטיס, ש. קלעפמיש, מ. רייסמאן, מ. רוזין, ד. רוזנבלום, ד. תומארקין, ב. מישיקין, י. נליק. ואת כל הקהלות החשובות שבחרו בהם לשומם אלוף לראשם בתור רבנים ומנהיגים רוחנים, היברו אינגמיטוט אף יוניווערסיטי הייטס נוי יארק, בני ישראל אף אוסטין שיקאנא, יונגסטאן אהיו פארט ווארט'ה טעקסעס, ראק אוילאנד, טולסא אקלאהאמא, נרינבוי וויסק. טערעהויט אינד, לואיסיזיל קענטאקי, שריוופארט לא. שיקאנא הייטס, סאלט לייק יוטא. דזאליעט אייל. אקלאהאמא סיטי. מאנטנאמער אייל, מא, ספרינגפיעלד אייל, ניוארלינגס. עלדזין אייל. יהי רצון שילכו מחיל אל חיל לנהל את עדתם על יסודי היהדות המסורתית ויצליחו בהמשכה את עבודתם הפוריה למשך את דור החדש בחבלי אהבת התורה, ודגשי הדת הטחורה ובני עדתם יתברכו להגלם בבריאות טובה אושר ועושר ונחת והצלחה בכל משלח ידם, ותהא השנה הבאה עלינו לטובה שנת ברכה ושלום לכל ישראל, שנת הרמת קרן התורה וכבוד בית ישראל בארץ אבותינו ובכל אתר ואתר. נשיא בית המדרש לתורה וחבר הרמיי"ם והמוריים.

בשנה טובה ומאושרה הנני מברך לכל חברי
 משרד הרבנים ולכל אחבי ורעי, ובפרט לאנשי
 בהכ"נ "קהלת יעקב", מנהליהם ומנהיגיהם,
 ואגודת הקהלות, וכל אחינו ישראל שוכני ש"י
 קאנא, וכל הרבנים בכל ארצות הברית וקנדה,
 כולם יזכו לשנת אושר ועושר וברכה והצלחה
 וכל טוב.
 שמואל שאך
 רב אב"ד בבהכ"נ קהלת יעקב בשיקאנא.
 * * *

בשנה טובה מבורכת הנני מברך לכל חברי
 משרד הרבנים ולכל משפחתי, ולחחתי היקר
 הרב עזריאל נערשטיין, ורעיתו היקרה
 חנה תחי, ולחחתי מר. שמשון מעטיו, ורעיתו
 תחי, ולחחתי מר צבי רייפער ורעיתו תחי,
 כולם יעמדו על הברכה בשנה טובה ומתוקה.
 דובער סווירסקי, רב בבהכ"נ אהל יעקב
 אנשי קאוונא, בשיקאנא.
 * * *

הנני מברך בכתיבה וחתימה טובה לעת השנה
 החדשה הבאה לקראתנו את חברי משרד הרבנים
 ואנשי בהכ"נ "תפארת ציון" אשר הנני שוכן
 בתוכה, וכל עם בני"י שוכני שיקאנא, יזכו לשנת
 ברכה וחיים ושלוש.
 משה זאב בהן, רב לבהכ"נ תפארת ציון
 בשיקאנא.
 * * *

הנני מברך בשנת ברכה וחיים ושלוש את
 חברי משרד הרבנים ובהכ"נ "בית שלום", וכל
 אחינו בני ישראל שוכני שיקאנא, כולם יזכו
 לשנת גאולה וישועה.
 נחמי ראבינאסאן, רב לבהכ"נ "בית שלום".
 בשיקאנא.
 * * *

הנני מברך בשנה טובה את חברי משרד
 הרבנים, ואנשי בהכ"נ "פועלי צדק נוסח ספרד"
 מנהליהם ומנהיגיהם ולש"ס הרב הגאון המפורסם
 ר' יעקב קאנטראוויץ שליט"א רב בטרענטאן
 נד"ו ואגודת שוחטי עומות, בשיקאנא. מנהיגיהם
 ומנהיגיהם, כולם יעמדו על הברכה וזוכה כולנו
 לשנה ברכה וחיים ושלוש.
 יצחק אייזיק הלוי סמאהל, רב בבהכ"נ
 פועלי צדק בשיקאנא.
 * * *

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה חברי
 משרד הרבנים בשיקאנא, וכל אנשי בהכ"נ
 "צמח צדק" מנהליהם ומנהיגיהם, וכל עדת
 ישראל בשיקאנא, ואוהבי ומכירי ומיודעי,
 כולם יזכו לנמר חתימה טובה.
 אברהם יצחק פערלשטיין.
 רב בבהכ"נ "צמח צדק" בשיקאנא.
 * * *

את הברכה לשנה החדשה הנני מברך את כל
 חברי משרד הרבנים בשיקאנא, וכל אנשי
 בהכ"נ "מאור חיים" המנהלים ומנהיגים, וכל
 קהל ישראל בשיקאנא, ואוהבי ומכירי ומיודעי,
 כולם יעמדו על הברכה בשנה טובה ומתוקה.
 אלכסנדר סנדר פלומאון
 רב בבהכ"נ "מאור חיים", בשיקאנא.

בשנה טובה ומאושרה הנני מברך לכל חברי
 משרד הרבנים ולכל אחבי ורעי, ובפרט לאנשי
 בהכ"נ "קהלת יעקב", מנהליהם ומנהיגיהם,
 ואגודת הקהלות, וכל אחינו ישראל שוכני ש"י
 קאנא, וכל הרבנים בכל ארצות הברית וקנדה,
 כולם יזכו לשנת אושר ועושר וברכה והצלחה
 וכל טוב.

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה את חברי
 משרד הרבנים בשיקאנא, ואגודת הרבנים בכל
 ארצות הברית וקנדה, וכל קהל אחבי"י בשיקאנא,
 ובפרט לאנשי בהכ"נ "שערי תורה אנשי מערב"
 מנהליהם ומנהיגיהם, וכל משפחתי ואוהבי
 ומכירי ומיודעי, כולם יעמדו על הברכה בנמר
 חתימה טובה.
 אברהם יצחק קארדאן, רב לבהכ"נ שערי תורה
 אנשי מערב בשיקאנא.
 * * *

הנני מברך בשנת ברכה וחיים ושלוש, כל חברי
 משרד הרבנים, וכל רמי"ם והמורים והתלמידים
 דביהמ"ד לתורה, וכל הרבנים חניני בהמ"ד
 לתורה, בכל מקומות מושבותיהם עם קהלותיהם,
 וכל אנשי בהכ"נ "אנשי שלום" מנהליהם
 ומנהיגיהם, וכל קהל ישראל בשיקאנא, ובפרט
 מחותני הרב הגאון המפורסם ר' יהודה הלוי
 קאפשטיין שליט"א אב"ד בדלוטה, מינס. ואת
 חתני היקר מר מרדכי קאפשטיין נ"י, כולם
 יעמדו על הברכה, בשנת אושר ועושר וברכה
 והצלחה וכט"ס.

שאוול טילפער
 נשיא בהמ"ד לתורה, ורב בבהכ"נ אנשי שלום
 בשיקאנא.
 * * *

הנני מברך בשנת ברכה וחיים ושלוש את
 חברי הרבנים רמי"ם והמורים והתלמידים
 בביהמ"ד לתורה, וחברי משרד הרבנים בשיקא
 נא, וכל חברי הרבנים בארצות הברית וקנדה,
 וכל אחבי"י בשיקאנא, ובפרט לבהכ"נ "שערי
 תפלה בני ראובן מנהליהם ומנהיגיהם, ובפרט
 לחתני הרב"ג ר' זאב וויין, יברך כל מעשי ידיהם
 בברכה מרובה.
 חיים צבי רופינשטיין, רב אב"ד בבהכ"נ
 "שערי תפלה בני ראובן" בשיקאנא.
 * * *

בברכה משולשת, ברכת כהנים, הנני מברך
 למו"ח הרב הגאון הגדול רש"נ קאטלער שליט"א
 מדעטרויט, ולחברי משרד הרבנים בשיקאנא
 ולאנשי בהכ"נ "עזרת ישראל אנשי מאטעלע",
 ובפרט ליד"נ חביבי ר' יעקב בוטינסקי נ"י
 ולכל עדת בני"י בשיקאנא, ותן הש"י אשר
 השנה הבאה לקראתנו יזכו לרוב טובה, בברכה
 וחיים ושלוש, ולהרמת קרן חתומה.
 ארוי ליב הכהן קאפלסאן, רב אב"ד
 לבהכ"נ "עזרת ישראל אנשי מאטעלע".

זאחי ואחיות, וב"ב, וכל מיודעי, כולם יזכו
לשנת חיים ושלום.
יעקב גרינבערג, שו"ב בשיקאנא.

* * *

שנת ברכה וחיים ושלום הנני מברך לכל אוהבי
ומיודעי וכל הרבנים בשיקאנא ואנשי בהכ"נ
זמן אהרן נוסח ספרד אשר הנני מתפלל שמה
מוספים ר"ה ויוה"כ ואנשי בהכ"נ בקור חולים
אנשי רוסיש פולין, יה"ד שזוכו לגמר חתימה
טובה.

אלחנן גאלדוואסער, שו"ב בשיקאנא.

* * *

הנני מברך בכתיבה וחתימה טובה את הרב
הגאון רא"ל קאפלאן שליט"א וחוטנו הגאון
הגדול רש"נ קאטלער שליט"א, וכל אנשי
בהכ"נ עזרת ישראל אנשי מאטעלע" וכל
הרבנים בשיקאנא, וכל עדת בני"ו בשיקאנא כולם
יכתבו ויחתמו לשנה טובה וחיים וברכה ושלום.
יעקב ביטענסקי, שיקאנא.

* * *

האחים ניובערגער

מברכים בשנת חים וברכה ושלום את כבוד
אביהם הרב ר' יוסף מיכל ניובערגער שליט"א
בירושלים תובב"א, יזכה לאריכות ימים ושנים
עד ביאת הגואל בני"א, וכל הסוחרים, הקונים,
המוכרים וכל קרובינו ומיודעינו ומכירינו, וכלל
ישראל כולם יזכו לשנת ברכה וחיים ושלום.

* * *

מר. שלמה פאלמער

מברך בשנה טובה ומאושרה את הרב הגאון
רח"צ רובינשטיין שליט"א, וכל ביתו, וכל אנשי
ביהכ"נ "שערי תפלה בני ראובן", וכל משדר
הרבנים ואגודת ההלכות, וכל אוהבי ומכירי
ומיודעי, כולם יזכו לשנת חיים ושלום וברכה
וכל טוב סלה.

* * *

הנני מברך בשנת ברכה וחיים ושלום לכל
משפחתי אחבי ורעי וכל הבאים אתי בבדיית
המסחר,

יהודה ליב ליליענטאהל, שיקאנא.

בשנה טובה ומאושרה הנני מברך את כל חברי
משדר הרבנים, והקהלה האורתודוקסיות, ואת כל
אנשי בהכ"נ "כנסת ישראל נוסח ספרד" וכל
המוסדות מביהכ"נ האדמורי"ם שליט"א דפה,
כולם יתברכו בשנת ברכה וחיים ושלום.
דוד קאמינקער, רב בבהכ"נ "כנסת ישראל
נוסח ספרד" בשיקאנא.

* * *

את הברכה הנני מברך אתכם בשנה שפע
ברכה והצלחה את חברי משדר הרבנים, ואגודת
הקהלות, ובהכ"נ אנשי אדעסא ובהכ"נ אנשי
לידא זפינסקי אשר הייתי מלפנים רב אצלם
וכל עדת בני ישראל בשיקאנא.

בנימין מרקוס, רב אב"ד לבהכ"נ

"אנשי אדעסא" בשיקאנא

* * *

אני מברך בשנה טובה ומוצלחת את חברי
משדר הרבנים, ולאנשי בהכ"נ "עזרת ישראל"
המנהלים ומנהיגים, וכל קהל עדת ישראל
בשיקאנא, וכל משפחתי בארץ ישראל ויורפא,
כל אוהבי ומיודעי כולם יזכו לשנת חיים טובים
ושלום.

משה גרשון גלדצווייג, רב לבהכ"נ עטרת
ישראל בשיקאנא.

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומבורכת לכבוד
הרבנים חברי המשדר וכל האדמורי"ם שליט"א,
וכל אנשי בהכ"נ "אנשי פאווליש" וכל אוהבי
וידידי כולם יתברכו בשנה טובה ומתוקה.
מרדכי פליקפף, רב לבהכ"נ אנשי פליקאפף.

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה חברי
השובי"ם הנכבדים והמשגיחים בבית מטבחיים
של נהענהיים בראס. והרבנים הגאונים המפור'
ר' אפרים עפשטיין שליט"א, ור' אלעזר ראובן
מושקין שליט"א המפקחים בית מטבחיים זה, ואת
כל החברים שוחטי נסות, ועופות, וכל אנשי
בהכ"נ לאבושייער, וכל משדר הרבנים, וכל אנשי
העיר שיקאנא בכלל ובפרט, כולם יעמדו על
הברכה, בשנת חיים טובים ושלום, הרמת קרן
התורה ויהדות, שנת נאולה וישועה.
אברהם וויינשניידער, שו"ב בשיקאנא.

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה, שנת חיים
וברכה ושלום, את הרב הגאון רח"צ רובינשטיין
שליט"א, ואת הרב הגאון ר' יוסף דוב אסטראכן
שליט"א, וכל חברי השובי"ם נ"י ואנשי
ביהכ"נ "ביתור חולים אנשי רוסיש פולין" כולם
יעמדו על הברכה לשנה החדשה.
מיכאל רייטשיק, שו"ב שיקאנא.

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומתוקה את הרבנים
הגאונים שליט"א ר' עזריאל עפשטיין, ור'
שמואל שאך, ר' ארי' ליב קאפלאן, ר' דוד קאד
מינקער, רש"א פרדס, ר' מנחם זאקס, וחברי
השובי"ם והמשגיחים של ווילסאן ענד קאמפאני

מר. ת. וואולקאן

מברך כל אוהביו ומיודעיו ומכיריו, וכל
הסוחרים בשנת כתיבה וחתימה טובה,
שנה טובה ומאושרה.

H. WULKAN & CO.
MONUMENTS

2938 W. Roosevelt Rd. Chicago, Ill.

ברכת השנה

מאגודת שוחטי עופות בשיקאגא

מאחלים אנחנו ברכת שנה טובה ומאושרת לחברי האגודה, ולהקהלה החרדית ומנהיגיה, ולהרבנים הגאונים חברי המשרד ולמנהלי המשרד, לחברי ועד השחיטה העירוני, וביחוד לנשיא הועד הגאון הגדול המפורסם הרב ר' אלעזר ראובן מוישקין שליט"א ולמזכיר הועד הרב הגאון וכו' ר' יצחק הלוי סמאהל שליט"א, יודעים אנו להעריך מה שפעלו הרבנים הגאונים והקהלה החרדית להעמיד כשרות שחיטת עופות על בסיס נכון וקיים, ומרשו ש"ש ברבים, וביחוד מה שעשו להסבת כלכלת ופרנסת השוכני"ם חברי האגודה. יהי רצון שתשרה שכינה במעשר ידיהם ובכל מה שיעשו להסבת מצב היהדות, ופעולותיהם ימליצו טוב בעדם בימי הדין ויזכו לשנה טובה ומאושרה.

שלמה רעסט, נשיא האגודה, בנימין בינוש קאנטאר, סגן
י. א. זעליקאוויטץ, מזכיר האגודה.

כל בתי החרושת של
כשר סאסערדזש קאמפאני
שיקאגא לעווינג'ס סיני
יונייטעד כשר סטאר
וכל הדיירקטורין ואפיסערס

מברכים בשנת כתיבה וחתומה טובה לכל הסוחרים, הקונים, המוכרים, והפועלים העוסקים עמנו במלאכה, וכל הרבנים הגאונים דעירנו שיקאגא, וכל הרבנים הגאונים בכל ערי ארצות הברית וקנדה, וביחוד להרבנים הרב עזריאל עפשטיין, הרב שמואל שאך, הרב ארי' קאפ' לאן, הרב אפרים עפשטיין, הרב אברהם יצחק קארדאן, הרב צבי יהודה אלשוואנג, הרב אלעזר ראובן מוישקין, המשינחים תמיד הרב אלי' אברהם רעגענסבערג, והרב מאזיע, כולם יזכו לשנת ברכה וישועה, הצלחה והרוחה, חיים ושלום.

* * *

ברכת השנה

בשם אגודת השמישים מאחלים אנחנו בברכת השנה לכל חברי אגודתנו, ולכל בתי כנסיות בשרי קאגא, נשיאייהם מנהיגיהם וחבריהם את כל הרבנים הגאונים שליט"א חברי משרד הרבנים,

ברכת השנה

שולח אני את ברכתי מרחוק ומקרוב ע"י "הפרדס" להני צנתרא דרהבא המל"ג יקרי הערך משלשלת היחוס, מדור דור, נטעי נעמנים מופלגי תורה תו"פ מו"ה אברהם טווערסקי שליט"א ואחיו מו"ה יוחנן טווערסקי שליט"א, ואחיו מו"ה אהרן טווערסקי שליט"א, ואחיו הצעיר ברוך מאיר טווערסקי שליט"א, מעיר לובלין בפולין, כולם יעמדו על הברכה, לחיים טובים ולשלום, שנזכה ללמוד וללמד ולעסוק בדברי תורה מתוך הרחבת הלב ונזכה לראות בבנין ארצנו וקיום תורתנו.
מנחם צבי אייכנשטיין, שיקאגא.

שנה טובה ומאושרה

להמשרד הרבנים דשיקאגא, ולאגודת הקהלות בשיקאגא, וכל הבאים עמנו בברית המסחר, ולכל מכירנו ומיודעינו וקרובנו, וכל בלי ישראל, מברכים אלו בשנת ברכה וחיים ושלום.

גילמאן לאמבעד קא

2929 נ. וועסטערן עוו. שיקאגא, אילא.
מ. גילמאן.

את אגודת ההקלות מנהליה ומנהיגיה, יהי רצון שכל בית כנסת יצליח להגשים את עבודתה, ויתרומם קרן התורה והיהדות, השנה הבאה תהא שנת ברכה וחיים ושלוש לנו ולכל משפחתנו, ולכל כולל ישראל.

יהושע פייביל אינגעל, נשיא האגודה.

אורי שטרונים סגן

ד. ברעזינסקי, מזכיר.

* * *

שנה טובה מבורכת לכל משרד הרבנים הנאונים שליט"א ולכל הרבנים הרמי"ם וחברי המורים והתלמידים דביהס"ד לתורה, ולחותני היקר ר"י ראבוכין נ"י ולכל בע"ב אנשי בית הכנסת שלי כולם יעמדו על הברכה בשנה טובה ומוצלחת. יהודה ליב לעהרפעלד, רב דבהכ"נ בני ישראל אה אומסטין בשיקאגא

ניו-יארק — ברוקלין — פראנקס

ועד הרבנים דניו-יארק רבתי.

מברכת בנמר חתימה טובה, כל חבריה הרבנים הנאונים שליט"א בניו-יארק, וכל אחב"י שוכני ניו-יארק, ובפרט לכל מנהלי בתי כנסיות וחבריהם, את מוסדי התורה הצרקה והחסד ואת כל העובדים להרמת קרן התורה והיהדות, יזכרם אלקים לטובה, ויברך את כל מעשי ידיהם, ויזכו לישנת ברכה וחיים ושלוש. הרב אברהם יצחק פיוועלזאן, מנהל.

* * *

הרב מנחם מענדיל גוזיק.

מברך בשנה טובה כל החברים הרבנים שליט"א וכל משפחתו מיודעיו ומכיריו, כולם יעמדו על הברכה.

* * *

בברכה חמה ולבבית אברך בברכת שנה טובה את הורי ובתי וחתני עם בתם ובתי העלמה ולאחי ואחיותי וניסי וניסתי עם בניהם ובנותיהם ולמחותני ולכל משפחתי הקרובים ורחוקים, ולראשי ומנהלי וחברי ביהכ"נ "בית ישראל" אשר אני שוכן בתוכם, ולכל ראשי ומנהלי וחברי אגודה"ר ועד הרבנים ולכל ידידי הרבנים בכל מקום שהם ברכתי כי יהי' שנת חיים ושלוש וזוכה לתשועת ה' ונבא לציון ברכה.

המברך והמעטיר
משה בנימין טאמאשאוו (מביט)
ורעיותו הרבנית

* * *

הרב ישעיה קארלינסקי.

מברך בברכה לשנה החדשה, את כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א וכל משפחתי, מיודעי ומכירי, כולם יזכו לשנת חיים ושלוש.

הרב יהודה אידל אידעלסאן
מברך בשנה טובה ומתוקה כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א וכל אנשי המוסדות, בדענווער, ובדרזשווירזי סיטי, שהייתי רב אצלם וכל אנשי העיר ניו יארק, כולם יעמדו על הברכה.

* * *

הרב יעקב לעווינסאן.

מברך בשנה טובה ומאושרה כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א וכל חברי המזרחים והציונים בכל מקומות מושבותיהם, וכל אנשי בית הכנסת "חובבי תורה" וכל מסדות התורה הצרקה, וכל המכירים והאהבים ומיודעים כולם יזכו לשנה טובה וברכה וחיים ושלוש.

* * *

הרב זאב גאלד

מברך בשנת חיים טובים ושלוש כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א, את חברי המזרחים והציונים בכל מקומות מושבותיהם, ואנשי בה"כ "שומרי אמונה", בורז פארק, ואנשי העיר סן פראנציסקא אשר הייתי רב אצלם, כולם יזכו לשנה טובה ומאושרה.

* * *

הרב אלמער שאול פפעפער.

מברך בנמר חתימה טובה כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א, וכל חברי בהמ"ד הגדול אנשי אונגארין, ואת כל חברי א"ח אנשי מאראמאש, וכל הידידים ומכירים, כולם יעמדו על הברכה בשנת חיים וברכה ושלוש.

* * *

הרב יעקב רעדעליהים

מברך בשנה טובה ומתוקה את כל החברים הנאונים שליט"א, וכל משפחת מאנישעוויץ הרוממה, וכל החברה אגודת בני ארץ ישראל אשר הנני רב אצלם, וכל האוהבים מכירים ומיודעים, כולם יזכו לשנת ברכה וחיים ושלוש.

* * *

הרב נחמן צבי עבין ורעיותו

מברכים בשנה טובה ומאושרה את כל משפחתנו ומיודענו ומכירינו, וכל הרבנים הנאונים שליט"א וכל אנשי בהכ"נ "בני ישראל", בענטאנהוין, ובפרט לחותני אבינו, חיקר הרה"ג המפורסם רא"מ אשינסקי שליט"א הרב בדעטרויט כולם יזכו לשנת ברכה וחיים ושלוש.

* * *

הרב אברהם יצחק זאלמאנאוויץ.

מברך בברכה לשנה החדשה את כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א וכל חברי הרבנים ראשי ישיבה, ישיבת ר' יצחק אלחנן המורים, והתלמידים, וכל המנדרים והתומכים, מוסד הגדול זה, וכל אנשי בהכ"נ אשר הנני רב אצלם וכל הידידים ומכירים, כולם יזכו לשנה טובה ומאושרה.

הרב שמואל גערשטענפעלד.

מברך בכרכת השנה את כבוד החברים הרבנים הנאונים שליט"א וכל הרבנים ראשי ישיבה, ישיבת ר' יצחק אלחנן, המורים והתלמידים המנדבים והתומכים מוסד אדיר זה, כולם יעמדו על הכרעה.

* * *

הרב משה אהרן פאליעו

מברך בכרכת השנה את רעיתי היקרה רחל תחי' וכני ובנותי יחי' ואת כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א וכל חברי הרבנים ראשי הישיבה, ישיבת ר' יצחק אלחנן, המורים והתלמידים, וכל המנדבים והתומכים המוסד הגדול זה, כולם יעמדו על הכרעה.

* * *

הרב ריי"מ חרלפ.

מברך בשנה טובה ומאושרה כל החברים הרבנים שליט"א וכל אנשי ביה"כ "דושוואיש סענטער, ברונקס", אשר הנני רב אצלם, וכל אנשי המסכות קענטאן אמאהא, שהייתי רב אצלם כולם יעמדו על הכרעה.

* * *

הרב יהודא אלטוסקי.

מברך בנמר חתימה טובה כל החברים הרבנים שליט"א, ואנשי בהכ"נ שלי, וכל כלל ישראל.

* * *

הרב מרדכי אהרן קאפלדן

מברך בשנה טובה ומאושרה כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א וכל אנשי בהכ"נ בני יהודא וכל אנשי בתי כנסיות אשר הייתי רב אצלם, וכל אנשי העיר נוייאָרק וכל ישראל בכלל, כולם יזכו לשנת חיים וברכה ושלוש.

* * *

הרב משה מאיר ישר

מברך בשנת חיים טובים ושלוש כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א וכל אנשי בהכ"נ שלי, וכל האוהבים מכירים ומיודעים כולם יזכו לשנה טובה וברכה ושלוש.

* * *

הרב חיים קארלינסקי

מברך בשנה טובה את כל החברים הרבנים הנאונים שליט"א ובפרט אביו הרב הגאון המפורסם ר' ישעי' קארלינסקי שליט"א וכל משפחתנו, מכירינו ומיודעינו, כולם יעמדו על הכרעה.

* * *

ברכתי לקראת השנה החדשה

למרנן ורבנן חבורתא קדישתא די בארעא דישראל ודי כנולא, למו"ר גאון ישראל וראש הרבנים לארץ ישראל מרן הגרא"י הכהן קוק שליט"א, לנשיא ונשיאי הכבוד וכל חברי אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה; לעורך ה"פרדס", לסופרו ולקוראיו; לנשיא ה"מזרחי" וסגניו עוזריו וחבריו; לאנשי ערתי "קהל ערת ישרון" דברונקס, לנשיאה וסגניה וחבריה; לנשיא הישיבה דברונקס, למנהלה וליו"ר ועד החינוך וכל חבר המורים ולכל מאן לעסקין באורזיתא

מחזיקה ותומכיה.

מלבא דעלמא יברך יתמן ותהא השנה הזאת הבעל"ט אחרונה לנלות וראשונה לגאולא אמתי, גאולת ישראל סבא, תורתו, ארצו ושפתו, כברכת

יוסף מאיר מרגליות

רב ל"קהל ערת ישרון" ברונקס נ. י.

* * *

לשנה טובה

יכתובו אבי מורי הרה"ח רבי יחיאל צבי שליט"א בירושלם ת"ו, אהותי היקריה ומשפחתיה, משפחת חמותי וגיסי בתל אביב, ידירי ואנ"ש חסדי סרלון בכ"מ שהם, חברי אגודת "אחזה" בארץ ובנולה, "הסתדרות בני א"י באמריקה וקנדה" וכל ידירי וקרובי חכא והתם הם וכל אשר להם, הרחמן הוא יחפש עליכם ועלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה.

יוסף מאיר מרגליות, רב ברונקס.

* * *

הנני מברך בכתיבה וחתימה טובה כל הרבנים הנאונים הרמי"ם, המורים והתלמידים של ביהמ"ד לתורה בשיקאגא, וכל חברי הרבנים, וכל אנשי ביהכ"נ שלי אשר הנני רב אצלם, וכל אנשי העיר גערי אינר. והעמאנר אינר. אשר הייתי רב אצלם מלפנים, כולם יעמדו על הכרעה, יתברכו לשנה החדשה בשנת עושר ואושר וברכה והצלחה וחיים טובים ושלוש.

שמעון קריימער.

רב בהכ"נ היבדו אינסטיטוט אף יוניווערסיטי הייטס, נוייאָרק.

* * *

בשנה טובה ומאושרה הנני מברך לכל אוהבי הרבנים הנאונים שליט"א וכל אשר באו עמי בכרית המסחר כולם יעמדו על הכרעה.

ברוך דאוודסאן, ברוקלין

מלפנים רב בנארוויטש קאנג.

* * *

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

ישיבת סלובודקה המפורסמת.

מברכת בזה את נבאיה ואת כל תומכיה והעושים לטובתה, רבי כל אתר ואתר, בכרכת שנה טובה ומאושרה, ככתיבה וחתימה טובה לשנה החדשה הבעל"ט.

בשם ועד העזרה ישיבת סלובודקה.

הרב אהרן יעקב קוולובסקי, מזכיר.

* * *

בשנה טובה ומאושרה הנני מברך לכל הרבנים הנאונים שליט"א דניו יארק דבתי, ובפרט להרב הגאון המפורסם ר' יוסף פיימער שליט"א, שהיה רב בסלוצק, והנני שולח ברכתי מרחוק וקרוב לי. הגאון האדיר הרב ר' חיים העליר שליט"א, וכל משפחתי ואוהבי ומכירי ומיודעי, וכל העובדים לטובת התורה והיהדות, כולנו גובה לשנת ברכה וחיים ושלוש, ונזכה להרמת קרן התורה והיהדות. אברכהם מייערם.

315 W. 39th Street New York

סאן פראנציסקא, קאליפארניע.

הרב גרשון קאצמאן חתן.

מברך כל הרבנים בכל אתר ואתר מארצות
הברית, וכל איחבים ומכירים ויורידים, בכרכת
השנה לחיים טובים ולשלום.

* * *

לעת השנה החדשה אשר תופיע אלינו הנני
מברך בכתיבה וחתומה טובה כל חברי אגודת
הרבנים הגאונים שליט"א דארצות הברית וקנדה,
וכל אחינו בני ישראל שוכני העיר סאן פראנציסקא,
ובפרט לאנשי בהכ"נ אשר הנני רב
בתוכם, וכל משפחתי וקרובי ומיודעי כולם ועמדו
על הברכה, ויזכו לשנת ברכה וחיים ושלום.

מאיר צבי יכונה הירש.

רב בעיר סאן פראנציסקא, קא.

* * *

הנני מברך בכתיבה וחתומה טובה את הורי
היקרים יחי' בעיר ניו יארק, ואת כל חברי
הרבנים הגאונים שליט"א בלאס אנדזשעלעס,
וכל חברי אגודת הרבנים הגאונים שליט"א
דארצות הברית וקנדה, וכל הרבנים הגאונים
שליט"א וכל משפחתי בארץ ישראל, וכל אחינו
בני ישראל שוכני עיר לאס אנדזשעלעס, ובפרט
כל ערתי ישראל בבית הכנסת המכונה, ברידוש
סטריט שוהל, אשר הנני רב בתוכם, כולם ויזכו
לשנת ברכה וחיים ושלום.

שלמה מיכאל נעכעס.

רב בעיר לאס אנדזשעלעס קאָל.

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה לכל חברי
הרבנים שליט"א בעיר לאס אנדזשעלעס, ולכל
חברי אגודת הרבנים בארצות הברית וקנדה, וכל
אחבי השוכנים בעירנו, ולאנשי בהכ"נ ששערי
תורה, כולם ועמדו על הברכה ויזכו לשנת
ברכה וחיים ושלום.

יעקב בוימאן

רב דקהל עדת שערי תורה דלאס אנדזשעלעס.

* * *

שנה מבורכת ומאושרת לכבוד חברי ועד
הרבנים דלאס אנדזשעלעס, וכל משפחתי וחברי
הרבנים בארץ ישראל ובגולה, וכל אנשי בהכ"נ
אשר הנני שוכן בתוכם, כולם יתברכו בשנת חיים
טובים ושלום.

יצחק דוד אתרוג, רב בלאס אנדזשעלעס.

* * *

שנה טובה מבורכת הנני מברך לכל חברי
אגוה"ר. הגאונים שליט"א, וכל חברי הרבנים
דהעיר קליוולאנדר, וכל בע"כ מבית הכנסת שלי,
ובל היורדים ואוהבים בארץ ובגולה.
ישראל פורת רב בקליוולאנדר.

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה כל חברי
אגודת הרבנים הגאונים שליט"א ובפרט כל חברי

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה את יודי
ואהובי ורעי אשר בארצות הברית, ובית הורי
היקרים שליט"א ביוזאף, וכל משפחתנו בכל
המקומות שהם, כולם יזכו לשנת ברכה וחיים
ושלום.

הרב מיכל רוזנבלום, ניו יארק.

* * *

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

כל האוהבים, המכירים, ומיודעים הסוחרים
הקונים, המוכרים, הפועלים העוסקים עמנו
במלאכה וכל הגאונים הרבנים שליט"א דנוי
יארק, ולכל הרבנים הגאונים בכל ערי ארצות
הברית וקנדה ובפרט להרב הגאון ר" אלתער
שאל מעפפער וכל בני ישראל, יזכו לשנת ברכה
וחיים ושלום, אושר והצלחה, ונזכה להרמת קרן
יעקב בראנפמאן ענד סאנס.

Branfman's Kosher Products

178 Delancy Street

New York

* * *

ברכה לבבית הננו מברכים לכל חברי אגוה"ר
הגאונים שליט"א, ולכל יודינו דפה עירנו, ובעיר
יוזאף, כולם יתברכו בשנה טובה ומאושרה.
אברהם שפירא רב לאגוה"ק בניו יורק וניו יורק.

* * *

שנה טובה ומאושרה הנני מברך את אבי
הגאון ר' יודיל ראזענבערג שליט"א האב"ד
במונטריאל, וחתני הרב אברהם שעכטער, רב
בוסטאן טעקסעס, עם רעיתו בתי' תחי' ואת
כל חברי אגוה"ר בארצות הברית וקנדה ואת
חברי המזרחי וכל משפחתי ואנשי עירי וכלל
ישראל כולנו ועמדו על הברכה ונזכה לראות
בתחית עמנו בארץ ישראל במהרה.
מאיר יהושע ראזענבערג.

אב"ד בבליווינפערל, נד"ו.

* * *

מברך אנכי בשנת חיים של שלום ושל טובה
לכל הרבנים דארצות הברית ול"ועד הרבנים"
דעירנו לירידי הרבנים הגאונים ר' שלמה נתן
קאטלער ור' אלכסנדר לעססער, לחתני הרב
יצחק אריה לעווין ולכל משפחתי הכבודה לחברי
בתי הכנסיות "בית דוד" "מגן אברהם" ו"גוסת
האר"י" ולכל אנשי עירנו בכלל, לחברי אגודת
המזרחי ולחברי "ישראל הצעיר" דפה.
יחזקאל איישישקין, הרב ברעטראיט.

* * *

הרב יוסף תאומים.

מברך כל הרבנים דארצות הברית וקנדה, וכל
הרבנים מעטרויט ואנשי בהכ"נ עסטרויך, וכל
אנשי העיר בכלל ובפרט, כולם יזכו לשנה טובה
ובתוקה.

* * *

הרב אלכסנדר לעססער.

מברך בשנת ברכה וחיים ושלום, כל הרבנים
מדעטרויט, ובפרט ליד"ג הגאון המפורסם הרב
רש"ג קאטלער שליט"א, וכל ישראל בכלל כולם
ועמדו על הברכה.

הרב משה נתן טאקסין
ורעותו הרבנית תחי

מכרכים בשנה טובה ומאושרה את כל משפחתנו
ומיודענו ומכירנו, וכל אנשי ביה"כ אגודת
אחים "נאדר שאר קאנג" בשיקאגא מנהליהם
ומנהיגיהם, וכל אנשי בהכ"נ "שארית ישראל"
בדאלאס טעקסס, ואגודת הקהלות באמאהא
נעב. ובהכ"נ אגודת אחים בקאלומבוס אהייא,
אשר הייתי סלפנים רב בכל אלו המקומות, ולכל
אנשי העיר מעמפים אשר הנני כעת רב בתוכה,
כולם יעמדו על הכרכה, ובפרט לחותני, אבינו,
היקר מר. יעקב שאטענסיין בקאלומבוס אהייא,
כולנו נזכה לשנת ברכה וחיים ושלום.

* * *

חיים וברכה וכט"ס אל חברי וראשי אגודת
הרבנים הגאונים שליט"א ורב חביבי הנאון
הגדול הרב רד"א לעווינטאהל שליט"א האב"ד
פ"ק, וכל הרבנים דפה, וכל קהל ישראל בפילאד
דעלפא וכל משפחתי ומכירי ומיודעי, כולם
יעמדו על הכרכה, לשנה טובה ומתוקה.
מרדכי יאהלין, רב בפילאדעלפא.

* * *

הנני מכרכים בכרכה לשנה חחרשה את כל
קרובנו משפחתנו וידידינו, ואת רבותינו וחברי
אגודת הרבנים, והסדרות רבני ישיבת ר' יצחק
אלחנן, ראשי הישיבה ומנהליה וכל אנשי העיר
דקענטאן, סיראקיוז וסאוואנא וידידנו ומעריצנו
בכל אחר ואתר.

מרדכי הירשפרונג ורעיתו.

רב לאוה"ק דקענטאן ומלפנים בסיראקיוז
וסאוואנא.

* * *

ברכת השנה הנני מברך למוח"ז נאון ישראל
וחררו הרב ר' יודיל ראזענבערג שליט"א האב"ד
במונטריל, ולחותני הרב הנאון רמ"י ראזענבערג
שליט"א האב"ד בפליינפיעלד נר"ן ולכל ידידי
הרבנים הגאונים שליט"א ולאנשי עירי ווסטאן
טעקסס, כולם, יתברכו בשנה טובה ומאושרה.
אברהם ישראל ד"ר שעלמער
רב ביוסטאן, טעקסס

* * *

הנני מברך לכל ידידי ומכירי בארץ ובגולה
בשנת חיים ושלום וישועה כללית ושנלך
קוממיות לארצנו.

מרדכי געללער, רב דק"ק עדת ישראל.
יוסטאן, טעקסס.

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה כל חברי
אגודת הרבנים הגאונים שליט"א, וכל משפחתי
ובפרט בני היקר מנחם ראקמן שי' ורעותו היקרה
תחי" וכל אנשי העיר אלכני. נ. י.
דוד ראקמאן, אלכאני נ. י.

* * *

הנני מברך בכתיבה וחתימה טובה את הורי
היקרים יחי' בעיר רעטראיט, ואת חותני הרב
דוד פינקעלשטיין יחי' וחמותי תחי', ואת הרבנים

ועד הרבנים שליט"א דפה, וכל אנשי בהכ"נ בני
יעקב, וכל קהל ישראל בעיר קליוולאנד,
יוזבו לשנת ברכה וחיים טובים ושלום.
מנחם מענדל עקשטיין, רב בקליוולאנד.

* * *

ברכה לבבית הנני מברך לעת בוא השנה
החדשה, כל חברי אגודת הרבני הגאונים
שליט"א וכל קהל ישראל בעיר סטעמפארד, קאנ.
וכל עדת ישראל בהמקומות אשר הייתי רב להם,
בשיקאגא, קענטאן, סיאטעל וואשינגטאן וכל
משפחתי בארץ ישראל כולם יזכו לשנה טובה
ומאושרה.
שמעון ווינאגראד רב אב"ד בסטעמפארד, קאנ.

* * *

שנה טובה ומבורכת הנני מברך אל כבוד חברי
אגודת הרבנים הגאונים שליט"א וכל קהל
ישראל בעיר פעטערסאן נר"ן, כולם יזכו לשנה
טובה ומאושרה, באושר ברכה והצלחה.
אליעזר שאטלאנד, רב אב"ד בפעטערסאן נר"ן

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה כבוד חברי
אגודת הרבנים הגאונים שליט"א, ואנשי בהכ"נ
בני ציון בעיר פראווירענס, ה. א. ואנשי
המקומות פעטערסאן נר"ן, לין מאסס, וכל
משפחתי בארץ ובחו"ל וכל מכירי ומיודעי כולם
יתברכו בשנה טובה ומתוקה.
אשר זאב ווערנער.

רב ביהכ"נ בני ציון בפראווירענס, ה. א.

* * *

לשנה טובה תכתבו ותחתמו
הנני מברך בשנה טובה וכט"ס את כל חברי
וידידי הרבנים הגאונים שליט"א בכל אתר ואתר,
את חברי המזרחים והציונים בכל מקומות
מושבותיהם, את ה"דעד העיר" והאגודות
הקהלות דפה קענעס סיטי, וביחוד את אבא
מארי הנאון שליט"א ואמי היקרה תחי' וכל
משפחתנו בעיר סוסיטי, אייאווא, ואת עיר
עקראן, אהיו, יהי רצון שהשנה הבעל"ט תהיה
שנת ישועות ונחמות לנו, לעמנו ולארצנו,
והרמת קרן התורה והיהדות.

יהודה בהנאון מוהרי"ם פראווער
אב"ד קענעס סיטי.

* * *

את הכרכה הנני מברך לכל חברי אגודת
הרבנים הגאונים שליט"א וכל קהל ישראל העיר
מינעאפאליס, ולכל אוהבי ומכירי ומיודעי כולם
יוזבו לשנה טובה ומבורכת.

משה המכונה ד"ר ראם
אב"ד לאגודת הקהלות מינעאפאליס

* * *

הנני מברך בשנה טובה ומאושרה כל חברי
אגודת הרבנים הגאונים שליט"א, וכל קהל
ישראל שוכני מינעאפאליס, כולם יתברכו בשנת
חיים טובים ושלום.

שלמה יצחק לעווין, אב"ד מינעאפאליס

יהודא ליב נראהבארט שליט"א הנאב"ד בטורונ
 טו, ואמי היקרה תחי', ואת הרבנים הנאונים
 בשיקאנא והרבנים הנאונים הרמי"ם והמורים
 והתלמידים דבהמ"ד לתורה וכל והל עדת
 ישראל בעיר ראקיאילאנד, אשר ונני רב
 בתובם כולם יזכו לכתיבה וחתומה טובה.

דוד גרויבארט

רב בעיר ראק איילאנד איילינאייס.

* * *

בישנה טובה ומאושרה הנני מכרך את חברי
 השובי"ם דפה, ואת הועד העיר, וכל אחבי"א
 הדרים פה סט. לואיס, וכל הרבנים הנ' שליט"א
 דפה, ואנשי ביהכ"נ "שערי צדק", וביהמ"ד
 הגדול, ובפרט להאי נברא דכא נאון ישראל והדרו
 הרב רי"ל גרויבארט שליט"א האב"ד בטורונטו
 קנדה, ורעייתו היקרה הרבנית, תחי', וכניהם
 היקרים צנתרא דרהבבא הרב פנחס גרויבארט
 רב בפארטה ווארטא טעקסס, והרב דוד גרוי
 בארט רב בראק איילאנד, ובנותיהם היקרות
 תחי' כולם יעמדו על הברכה, בשנת חיים וברכה
 ושלום.
 דוב בער פינקעלשטיין, שו"ב כסט. לואיס.

רבנים נכבדים ופותריאחרונים

הנני להודיעכם שבעזה"ת הנני לעזוב את
 ארץ הקדושה ביום ט"ז מנחם אב עם סכום
 גדול מאד ממכר אתרוני ארץ ישראל שלוקט
 ובורר אני בעצמי הכי טובים והכי יפים,
 והנני הסוחר היחירי בשנה זו בא"י לברר
 היותר מצוינים ובידי תחי' למכר לכם
 הסחורה היותר טובה במחיר היותר זול
 בהתאם לחמצת הרע השורר בארצות חברית
 ולתת הזדמנות להקונים הנכבדים שלי הישנים
 והחדשים להרויח היטב גם הלובנים וההדסים
 יהי' מהמינים היותר טובים ומשובחים, רק
 אבקשכם למהר להודיעני עפ"י הארדעם הזה
 תיכף הזמנתכם ותיכף כשאבוא אכתב
 תשובה ואקבע התנאים היותר נוחים. וזריון
 נשכרין.

ברגשי כבוד ובברכה ציון, חיים קפס.

Rev. H. Kops Care of Mr. Feldman
 446 New Lots Ave., Brooklyn, N. Y.

הנאונים הרמי"ם, המורים והתלמידים של בית
 המדרש לתורה בשיקאנא, ואת כל עדת ישראל
 בעיר יונגסטאן, איהיו, אשר הנני רב בתובם,
 יתן להם ד' שנת אושר וברכה והצלחה.
 קלמן מאנעלא, רב בעיר יונגסטאן, איהיו.
 * * *

הרב ציריאל גערשטיין ורעייתו חנה

רב בשריוופארט, לואיז.

מברכים במר חתימה טובה את הוריהם
 היקרים יחי בשיקאנא, וחותני אבינו הרב הנאון
 המפורסם ר' דובער סווירסקי שליט"א רב
 בכהכ"נ אהל יעלף אנשי קאוונא, ואת הרבנים
 בעיר שיקאנא והרבנים הרמי"ם והמורים
 והתלמידים דבהמ"ד לתורה, בשיקאנא, ואת
 אנשי עירנו שריוופארט, ואנשי בהכ"נ ברנור
 אשר הייתי מלפנים רב אצלם, וכל האוחכים
 זמירים ומיודעים, כולם יעמדו על הברכה, לשנת
 חיים טובים, וברכה והצלחה וכל טוב.
 * * *

ברכה!

לראשית שנת תצב"ר הבע"ל:

שולח אני את ברכתי ע"י הפרדס להרב הגאון
 המובהק העורך בעל הפרדס ולהרבנים הנאונים
 המשתתפים בו בתורתם ותבמתם ולמוראי
 הפרדס שנוכח ללמוד וללמד ולעסוק בברבי תורה
 ולקיימם מתוך הרחבת הלב.

והקהלות ששמשתי שם בתור רב אב"ר, הלא
 כמה עדת "בני ציון" בהאליאוק מאסס, "אמונת
 ישראל" בנויארק "שערי תורה" בוואוסמער
 מאסס, "אוהבי צדק אנשי אונגארן" בשיקאנא,
 "אגודת הקהלות האורתדוקסיות" בלאס אנדזשי
 לים קאליפארניא "שארית ישראל" בדאלאס
 טעקסס וביחוד אחינו בני ישראל בקאלומבוס
 אוהיו שאני שמשל להם בתור רב אב"ד זה
 כארבע עשרה שנה כולם יעמדו על הברכה לחיים
 ולשלום ונוכח לראות בבנין ארצנו זמיום חודתנו
 אמן.

נאום יצחק ווערנע (ווערניקאווסקי)

רב ואב"ד קאלומבוס, אהיו.

* * *

הנני מכרך בכתיבה וחתומה טובה את כבוד
 אבי היקר עטרת ראשי נאון ישראל והדרו הרב
 יהודא ליב נראהבארט שליט"א, האב"ד בטורונ
 טו, ואת אמי היקרה תחי', ואת הרבנים הנאונים
 בעיר שיקאנא, והרבנים הנאונים הרמי"ם
 והמורים והתלמידים דביהמ"ד לתורה בשיקאנא
 וכל קהל עדת ישראל בעיר פארטה ווארטא טעק
 סעס, אשר הנני רב אצלם, כולם יעמדו על
 הברכה ויזכו לשנת אושר ברכה והצלחה, חיים
 וכל טוב מלה.

פנחס גרויבארט,

רב בעיר פארטה ווארטא, טעקסס.

* * *

בשנת ברכה וחיים ושלום הנני מכרך כבוד
 אבי היקר מחמד לבני נאון ישראל והדרו הרב

מי יאכלנו בשר?

כל איש אשר יראת ד' נוגע בלבבו ורוצה לאכול בשר כשר ומתודר בתכלית הכשרות ישאל בחנות מוכרי בשר על הכשר הכשר של

ווילסאן קאמפאני

41 מע סטריט און סויטה אשלאנד עון. שיקאגא, אילל.

בית מטבחים זו מפורסם בכשרותה המצוינת מהחל עד כלה, בכדיקת הסכינים, ובדיקת פנים וחיון. השוכי"ם המה אומנים מומחים, מופלגי תורה ויראי ד'. הדחת הבשר בתוך ג"י נעשה כדון וכדת ע"י כלי מיוחד. שם בלי מיוחד לנקיון הדקין והושמין הכשרים במים קרוב לפושרין. המשגיח הראשי ר' צבי ארי' מערין, איש מיוחד במינו בהשגחתו הנעלה. בית מטבחים זה עומד ברשותם של הרבנים הגאונים המפורסמים בשיקאגא, הרב ר' עזריאל עפשטיין, הרב ר' שמואל שאך, והרב רא"ל הכהן קאפלאן.

41st & S. ASHLAND AVE.

CHICAGO, ILLINOIS

בראנפמאן'ס

כשר ווארשט פאקטארי
178 דעלענסי סטריט, ניוארק

כל מיני הבשר ונקניקים וכרכשאות חנעשה שם המה בדקדוק רב בכל עניני הכשרות מהחל עד כלה, ומהודרים בטעם ויופי מאין כמוהו, מר יעקב בראנפמאן, הוא איש המחוקק בכשרות ונאמנותו וישרתו.

BRANFMAN'S
KOSHER PRODUCTS
178 Delancey Street
NEW YORK

רוקח'ס כשר פאקטארי

רוקח'ס אויל
רוקח'ס כשר סקאווירינג פוידער
רוקח'ס כשר זויף
רוקח'ס כשר אלומינום קלינזער

המה כשרים ומתוקנים בדקדוק רב בעניני הכשרות ונערכים ונעשים בתכלית הנקיון עשו את מאכליכם ומעמעמיכם ב" **רוקח'ס כשר ניי פעטס** "ניט פלוישיג ניט מילכיג" רוקח'ס פויר בינען האניג

ואכלו
רוקח'ס פויר פרוכט פרועוורום
המאכלים האלה כשוי עלוהם שם "רוקח" מכנית לבם ברור אשר המה השרים בתכלית הכשרות. ובתכלית הנקיון, ונעשים בטעם ומחודרים כיופי מאין מערס, וראוי אף למחדרין מן המחורין.
I ROKEACH & SONS, Inc.
240 Wythe Ave. Brooklyn, N. Y.

בכל אות נפשך תאכל בשר —

כל הנעשה בבית הרושת שלי
יוראפשע סטריקטלי כשר ווארשט קאמפאני

מיני הבשר זקניקנים וכרכשאות המה נעשים בדקדוק רב בעניני הכשרות מהחל עד בלה, ומהודרים בטעם ויופי, בעלי בית הרושת המה אנשי ישם, מפורסמים ונודעים לתהלה, מופלגי תורה ויראי ד', ר' שמואל דאוידאוויטש ר' ישראל פוזנער, ור' אלי' הילל, המה בעצמם מוחזקים ונאמנים בכשרותם וישרותם, ליתר שאת עומד אצלם המשניח המפורסם בעולם הכשרות לאיש מיוחד במינו במקצוע זו, בהשגחתו וישרתו הנעלה הר' דן תומרקין,

ובהכשר הרב הגאון המפורסם במעלות ומדות תרומיות מוה"ר ישעי' קארלינסקי שליט"א וזה מספיק ומשביע רצון אלה המהדרים לכשרות מדויקת ומצוינת.

EUROPEAN KOSHER PROVISION MFG. CO.
 126-128 Attorney St. New York City

בית מטבחים של

גוגעננהיים פראדערס

46טע, און פעקערס עוו. שיקאגא, איללינאים.

שם בבית מטבחים זו עומדים שובי"ם מפורסמים באומנותם, הן בבדיקת הסכינים, ובבדיקת פנים וחוזי, אומנים מומחים מופלגי תורה ויראי ד', שם נעשה הדחת הבשר בתוך ג' ימים כדון וכדת, הכל נעשה בהשגחה יתרה ומעולה, בית מטבחים זה עומד ברשותם של הרבנים הגאונים המפורסמים הרב ר' אפרים עפשטיין, והרב ר' אלעזר ראובן מושקין, המה באו ישם כפעם בפעם לסדר תהלוכות הכשרות בשחיטה ובדיקה באופן היותר נעלה.

GUGGENHEIM BROS.

46th and Packers Ave.

Chicago, Ill.

את זה תאכל
לאזאר'ס

בשר סאטעדזש פעסטארי
משיקאגא

כל מיני בשר ונקניקים וכרכשאות הנעשים בבית
הרושת זה הוא בדקדוק רב בעיני הכשרות מהחל עד
כלה בלי שום חשש ופסקוק.

בית הרושת זה עומד בהבשר הרבנים הגאונים המפורסמים שליט"א בשיקאגא, הרב ר' חיים
צבי רובינשטיין, והרב ר' יהודא האשעסמאן, ומלבד זה מר. לאזאר בעל בית הרושת, הוא
מפורסם לאיש נאמן ומחזק בכשרות, וזהו מספיק ומשביע רצון אלה המהדרים לכשרות
מדויקת ומצוינת.

LAZAR'S KOSHER SAUSAGE FACTORY

3648 W. Roosevelt Road

Chicago, Illinois

זהו תהרו וזה חליפו שמלותיכם

דער גרעסטער פראטעקשאן פאר"ן מענשען'ס געזונד איז אימער געווען ריינקייט איבער-
הויפט האט ביי אידען געשפילט גאר א גרויסע ראלע, און די פרוי איז אימער געווען די
יעניגע וועלכע האט אימער געטראגען די שווערע לאסט פון דעם שווערען וואש טאג.
היינט צו טאג דארפן זיך פרויען מעהר ניט זארגען פאר דעם וואש טאג

די דזשענעראל לאנדרי

נעהמט איבער אלע אייערע וואש טעג טראבעלס, די דזשענעראל לאנדרי איז בע-
וואוסט פאר די בעסטע און פינקמליכע בעדינונג ביי יעדע צייט און אין אלע
טיילען פון שטאדט.

די דזשענעראל לאנדרי

איז איך בעוואוסט פאר די איינציגע לאנדרי אין סאמע אידישען נאכבארשאפט פון
לאנדריל נענער וועלכע בעשעפטיגט אידען שומרי שבת, דארפן איהר דעריבער
אלע אידען פארטראניווען. איהר דארפט בלויז רופען ווענביאָרען 6056 און אַ מאָן
וועט קומען צו אייך פינקמליך און געבען אייך די בעסטע בעדינונג.

GENERAL LAUNDRY CO. 1116-38 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

All Phones, Van Buren 6056

צווייג'ס באנקעט האלל און באלל רום

דער יענהנסטער אין דער בעסטער פלאץ אין די וועסט סייד, אין דעם שעהנסטען סעקשאן
דזוועלט ראוד, ביי קעדזי עוועניו

פראכטפולע האלל, און באלל רום מיט די לעצטע מאדערנע איינריכטונג, און די
בעסטע באהאנדלונג, פאר חתונות, באנקעטען, פארטיס, א. ו. וו.
מיט מעסיגע פריזען

אלעס וואס דארט ווערט צוגענווייט איז סטריקטלי כשר, מיט דעם בעסטען
משגיח ר' זעליג ראזמארין, וואס ער איז באוואוסט ביי די רבנים, פאר
דעם בעסטען משגיח

קומט אלע שיקאגא'ער אידען, און איבערצייגט אייך

ZWEIG'S BANQUET AND BALLROOM

3146 W. Roosevelt Road

Phone, Van Buren 4747

שנת ברכה טובה והצלחה

ווינטשען מיר אלע אונזערע קאסטימערס און פארטראניוערס, און דעם נאנצען
משרד הרבנים דשיקאגא, מברכים אונחנו כולכם בנמר חתימה טובה.

בעקערי פיגלער זאלצמאן קאמפאני

די איינציגע סטריקטלי כשר'ע פעקטארי אין שיקאגא וואס ווערט פאבריצירט
פון די בעסטע און ריינסטע

סופ גאט, אייער לאקשען, מאקאראנען און קעיק

יעדער איינער אפילו מהדרין מן המהדרין קען פלי שום חשש ופקפוק דאס פאנוצען,
אלעס ווערט געמאכט מיט דעם גרעסטען הידור הכשרות מהחל עד בלה
דער נאמען "פיגלער זאלצמאן" זענען בעוואוסט פאר אנשים יראים ושלמים, נאמנים
ומהזקים על הכשרות.

האלטייל און ריטייל

קאנטרי ארדערס פינקטליך אטענדערט

און אויך פסח ווערט געבאקען מאקאראנען און קייק, אויך ווערט געמאכט
פסח'דיגע לאקשען בתכלית הכשרות אפילו למהדרין

FIGLER & SALTZMAN COMPANY

1749-53 W. Roosevelt Rd.

Phone Roosevelt 1912

Chicago, Ill.

הוצאת "פרדס" ברלין

מודעה לאורייתא

כבר נתפרסמו הספרים אשר יצאו לאור על ידי הוצאת "פרדס" ברלין, דפוס יקר ויחשוב, ספרי ישמח משה על התורה, תפלה למשה על תהלים, מהגאון הקדוש ר' משה טייטלבוים זצ"ל, בן בקרוב יצא לאור, חמשה חומשי תורה עם הפירוש היקר פנים יפות מהגאון הקדוש ר' פנחס הלוי איש הורויץ זצ"ל מח"ס הפלאה ומקנה, הספר הזה יופיע בחמשה כרכים נהדרים ומכורכים יפה, נשיא הוצאת "פרדס" הנכבד החשוב המופלג בתורה וידאה, במעלות תרומיות מהו"ר חיים ראנד, שהוא כעת באמריקה לטובת הוצאת הספרים הללו, בחודש הזה ישלח ספריו הנדפסים, וגם פרוספקט מהחומשים שיופיע לאור בקרוב, לכל בית הנסת בארצות הברית, ולרבנים יתע"ב חסובינן חוב קדוש לקרבו ולסעדו בכל האפשרות כי הוא איש גדול המעלה, וכל נפש יקרה החוב לתמוך ביד ר' חיים דאנד הנ"ל שטרם בנופו ובמאורו ברין הוא שיטול שכרו.

הכתובת:

CH. RAND

Care BROADWAY CENTRAL HOTEL
673 BROADWAY NEY YORK, N. Y.

ספרי הרב מסורזנמה, שו"ת תבלים בנעימים חלק שני ובסופו המאסף קצור דינים 1 דאללאר, מכורך 2 דולאר ריב, ספר זכרון 2 דולארים, ספר ימין ושמאל וכו' 21 פרקים על כל הנוגע בין ישראל לעמים 2 דולארים מכורכים ועם פורטא.

הכתבת:

RABBI L. GRAUBART

147 Denison Ave. Toronto Can.

אורח גדול

בימים אלו בא לאמריקה אחד מגדולי הרבנים ברוסלאנד, נברא רבא יקירא הרב הגאון המפור' איש האשכולות מו"ה אליעזר פופקא שליט"א, היה רב אב"ד בעיר ווילני, פלך ויטעבסק קרוב לעשרים שנה, הוא איש גדול המעלה, מסר גופו ונפשו לטובת התורה והיהדות ברוסלאנד, הרב אליעזר פופקא, הוא ניסו של האי נברא יקירא מר. שבתו ליב ראשקאס, בעה"ב של דאש-קאס דיירי קא. בסט. לואיס.

בתקוה אשר באמריקה יכירו ערך יקר גדולתו, וימצא פה משרה הרבנות לפי כבודו, ויוכל לעבוד הלאה על שדה התורה ויהדות.

מר ת. בערנגער

סט. לואיס, מיזורי.

נשיא של אגודת אנדרטטיקערס באמריקה

מברך בברכת שנה טובה לכל חברי האגודה ולכל הרבנים דסט. לואיס, וכל חברי אגודת הרבנים דארצות הברית וקנדה, וכל אנשי העיר סט. לואיס, כולם יתברכו בשנה טובה, עושר ואושר וברכה והצלחה וכל טוב סלה.

H. Berger Funeral Director

4715 McPherson St. Louis, Mo.

ציון כשר רעסטאראנט

אונטער די מענעדזשמענט פון מר. מאיר חיים צייגער

אלעס וָס דאָרטען וערט צו געגרייט איז מיט דעם גרעסטען הידור הכשרות, גוטע בע'טעם טע מאכלים, א שיינע דיינינג רום מיט די מאָדערנסטע איינריכטונג, אויך נעהמט מען אָהן חתונות, באַנקעטען, פארטיעס, מיט מיט מעסיגע פרייזען.

ZION KOSHER RESTAURANT

3321 W. Roosevelt Rd Chicago, Ill.

Phone: 4034

אטלאנטיק סיטי, נד"ו.

אלע וואס קומען אין אטלאנטיק סיטי דארפן וויסען אז דער איינציגער מאָרענאָסטער
בשר'ער האַמעל מיט דעם גרעסטען הירור הכשרות אין

גרונדווערג'ס האַמעל "ניו יארקער"

כשר למהדרין מן המהדרין

רוסס מיט די לעצטע מאָדערן איינריכטונג, הייסע און קאלטע ים וואַסער אין אַרץ בעטה רוסס פון האַמעל,
עלעווייטערס, אַ גרויסער דיינינג צימער, און וואַרם צימער, און אַ לאַבֿי.

מר גרונדווערג, אין אַ פעוואַוסטער אויסגעצייכנטער מאַן הנאמן ומוחזק בכשרות.
איהר קענט איך בעצייגען ביי הרב לעווענטהאל, פילרלפין, הרב שפירא, דער רב פון
אטלאנטיק סיטי, און רבי הערבערט ד"ר נאָלרשטיין, ניו-יאָרק.

GRUNDWERG'S HOTEL NEW YORKER

128 S. Connecticut Av., Near Boardwalk—Phone 49976—Open All Year
ATLANTIC CITY, N. J.

כל הנעשה בבית חרושת של

**היברו נאשאנאל כשר
ווארשם פאבריק**

ניו-יאָרק.

המה כשרים בתכלית הכשרות, ונעשים בקרקוד רב
בעניני הכשרות מהחל עד כלה.

הרה"ג ר' ראובן דיקשטיין נ"י אשר זה עשרים
שנה בהשגחתו בבית חרושת זה, וכולם היו מאמינים אותו

בכשרותו וישרתו, כן עתה עומד על המשמר, ואומר אשר כל הנעשה שמה הוא בהשגחתו
מהחל עד כלה, וכל דין פמוכי לנא.

Hebrew National Kosher Sausage Factory

155 East Broadway

New York, N. Y.

ספר תורה, תפילין, ומוזות, כתים, רצועות, כולם כשרים בתכלית הראוי,
מהודרים בהידור היופי, מסופרים מומחים מיוצא, תוכלו להשיג אצל הרב הגאון
ה' יוסף פורשטיין, במחירים הזולים.

הכתובת:

RABBI J. BURSTEIN

261 Schenectady Ave.

Brooklyn, N. Y.